

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN
COĞRAFYA OKURYAZARLIK KAZANIMLARININ
UYGULANABİLİRLİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

BETÜL DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. KİBAR AKTİN

SİNOP- 2024

TEZ KABUL

BETÜL DEMİR tarafından hazırlanan “**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN COĞRAFYA OKURYAZARLIK KAZANIMLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**” başlıklı bu çalışma 03.07.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Besime Arzu GÜNGÖR AKINCI
Bülent Ecevit Üniversitesi

İmza

**Üye
(Danışman)**

Prof. Dr. Kibar AKTIN
Sinop Üniversitesi

İmza

Üye

Doç. Dr. Hülya KARAÇALI TAZE
Sinop Üniversitesi

İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fadime DİRİK

.....

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

BETÜL DEMİR

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN COĞRAFYA OKURYAZARLIK KAZANIMLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

BETÜL DEMİR

SINOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
DANIŞMAN: PROF. DR. KİBAR AKTİN

Bu çalışma, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan ilköğretim 5, 6 ve 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerileriyle ilişkili kazanımların uygulanabilirlik düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Katılımcılar, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet okullarında görev yapan 19 Sosyal Bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesiyle seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi ve frekans analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler SBDÖP'de yer alan 5, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki coğrafya okuryazarlığı ile doğrudan ilişkili 19 kazanımdan 6'sının uygulanabilirliği hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Olumsuz görüşlerin ortak noktaları arasında; kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmaması, soyut olması, ilgi çekici bulunmaması, güncel konularla ilişkilendirilememesi ve ders süresinin yetersizliği nedeniyle yeterince derinlemesine işlenememesi yer almaktadır. Ayrıca, coğrafi kavramların karmaşıklığı ve yaratıcı düşünme becerilerinin gerektirdiği kazanımlarda öğrencilerin özgün fikirler üretememesi de dile getirilmiştir. Öğretmenler, kazanımların gerçekleştirilebilirliğini artırmak için, öğrencilerin yaşadıkları doğal ve beşerî çevreyle, günlük yaşam deneyimleriyle ilişkili, somut ve ilgi çekici olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Bu sorunların üstesinden gelmek için öğrenci seviyesine uygun materyallerin kullanılması, harita okuryazarlık becerisinin kazandırılması, grafik düzenleyicilerin kullanımı, öğretim ilkelerine uygun öğretim yaklaşımları ve öğrenci merkezli, etkinlik temelli zengin öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu öneriler, coğrafya okuryazarlık becerilerinin daha etkili bir şekilde kazandırılmasına ve ilgili kazanımların uygulanabilirliğinin artırılmasına yardımcı olabilir. Ancak araştırma sonuçları bazı önemli kazanımların da güncellenmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

ANAHTAR KELİMELEER: Coğrafya; Coğrafya Okuryazarlığı; Sosyal Bilgiler Öğretim Programı; Sosyal Bilgiler Eğitimi

Temmuz 2024, 141

ABSTRACT

MSC THESIS

TEACHER'S OPINIONS ON THE APPLICABILITY OF GEOGRAPHICAL LITERACY RELATED BENCHMARKS IN SOCIAL STUDIES CURRICULUM

BETÜL DEMİR

**SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION
SOCIAL STUDIES EDUCATION
SUPERVISOR: PROF. DR. KİBAR AKTİN**

This study aims to determine the opinions of teachers regarding the applicability of the geography literacy skills related outcomes in the 2018 Social Studies Curriculum for 5th, 6th, and 7th grades. The research employs the phenomenology (case study) design, a qualitative research method. The participants consist of 19 Social Studies teachers working in public schools under the Sinop Provincial Directorate of Atonal Education during the 2022-2023 academic year. Participants were selected using the convenience sampling method, one of the purposive sampling techniques. A survey form was used as the data collection tool, and the obtained data were analyzed using content analysis and frequency analysis methods. According to the research results, participants expressed negative views about the applicability of 6 out of 19 outcomes directly related to geography literacy at the 5th, 6th, and 7th grade levels in the SSC. Common points of the negative views include the outcomes being unsuitable for the student level, abstract, uninteresting, unrelated to current topics, and insufficient lesson time preventing in-depth coverage. Additionally, the complexity of geographical concepts and the inability of students to generate original ideas in outcomes requiring creative thinking skills were noted. Teachers highlighted that the applicability of the outcomes is linked to their relevance to students' immediate natural and human environment, daily life experiences, being concrete and interesting, and suitable for the student level. They suggested that these issues could be overcome by using materials appropriate to the student level, fostering map literacy skills, utilizing graphic organizers, employing teaching approaches in line with teaching principles, and creating student-centered, activity-based rich learning environments. These recommendations can help improve the effectiveness of teaching geography literacy skills and enhance the applicability of related outcomes. However, the research results also indicate that some key outcomes need to be updated.

KEYWORDS: Geography; Geographical; Social Studies Curriculum; Social Studies Education Literacy

June 2024, 141 Page

TEŞEKKÜR

Yoğun çaba ve özveri ile hazırlamış olduğum yüksek lisans tezimi tamamlamış olmanın mutluluğu ve gururu içerisindeyim. Bu süreçte çok defa pes etmemek için kendimle çatıştığım anlar oldu. Bu hisler içerisindeyken hep bir adım daha ileri gitmenin hayaliyle çalışmamı sürdürüp sonucunda iyi işler çıkarmayı hedefledim.

Bu çalışmamın her aşamasında yanımda olan ve araştırma sürecimde rehberlik eden danışman hocam Sayın Prof. Dr. Kibar AKTİN'a; gösterdiği hoşgörü ve sabır, en doğru şekilde yönlendirmesi ve her zaman üzerimden desteğini esirgemediği için minnettar olduğumu belirtip teşekkürlerimi sunuyorum.

Çıkmış olduğum eğitim hayatı yolculuğumda ellerimi hiç bırakmayan varlıklarını her daim hissettiğim annem Necla DEMİR ve babam Sezgin DEMİR'e, bu süreçte yanımda olan ve her zaman hedeflerim olduğunu hatırlatan sevgili Adnan GÜRDAL'a teşekkür ederim.

Betül DEMİR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4 Araştırmanın Sayıltıları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Tanımlar	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Coğrafya.....	8
2.2 Coğrafya Eğitimi.....	10
2.2.1 Coğrafya okuryazarlığı	12
2.2.1.1 Coğrafya okuryazarlığın aşamaları	17
2.3. Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Coğrafya Okuryazarlığı.....	17
2.4. İlgili Araştırmalar.....	21
3.YÖNTEM	24
3.1. Araştırma Modeli	24
3.2. Çalışma Grubu	24
3.3. Veri Toplama Aracı	26
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	28
3.4.1. Frekans analizi	28
3.4.2. İçerik analiz.....	28
3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik	30
4. BULGULAR.....	32

4.1. Birinci Alt Amaç 5. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular	32
4.1.1. SB.5.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	32
4.1.2. SB.5.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	35
4.1.3. SB.5.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	39
4.1.4. SB.5.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	46
4.2. İkinci Alt Amaç 6. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular	51
4.2.1. SB.6.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	51
4.2.2. SB.6.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	53
4.2.3. SB.6.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	56
4.2.4. SB.6.3.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	59
4.2.5. SB.6.5.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	63
4.2.6. SB.6.5.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	66
4.2.7. SB.6.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	71
4.2.8. SB.6.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	75
4.3. Üçüncü Alt Amaç 7. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular	79
4.3.1. SB.7.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	79
4.3.2. SB.7.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	82
4.3.3. SB.7.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	85
4.4.4. SB.7.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	89
4.5.5. SB.7.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	93
4.5.6. SB.7.7.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular	97
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	102
5.1. Sonuç	102
5.1.1. Birinci alt amaç 5. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar	102
5.1.2. İkinci alt amaç 6. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar	104
5.1.3. Üçüncü alt amaç 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar	107
5.2. Tartışma.....	109
5.3 Öneriler	112

KAYNAKLAR.....	117
EKLER	121
ÖZGEÇMİŞ	127

TABLÖLER DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1 Çalışma grubunun cinsiyetine göre dağılımı	25
Tablo 3.2 Çalışma grubunun mesleki alanlarına göre dağılımı	25
Tablo 3.3 Çalışma grubunun mesleki çalışma yılına göre dağılımı.....	25
Tablo 3.4 Çalışma grubundaki öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre dağılımı	25
Tablo 3.5 Katılımcıların “SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. Neden?” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	29
Tablo 4.1 Katılımcıların “SB.5.3.1.Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	32
Tablo 4.2 Katılımcıların “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	33
Tablo 4.3 Katılımcıların “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	35
Tablo 4.4 Katılımcıların “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	36
Tablo 4.5 Katılımcıların “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	39
Tablo 4.6 Katılımcıların “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	40
Tablo 4.7 Katılımcıların “SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	42
Tablo 4.8 Katılımcıların “SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	43
Tablo 4.9 Katılımcıların “SB.5.7.1.Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	46

Tablo 4.10 Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız görüşleri	47
Tablo 4.11 Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	49
Tablo 4.12 Katılımcıların “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	51
Tablo 4.13 Katılımcıların “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	52
Tablo 4.14 Katılımcıların “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	53
Tablo 4.15 Katılımcıların “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	54
Tablo 4.16 Katılımcıların “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	56
Tablo 4.17 Katılımcıların “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	57
Tablo 4.18 Katılımcıların “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	59
Tablo 4.19 Katılımcıların “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	60
Tablo 4.20 Katılımcıların “SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımına gerçekleştirme durumuna ilişkin görüşleri.....	63
Tablo 4.21 Katılımcıların “SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	63

Tablo 4.22 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	66
Tablo 4.23 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşmeme durumuna ilişkin kararsız yönde görüşleri	67
Tablo 4.24 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	69
Tablo 4.25 Katılımcıların “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	71
Tablo 4.26 Katılımcıların “SB.6.7.1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz yönde görüşleri	72
Tablo 4.27 Katılımcıların “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	74
Tablo 4.28 Katılımcıların “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	75
Tablo 4.29 Katılımcıların “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız görüşleri	76
Tablo 4.30 Katılımcıların “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	78
Tablo 4.31 Katılımcıların “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	79
Tablo 4.32 Katılımcıların “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	80
Tablo 4.33 Katılımcıların “SB.7.3.2.Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımının gerçekleştirme durumuna ilişkin görüşleri	82

Tablo 4.34 Katılımcıların “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	83
Tablo 4.35 Katılımcıların “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanımının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin görüşleri	86
Tablo 4.36 Katılımcıların “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanım gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	86
Tablo 4.37 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleştirilme durumuna ilişkin görüşleri	89
Tablo 4.38 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz görüşleri	90
Tablo 4.39 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	92
Tablo 4.40 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	93
Tablo 4.41 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz görüşleri	94
Tablo 4.42 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanım gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri.....	96
Tablo 4.43 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri	97
Tablo 4.44 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri	98
Tablo 4.45 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız yönde görüşleri	100

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
Akt	: Aktaran
Bkz	: Bakınız
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
GPS	: Küresel Yer Belirleme Sistemi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
N	: Örneklemdaki Eleman Sayısı
NAEP	: Milli Eğitim İlerleme Değerlendirilmesi
NCEG	: Ulusal Coğrafya Eğitimi Kurulu
NCSS	: Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖK	: Kırsaldaki Öğretmen
ÖM	: Merkezdeki Öğretmen
SBDÖP	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
SBÖP	: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1.GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve ele alınan temel kavramlar detaylı bir şekilde tanımlanmıştır.

1.1 Problem Durumu

Geçmişten günümüze insanların dünyaya gelmeleri ile başlayan kendilerini, çevrelerini ve dünyayı tanımaya anlamaya ve yorumlamaya çalışmaları, 21. Yüzyılda da değişmeden devam etmektedir. Sosyal bilgiler, geçmişten günümüze insanları ve diğer canlıların yaşam koşullarını anlamlandırma, yorumlama ve düşünme konusunda yol gösteren çok disiplinli bir alan olarak yenedünya düzeninde insanların adapte olma sürecini kolaylaştırmada önemli bir rol oynamıştır. Sosyal Bilgiler disiplini, insanların hem kendilerini hem de başka varlıkları daha iyi anlamalarına olanak sağlarken diğer disiplinler kadar kolay tanımlanamaz. Sosyal bilgiler bir kavram olarak ilk defa 19. yy. başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır (Doğanay, 2008). İlk kez 1970 yılında Barth ve Shermis üzerinde geniş mutabakat sağlanan bir tanım yapmayı başarmış ise de Sosyal Bilgiler eğitimcileri Soğuk Savaş'ın sona erişine kadar alana kimi farklılıklar gösteren yeni tanımlar getirmeye devam etmiştir (Öztürk, 2007, s. 23). Ülkemizde Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4-5. Sınıf Programı'nda (MEB, 2005) sosyal bilgiler dersi şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir”.

Günümüze baktığımızda yüzyıllar boyunca değişen küresel koşullar, başta eğitim süreçlerini etkilemiş olup ve bu değişime paralel olarak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) da her ülkenin özel ihtiyaçlarına ve önceliklerine uygun hale gelecek şekilde değişime uğramıştır. Sosyal bilgilerin temel amacı, etkili vatandaşlar yetiştirmektir. Etkili vatandaşlar, kendi toplumlarının kültürünü benimsemiş, içselleştirmiş ve geliştirmeye açık görüşlü kişilerdir. İnsanın toplumsal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini zaman süreci içinde ele alan bir vatandaş yetiştirme programı olan sosyal bilgiler, ilköğretim programı içinde önemli bir yere sahiptir (Doğanay, 2008).

Yapılandırmacı anlayışı esas alan Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4-5. Sınıf Programı'nda (MEB, 2005) bireylerin yaparak yaşayarak öğrenmesini daha aktif roller üstlenmesini amaçladığını söyleyebiliriz. Bu amaçla etkinliklere dayalı, öğrencinin kendi yaşantısını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan bilgiyi ve beceriyi dengeli bir hale getirmiş yeni bir bakış açısıyla öğretim faaliyetleri planlanmıştır (Ata, 2007).

2017 yılında 2005 SBDÖP değiştirilerek yeni taslak program hazırlanarak 2018 yılında müfredatta yer almıştır. Yeni programda düşünen, planlayan, program dâhilinde üreten, çeşitlendiren, aktif, kararlı, çözüm odaklı, topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren ve istikrarlı olarak toplumun gelişimine katkıda bulunan bir birey tarif edilmektedir (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler dersi, insanların toplum içinde daha iyi yaşamalarının yollarını arayan birçok disiplini kapsayan yöntemli inceleme alanlarıdır. Değişen dünya koşullarına uyum sağlamayı kolaylaştıracak, geleceği daha iyi anlamlandıracak bireyler yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgilerin ana disiplinlerinden biri de hiç şüphesiz coğrafyadır (Demir ve Aktın, 2022).

Coğrafya bilgi ve becerilerine sahip olmak, yaşadığımız çevreyi, toplumları ve kültürleri iyi tanımak, doğru anlamak ve değerlendirmek için büyük öneme sahiptir. Coğrafya bilimi temel beşerî ihtiyaçlarımızı karşılamak ve çevremizdeki doğal kaynakları bilinçli kullanmak için bizlere gerekli olan bilgiyi sunarak yaşamımızı devam ettirmemizde yardımcı olacaktır (Gençtürk, 2009). Gençtürk (2009, s. 2) coğrafi bilgiyi, "bireylerin yakın çevresinden başlayarak, farklı yerler, bölgeler ve kültürlerle yönelik dünya algısı oluşturmalarına, mekânsal analizler yaparak yaşadığı çevreye yönelik projeler geliştirmelerinde önemli bir işleve sahiptir" diyerek açıklamıştır. Günümüz koşulları altında yeryüzünde hızla gelişen ve sürekli değişen koşullar altında, coğrafi bilgilere daha iyi bir anlayışla yaklaşmamız gerekmektedir. Coğrafi bilgi ve beceri sayesinde insanoğlu çevresini daha iyi tanır ve onu kullanabilir hale getirebilir. Coğrafya bilimi, temel beşerî ihtiyaçlarımızı karşılamak ve çevremizdeki doğal kaynakları daha bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmak için gereken bilgi ve becerileri bizlere sunar. Bu bilgi ve beceriler, yaşamımızı sürdürmemizde bize yardımcı olur. İnsanların yaşamlarını devam ettirmeleri değişime uyum sağlayabilmeleri ve geleceği şekillendirebilmeleri için coğrafya bilimine dayalı düşünceler geliştirmeleri bu şartlar altında önem arz etmektedir. Günümüzde insanoğlunun yaşadığı dünyadaki her alanda meydana gelen hızlı değişim ve dönüşüme

ayak uydurabilmesi ve geleceğe kendisini hazırlayabilmesi adına coğrafi bilgiye etkin bir şekilde ihtiyacı bulunmaktadır (Öztürk ve Alkış, 2009). Bu dönüşümleri sorgulayıp sorular üretmek ve bu sorulara cevap aramak ve ulaşılan cevaplar ışığında faydalı analizler yapabilmek, ancak coğrafya okuryazarlık bilgisine sahip olmakla mümkün olmaktadır.

Coğrafya okuryazarı olan her birey yaşam alanına zarar vermeyen doğada olumsuz etkilerden korunabilen ve farklı kültürler arasındaki ilişkileri anlayabilir. Bunun için yaşadığı yerin özelliklerini, çevresindeki olayları ve bu etkileşimlerin kendisini nasıl etkilediğini bilmelidir. Bunu başarmak için ise coğrafi bakış açısına, doğru bilgiye ve belirli becerilere sahip olması gerekir. Yaşadığımız yüzyılda globalleşen bir dünyanın vatandaşı olmak için coğrafya okuryazarı olmak şarttır (National Geographic, 2006, Akt. Erol, 2016). Her birey temel bazı coğrafi becerilere sahip olmalıdır. Bunlar kendi yaşadığı yeri veya herhangi bir yeri haritada üzerinde bulabilme, yaşanan olayları meydana geldikleri yerler bağlamında değerlendirebilme ve coğrafyanın sunduğu düşünme araçlarını kullanabilme gibi yeteneklerdir (Erol, 2016). Coğrafya okuryazarlığı, eğitimin bireylerin zihinsel işlevler açısından yeterli olmamasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 1980'lerde coğrafya okuryazarlık kavramıyla ilgili ABD'de başlayan ilk çalışmalar, hem öğrencilerin hem de yetişkinlerin coğrafya yeterlilik düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Bu durum, coğrafya eğitim programının yeniden düzenlenmesi gerekliliğini doğurmuştur. ABD'de 1988 ve 1994 yıllarında Amerikan Ulusal Coğrafya Eğitimi Kurulu (*National Council of Geography Education* [NCEG]), coğrafya eğitimi yeniden planlamak için hazırlamış olduğu coğrafya eğitimi taslağında ulusal standartlar belirlemiştir. 1988'de hazırlanan taslakta coğrafya eğitimi beş temel konuya (yerleşim, yöre, insan-çevre etkileşimi, hareket ve bölge) dayandırılmıştır (Altınbilek ve Sanalan, 2005).

National Geographic Society tarafından 1988 ve 1996 yılları arasında 52 ülkede coğrafya bölümü birinci sınıf öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık becerilerini belirleme amaçlı yaptırılan araştırmanın sonuçlarında Türkiye 52 ülke arasından 49. sırada yer almıştır. Bu sonuçlar o yıllarda coğrafya okuryazarlık becerilerinin diğer ülkelere göre ülkemizde ne kadar düşük olduğunun göstergesidir (Altınbilek ve Sanalan, 2005). Demirkaya (2009), üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin coğrafi bilgilerinin yetersiz seviyede olduğunu tespit etmiştir. Gençtürk (2009), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerini

belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin coğrafya okuryazarlık seviyelerinin yeterli düzeyde olmadığını belirlemiştir. Dikmenli (2015), öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlığı algı düzeylerini tespit etmek için yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlığı algılarının yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Erol (2014) ortaokul öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeyini belirlemek için yaptığı çalışmasının sonucunda ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin yeterli düzeyde olmadığını belirtmiştir. Bu sorunun kaynağına yönelik araştırmasında Erol (2016) ortaokul 5, 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programı ve ders kitaplarının coğrafya okuryazarlığı açısından nitelik ve nicelik olarak yeterli olmadığını tespit etmiştir. Boz ve Çoban (2019) “Ortaokul öğrencilerinin harita ve coğrafi koordinatlarla ilgili kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlarını” belirlemek için yaptıkları bir araştırmada, öğrencilerin harita, ölçek, yerel saat, özel konum, matematik konumu, paralel, enlem ve meridyen-boylam kavramlarıyla ilgili kavram yanlışlarına sahip olduklarını ve ilgili kavramları birbirleriyle karıştırdıklarını ortaya koymuşlardır. Akkuş ve Kuzey (2018) ve Görmez (2021) ortaokul öğrencilerinin harita okuryazarlık becerilerinde eksiklikler olduğunu bildirmişlerdir. Oysaki Sosyal Bilgiler dersi ile ortaokul düzeyinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan coğrafi kazanımlar, öğrencilerin çevrelerini, dünya haritasını ve coğrafi bilgileri anlamalarını ve bu bilgileri kullanarak çeşitli problemleri çözmelerini, dünya üzerindeki farklı yerler, insanlar, kültürler, iklimler ve doğal kaynaklar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Ancak yapılan çalışmalar birtakım sorunların varlığına işaret etmektedir.

2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nı değerlendiren Demir ve Aktın (2022) programda öğrenme alanları arasında en fazla orta seviyede ve en az üst ve alt seviyede coğrafya okuryazarlık becerisine yer verildiğini, ayrıca programda coğrafya okuryazarlığıyla ilişkilendirilecek becerilerin açıkça ifade edilmediğini ve bu becerilerin hangi seviyede ne şekilde kazandırılacağına belirtilmediğini tespit etmişlerdir. Bu tespitleri ve diğer dikkat çekilen sorunları açıkça ortaya koyacak öğretmen görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı ülkemizde 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan coğrafya okuryazarlık kavramıyla doğrudan ilişkili kazanımların uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Bu görüşler, kazanımların gerçekleşme sürecinde karşılaşılan problemleri belirlemede ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmada 5, 6 ve 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkili kazanımların, uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki 3 alt amaç belirlenmiştir:

“5. sınıf düzeyindeki coğrafya okuryazarlık becerileriyle doğrudan ilişkili aşağıda belirtilen kazanımların gerçekleştirilebilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek

- “SB.5.3.1.Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”,
- “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”,
- “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.”,
- “SB.5.7.1.Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”,

6. sınıf düzeyindeki coğrafya okuryazarlık becerileriyle doğrudan ilişkili aşağıda belirtilen kazanımların gerçekleştirilebilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek: Bu kazanımlar şu şekildedir:

- “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.”,
- “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.”
- “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.”,
- “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.”,
- “SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.”,
- “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.”,
- “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.”,
- “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.”.

7. sınıf düzeyindeki coğrafya okuryazarlık becerileriyle doğrudan ilişkili kazanımların gerçekleştirilebilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek

- “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.”,
- “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.”,
- “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.”,
- “SB.7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.”,
- “SB.7.7.2.Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır.” ve
- “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” (MEB, 2018, s. 17-25).

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatürde, coğrafya okuryazarlığı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde birçok çalışmanın, çalışma grubunu oluşturan kişilerin coğrafya okuryazarlığı algı düzeylerinin belirlenmesi ve ilgili kişilerin bilgilerinin ölçülmesi ile alakalı olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonucunda amacımız, SBDÖP’de yer alan coğrafya okuryazarlık becerileriyle ilişkili kazanımların sosyal bilgiler dersini veren öğretmenler tarafından uygulanabilirlik durumunu ve bu uygulamada karşılaşılan varsa olumsuzlukları ile bu olumsuzlukların nedenlerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışma ile coğrafya okuryazarlığı ile ilgili kendinden önce yapılan çalışmalardan farklı olup, ilgili konu hakkında ilişkili SBDÖP’deki kazanımların uygulanabilirliğini öğretmen görüşleriyle açıklayarak literatüre fayda sağlayacağı öngörülmektedir. Program geliştiricilerine coğrafya okuryazarlık kazanımlarının iyileştirilmesine ve güncellenmesine katkı sağlayacağı, kazanımın nasıl daha iyi şekilde somutlaştırılabileceği hakkında öğretmenlere alternatif görüşler sunacağı ve araştırmacılara coğrafya okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasında farklı araştırmalar yapmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları

- 19 Sosyal Bilgiler öğretmenin araştırmanın çalışma evrenini temsil ettiği,
- Anketin çalışmanın amacına uygun olarak geliştirildiği,
- Araştırmada görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin soruları dürüst ve içtenlikle yanıtladıkları,

- Araştırma verilerini kategorilendirme ve kodlamaya yönelik uzman görüşlerinin güvenilirlik açısından yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Zaman açısından 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile
- Konu açısından 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen 19 coğrafya okuryazarlık kazanımıyla sınırlıdır.
- Örneklem grubu olarak 2022-2023 öğretim yılları arasında Sinop ilinde Merkez ve Merkeze bağlı köylerde görev yapan 19 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005).

Coğrafya: “İnsanla doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri, bu etkileşimler sonucunda gelişen faaliyetlerle durumları dağılışı, ilişki kurma, karşılaştırma, nedensellik ilkelerine bağlı kalarak ve çeşitli araştırma yöntemlerini uygulayarak araştırıp inceleyen, elde ettiği sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda bilim dalından oluşan bir bilimler topluluğudur” (Özçağlar, 2009).

Okuryazarlık: Kültürel, sosyolojik, psikolojik ve dilbilimsel temelleri olan,-çözümleme gibi mekanik süreçlerin yanı sıra anlamlaştırma süreçlerini de kapsayan anlam oluşturma süreci olarak tanımlanabilir (Pearson ve Stephens, 1994'den Akt. Gençtürk, 2013).

Coğrafya Okuryazarlığı: “Bireyin coğrafi bilgi, beceri ve uygulamaları edinme ve bunları gerçek dünyadaki problemleri çözme konusunda dünyayı anlama ve uygulayabilme yeteneğidir (Thomas Brown ve Richards'2003'ten akt. Demirbaş & Demir 2018, s.29).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde coğrafya eğitimi, coğrafya okuryazarlık becerileri ile ilgili genel bilgiler ve konu ile ilgili alan yazın taraması yapılarak ilgili çalışmalar üzerine açıklama yapılmıştır.

2.1. Coğrafya

Coğrafya terimi, "geo" (dünya, yer) ve "graphein" (çizmek ve yazmak) kelimelerinden türetilmiştir. Bu bağlamda coğrafya, yeryüzünü yazarak ve çizerek açıklama anlamına gelmektedir. Coğrafi bilgi, doğal ve insan kaynaklı olayların araştırılmasıyla elde edilir ve insanların dünyayı algılamasının bir yansımasıdır. Zamanla, coğrafi düşünce bu algıya uygun olarak gelişmiştir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, coğrafya bilimi sadece olayları tanımlamakla kalmamış, aynı zamanda bu olayların nedenlerini ve nasıl gerçekleştiklerini sorgulayan bir yaklaşım benimsemiştir. Bu yeni bakış açısı, olayların şekli yerine süreçlerine odaklanarak daha derin bir anlayış sunmuştur. Bahsi edilen bu değişimin yani coğrafi bilgi ve anlayışın önümüzdeki süreçlerde de devam edeceğini öngörebiliriz.

Coğrafya, insanların ve diğer canlı varlıkların yaşam alanlarını çok yönlü inceleyen kendi başlığı altında birçok bilim dalından oluşan bir disiplindir. Bu durum, coğrafyanın tek bir tanımının olmamasına yol açmıştır (Arı, 2008; Winship, 2004). Özçağlar'a (2009)' a göre coğrafya, insan ile doğal ortam arasındaki etkileşimleri ve bu etkileşimlerin sonucunda gelişen faaliyetleri inceleyen bir bilimdir. İncelemelerini, dağılışı, ilişki kurma, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerine bağlı kalarak ve çeşitli araştırma yöntemlerini kullanarak yapar. Elde ettiği sonuçları sentez halinde sunar ve çok sayıda alt bilim dalını içerir. Demirci (2008, 59), Coğrafya'yı insanın yaşamını anlamak için bir kılavuz olarak nitelerken, Özgüç ve Tümertekin (2000, 25) ise Coğrafya'nın metafizik bir çekirdeğe sahip olmadığını ve "Orası neresi ve orada ne var?" sorusundan kaynaklanan insanların farklı yerler hakkındaki merakının bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtirler. Şahin, (2003)'e göre Coğrafya, çeşitli yaklaşımlar ve perspektifler içeren, kendine özgü konularıyla geniş bir disiplin olup, coğrafyanın özgün konuları arasında, geçmişten günümüze yapılan ekonomik ve kültürel faaliyetler, insanların çevreyle olan karşılıklı etkileşimleri, yaşanan çevrenin fiziki ve jeopolitik özellikleri yer almaktadır. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan bireyler, bulundukları konumu ve göremedikleri yerleri

merak etme duygusu içine girerler. Geography For Life'e (1994) göre coğrafya, dünyanın fiziksel ve beşerî boyutlarını insanların, yerlerin ve çevrelerin bağlamında bütünleştiren bir disiplindir. Coğrafyanın konusu, yeryüzü ve onu şekillendiren süreçler, insan-çevre ilişkileri ve insanlarla yerler arasındaki bağlantıları kapsar ("Geography For Life", 1994).

Coğrafya biliminin ortaya çıkışını araştırdığımızda, genel olarak insanlığın doğumundan başlayıp haytalarının sonuna kadar gelen merak duygusu ile içinde yaşadığı dünyayı anlama anlamlandırma ve bunlara açıklık getirmeye çalışma içgüdüğü coğrafya biliminin doğmasına neden olmuştur. İlkçağlarda insanlar zorlu yaşam koşullarıyla mücadele ederek hayatta kalmak için çevresi hakkında bilgiler edinerek doğayı tecrübeleriyle tanımış olup, merak ettikleri sorular ise doğayı incelemelerine neden olmuştur. İnsanların Eski Çağ'da yaşadıkları bölgenin haritasını çıkarmak istemesi ve bu yerlerin tarihini betimlemesi, aynı zamanda kâinatın oluşumu ve insan-doğa ilişkisini anlama çabası da üzerine eklenerek coğrafyaya yön vermiştir. Eski Çağ'da coğrafyanın ortaya çıkışına ve gelişimine katkıda bulunan ve bilgilerini eserlerinde toplayan ünlü düşünürler ve coğrafyacılar arasında Herodot, Tales, Aristo, Eratosthenes, Strabon ve Batlamyus bulunmaktadır. Orta Çağ dönemini incelediğimizde, coğrafya bilimi yeni ticaret yolları sayesinde var olan bilgilerin aktarılması ve yayılması ile önem kazanmış olup bu dönemde coğrafyanın gelişimine katkı sağlayan önemli araştırmacılar arasında Mesudi, İbni Batuta, İbni Haldun, Cevheri ve Biruni gibi isimler yer almaktadır. Araştırmacıların bilimsel ve seyahatname türündeki eserleri sayesinde Hint Okyanusu ve Afrika kıyılarının tamamı ile Asya Kıtası'nın Sibirya'ya kadar olan bölgesinin haritaları doğru bir şekilde çizilmiştir. Yeni Çağ'da, Coğrafi Keşifler ve Rönesans hareketleriyle birlikte hızla gelişen coğrafya bilimi, keşiflerin etkisiyle coğrafi bilgilerin sınırlarını genişletmiş ve Avrupa'ya taşınan bilgilerle "modern coğrafya" olarak nitelendirilen disiplinin temelleri atılmıştır (Ünlü, 2014). Bu dönemde İslam dünyasında coğrafya biliminin gelişiminde katkıda bulunan çalışmalar ve coğrafya ile alakalı eserler ortaya konulmaya devam etmiştir. Piri Reis, Katip Çelebi ve Evliya Çelebi gibi düşünürler ve seyyahlar, bu döneme önemli katkılar yapmışlardır (Doğanay, 1993).

Görüldüğü üzere coğrafya, eski çağlardan yeni çağa kadar olan dönemde insanlar için olayların ve yerlerin betimlenmesi ile sınırlandırılmıştır. Ancak modern çağlara yaklaştığımızda coğrafyanın kapsamı genişleyerek çok yönlü bir nitelik kazanmıştır. Yakın Çağ'ın coğrafya biliminin gelişimi açısından en önemli özelliği, beşeri ve fiziki

unsurlardaki farklılıkları anlama ve açıklama amacıyla bilimsel yöntemlerin kullanılmasıdır. 18. yüzyıl sonlarıyla 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkan araştırma yöntemleri ve tekniklerinin gelişmesiyle Coğrafyanın gerçek anlamda bilimsel kimliğine kavuşması, gerçekleşmiştir. Dünyayı tanıma gezileri giderek yerini bilimsel amaçlı gezilere bırakmıştır (Ünlü, 2014). 19.yüzyıldan 20. Yüzyıla kadar olan dönemde belirgin olmasa da modern coğrafya düşünce açısından da önemli bir ilerleme kaydetmiştir. İlerleyen dönemlerdeki Coğrafya çalışmalarını Ünlü (2014)'e göre şu şekilde açıklanmıştır: Coğrafi araştırmalar, uzay keşiflerine odaklanmış ve mekânsal farkındalığı artırmaya yönelik olmuştur. Uzaktan algılama ve CBS gibi teknolojik ilerlemeler coğrafyanın ilerlemesine katkı sağlamıştır. Gelişen yazılımlar, yeryüzünün detaylı şekilde aktarılmasını kolaylaştırmış ve internetin yaygınlaşmasıyla bilgiye erişim kolaylaşmıştır. GPS gibi sistemler, günlük yaşamda önemli bir rol oynamış ve mekânlarla ilgili verilerin sorgulanabilirliğini artırmıştır. Bu durum, coğrafya biliminin günlük hayatla daha sıkı bir şekilde uyum sağlamasını hızlandırmıştır. Bilim ve teknoloji birbirini geliştirdikçe, coğrafya biliminin de sürekli ilerleyeceğini ve mevcut durumla sınırlı kalmayacağını söyleyebiliriz (Doğanay, 1993).

2.2 Coğrafya Eğitimi

Coğrafya birçok bilimi içerisinde barındıran bir disiplindir. Bu disiplin çerçevesinde bireylere aktarılmak istenen coğrafi bilgi Gençtürk'e (2009, s.2) göre, "bireylerin yakın çevresinden başlayarak, farklı yerler, bölgeler ve kültürlerle yönelik dünya algısı oluşturmalarına, mekânsal analizler yaparak yaşadığı çevreye yönelik projeler geliştirmelerinde önemli bir işleve sahiptir". Bu kapsamda gerçekleştirilen coğrafya eğitimi, öğrencilerin dünyanın çeşitli bölgelerini, doğal yapısını, insanlarını, ekonomilerini, kültürlerini ve bunların kendileriyle olan bağlantılarını anlamalarını hedefler (Gökçe ve Öztürk, 2013). Haas'a (1989) göre coğrafya eğitimi, dünyayla ve diğer insanlarla olan ilişkilerimizi daha iyi anlamamıza yardımcı olacak değer, bilgi, kavram ve becerileri sağlar.

Coğrafya eğitiminin tarihsel sürecini incelediğimizde: Osmanlı'da başlangıçta yeryüzünün tasviri olarak algılanmış ve fethedilecek yerlerin coğrafi özelliklerini belirlemek için kullanılmıştır. 18. yüzyılda Avrupa'dan tercüme eserler yaygınlaşmış, 19. yüzyıl başlarında ise telif eserler ve ders kitapları yayınlanmaya başlanmıştır. Ancak bu kitaplar genellikle araştırmaya dayalı bilgiler içermemektedir. 19. yüzyıl sonları ve 20.

yüzyıl başlarında ise coğrafi eserlerin ve eğitime yönelik bilimsel yayınların hazırlanmasına önem verilmiş, coğrafya sözlükleri, askeri haritalar ve atlaslar öne çıkmaktadır. Bu dönemde, coğrafyanın problem çözmeye yönelik bir bilim olarak önem kazandığı ve ezberlemeye dayalı eğitimin yetersiz olduğu eleştirilmiştir (Özey, 1996).

Ülkemizde 19. yüzyıl sonlarında eğitimin amacı "cehaletin giderilmesi" iken, cumhuriyetin ilanıyla "iyi vatandaşlar yetiştirmek" olmuştur. 1983'te coğrafya eğitiminin temel amaçları 13 maddeyle belirlenmiş, ancak bu amaçlar birçok coğrafyacı tarafından ezberciliğe teşvik ettiği, coğrafi yetenekleri geliştirmede ve çağın ihtiyaçlarını karşılamadığı için eleştirilmiştir (İncekara, 2007). Atatürk, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun ardından Türk Coğrafya Kurumu'nu kurma amacını taşımaktaydı (Zeybek, 2006; Akt. Demircioğlu, 2006). Atatürk'ün ölümünden sonra 12 Mart 1942 tarihinde Ankara Valiliğinin kararı ile "Türk Coğrafya Kurumu" resmen kurulmuştur.

Coğrafya öğretim programları, bazı değişikliklere rağmen, 1941'de Birinci Coğrafya Kongresi'nde hazırlanan taslak programa dayanmaktadır ve 1970'lere kadar varlığını sürdürmüştür. Ancak 1970-1980 arası coğrafya eğitimi açısından kayıp yıllar olarak görülmektedir; bu dönemde fen bilimlerinin ön plana çıkmasıyla coğrafyanın ağırlığı azalmıştır. 1983'te yapılan köklü program değişikliği ile coğrafya yeniden önem kazanmış ve müfredatta ayrı bir ders olarak tüm sınıflara dağıtılmıştır (Doğanay, 1993, s. 200).

Türkiye'de coğrafya eğitimi, ilkokuldan lise seviyesine kadar farklı derslerde verilmektedir. İlkokul ve ortaokulda "hayat bilgisi", "sosyal bilgiler" ve "fen bilimleri" dersleri kapsamında coğrafya konuları işlenirken, lise seviyesinde doğrudan coğrafya dersi olarak okutulmaktadır. İlkokulda coğrafya eğitimi, öğrencilerin dünya hakkında bilgi edinmelerini, çevreye karşı tutum ve davranışlarını geliştirmelerini ve zihinsel beceriler kazanmalarını amaçlamaktadır. Bu süreçte, coğrafya konuları öğrencilerin hayata ve üst öğrenime hazırlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Geçmişte ve günümüzde, coğrafya bilgisinin sadece yerleri ezbere bilme ve harita üzerinde bulma faaliyeti olarak yanlış anlaşılması sıkça görülmektedir (Winship, 2004). Ancak, coğrafya bilimi bu lokasyon bilgisinden çok daha fazlasını içerir (Karabağ, 1998).

2.2.1 Coğrafya okuryazarlığı

Günümüzde coğrafya bilimi, geçmişten gelen bilgi birikimi ve teknolojinin gelişmesiyle ilk anlamından farklılaşarak yeni bir boyut kazanmıştır. Dünyadaki çok yönlü değişim ve gelişim, coğrafyayı etkileyerek içindeki disiplinler ve kavramların çağın gereksinimlerine göre değişmesine ve doğasının farklılaşmasına neden olmuştur (Golledge, 2002). Bu gelişim ve dönüşümlerle birlikte kavramlara yüklenen anlamlar da değişmektedir. Bu kavramlardan biri de yepyeni boyutlar kazanmış olan “okuryazarlık” kavramıdır (Dikmenli, 2015).

Okuryazarlık terimine baktığımızda, okuma ve yazma kavramlarının birleştirilmesiyle ortaya çıkmış ve yeni bir anlam meydana gelmiştir. Temel olarak, okuryazarlık okuduğunu anlama ve düşünceleri yazılı olarak ifade etme yeteneğini içermektedir. Bu yeteneklerin daha ileri düzeyi ise işlevsel okuryazarlık olarak adlandırılır, yani okuma ve yazma becerilerinin etkinliği ve sıklığıyla ilgilidir (Altınbilek ve Sanalan, 2005). Bireylerin yaşamları boyunca öğrenme bilincini oluşturma ve bu bilinci geliştirerek daha etkili öğrenme için yeni beceriler kazanmalarını sağlama yeteneğidir (Organisation for Economic Cooperation and Development [OECD], 1995). Nitekim okuryazarlık kavramıyla ilgili bilim dallarındaki teorilerin ana önerisi şudur: Bireyin zihinsel işlevlerini çeşitli alanlarda özgün düşünsel araçları kullanabilecek şekilde geliştirmesi gerekmektedir (Nelson ve Zobairi, 1999). Genel olarak özetlemek gerekirse okuma, yazma ve sayısal değerleri anlayabilme becerisi kazandırmayı hedefleyen bir düşüncenin ortaya çıkardığı yeni özellikler, yeni algısal kapasiteleri de beraberinde getirmiştir (Dikmenli, 2015). Günümüzde ve özellikle gelişmiş ülkelerdeki okuryazarlık kavramını, sadece okuyabilme ve yazabilme yeteneği olarak tanımlamak eksik ve anlamsız kalmaktadır çünkü okuryazarlık kavramı çeşitli bilim dallarında kazanılan temel bilgi ve beceri düzeyini de ifade eder hale gelmiştir. Bu bağlamda, dil, bilgisayar, fen, matematik, coğrafya okuryazarlığı gibi farklı alanlarda okuryazarlık düzeyinden söz etmek mümkündür.

Söz konusu bilim dallarından coğrafya, okuryazarlık kavramı ile birlikte ele alındığında, "coğrafya okuryazarlık" olarak adlandırılan bir başlık ortaya çıkmaktadır. Bu başlık altında, birçok araştırmacı tarafından yapılan çalışmalarda coğrafya okuryazarlığının tanımının bir sınırı ve tam tanımı olmasa da şu şekilde açıklanmıştır: Coğrafya okuryazarlığı, Utami, Zain ve Sumarmi'ye (2018) göre coğrafi bilginin anlaşılması ve

kavranmasının bir beceri haline getirilmesiyle ilgilidir. Thomas Brown ve Richards'a (2003) göre ise, bireyin coğrafi bilgi, beceri ve uygulamaları edinme ve bunları gerçek dünyadaki problemleri çözme konusunda kullanabilme yeteneğidir (Demirbaş & Demir 2018, s.29). Tuna (2013) ise coğrafya okuryazarlığını, coğrafya ile ilgili temel bilgi, kavram ve süreçleri öğrenme, anlama ve karar verme sürecinde kullanabilme becerisi olarak tanımlamıştır. Mhishi, Mandoga ve Pedzisai (2013), coğrafya okuryazarlığını; temel coğrafya bilgisine sahip olma, harita okuma becerilerini sergileme ve insan-mekân ilişkisini, toplum ve fiziksel çevre bağlamında anlama yeteneği olarak tanımlamıştır. Turner ve Lendon (2012), coğrafya okuryazarlığını iki temel bileşene ayırarak tanımlamıştır. Birincisi, coğrafi bilgi edinme; bu, coğrafyanın temel kavramlarını ve bilgilerini öğrenmeyi içermektedir. İkincisi, coğrafi konum bilgisi edinme; bu, haritaları anlama, yerlerin konumlarını belirleme ve mekansal ilişkileri kavrama becerisini kapsar. Bu şekilde coğrafya okuryazarlığı, hem teorik bilgiye hem de pratik becerilere dayalı olarak sınıflandırılmıştır. Akengin (2013), coğrafya okuryazarlığını "coğrafi olayları anlama ve yorumlama" yeteneği olarak tanımlar. Buna göre, coğrafya okuryazarı olan bireyler, coğrafi olayları anlayıp bu olayları yorumlayabilirler. Clawson (1989; Akt. Thomas, 2001) ise, coğrafya okuryazarlığının yalnızca anlama ve yorumlamayla sınırlı olmadığını, aynı zamanda ileri düzeyde sentez yapabilme becerilerini de içerdiğini belirtir. Bu, coğrafi bilgilerin daha karmaşık ve derinlemesine bir analizini yapabilmeyi gerektirdiği şeklinde açıklamıştır. Dikmenli'ye göre (2014) ise coğrafya okuryazarı olmak sadece coğrafi bilgilere sahip olmak anlamına gelmez; aynı zamanda anlama, kavrama, analiz ve sentez yapabilme yeteneklerini de içeren sistemli bir yaklaşımdır. Sonuç olarak coğrafya bilimi, temel beşeri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve doğal kaynakları bilinçli kullanmak için gerekli bilgiyi sunarak yaşamımızı sürdürmemize yardımcı olur. Coğrafya okuryazarlığı, eğitimin zihinsel işlevler bakımından yeterli bireyler üretmemesi sonucu ortaya çıkmış bir kavramdır. İnsanlar, coğrafya bilimiyle paralel düşünceler geliştirip bu düşünceleri sorulara dönüştürerek cevap arama ve faydalı analizler yapma yeteneğine sahip olmalıdır. Bu, coğrafya okuryazarlık bilgisiyle mümkündür. Globalleşen dünyada bir vatandaş olmak için coğrafya okuryazarı olmak gereklidir (National Geographic, 2006, akt. Erol, 2016).

Coğrafya okuryazarlığıyla ilgili ilk çalışmalar 1980'lerde ABD'de başlamış ve bu çalışmalarda hem öğrencilerin hem de yetişkinlerin coğrafi yeterlilik düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, coğrafya eğitim programının yeniden düzenlenmesini

gerektirmiştir. ABD'de 1988 ve 1994 yıllarında Ulusal Coğrafya Eğitimi Kurulu (NCGE), coğrafya eğitimi için ulusal standartlar oluşturmuştur. İlk olarak 1988'de hazırlanan taslakta, coğrafya eğitimi beş temel konu üzerine odaklanmalıdır: yerleşim, yöre, insan-çevre etkileşimi, hareket ve bölge. 1994 yılında, NCGE tarafından desteklenen ve çeşitli kurumlar adına hazırlanan "Geography for Life: National Geography Standards 1994" raporu, coğrafya eğitimi için 6 bileşenli 18 standart belirlemiştir. Bu standartlar, coğrafya okuryazarlık bilgisine sahip olacak kişinin hangi becerilere sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Altınbilek ve Sanalan, 2005).

Coğrafya eğitim standartları şu şekildedir:

1. Yeryüzünde Yerleşim Açısından

1. Haritaları ve diğer coğrafi materyalleri kullanabilir, bu yollarla aldığı bilgileri işleyebilir ve sonuç çıkarabilir.
 - Bu beceri, haritaları, grafikler, uydu görüntüleri ve diğer coğrafi araçları kullanarak bilgileri toplama, analiz etme ve bu bilgileri anlamlı sonuçlara dönüştürme yeteneğini içermektedir.
2. İnsan, çevre ve yeryüzü hakkındaki bilgiyi organize etmek için zihin haritaları oluşturabilir.
 - Zihin haritaları, bilgileri organize etmek ve ilişkilendirmek için kullanılan görsel araçlardır. Coğrafya okuyazarı kişiler, insan, çevre ve yeryüzü hakkındaki bilgileri daha iyi anlamak ve hatırlamak için bu araçları kullanabilirler.
3. Dünya üzerinde coğrafi olayların dağılımlarını çözümleyebilir.
 - Bu yetenek, çeşitli coğrafi olayların (örneğin iklim değişiklikleri, doğal afetler, nüfus dağılımları) dünya üzerindeki dağılımını analiz etme ve bu dağılımları anlamlandırma becerisiyle ilişkilendirilebilir.

2. Bölge ve Yerleşim Açısından

4. Coğrafi çevrelerin beşeri ve fiziksel özelliklerini bilir.
 - Bu bilgi, çeşitli bölgelerin doğal (fiziksel) ve insan kaynaklı (beşeri) özelliklerini anlamayı kapsamaktadır. Örneğin, bir bölgenin iklimi, bitki örtüsü ve nüfus yapısı gibi özellikleri ile ilgilidir.

5. Kültür ve sosyal olayların insanların bölge algılarını nasıl etkilediğini anlar.
 - o Kültürel ve sosyal olayların, insanların belirli bölgeler hakkındaki algılarını nasıl şekillendirdiğini anlama yeteneğini içerir. Örneğin, bir bölgedeki kültürel festivallerin o yerin cazibesini artırması gibi faaliyetler olabilir.
6. Bölge kavramının dünyanın karmaşıklığını organize etmek için oluştuğunu bilir.
 - o "Bölge" kavramının, dünyadaki karmaşık coğrafi bilgileri organize etmek ve anlamlandırmak için kullanılan bir araç olduğunu anlamayla ilişkili beceridir.

3. Fiziksel Sistemler Açısından

7. Yeryüzünü biçimlendiren fiziksel etmenleri bilir.
 - o Bu bilgi, yeryüzünü şekillendiren jeolojik, hidrografik, atmosferik ve biyolojik süreçleri anlama becerisini kapsamaktadır.
8. Yeryüzündeki ekosistemlerin özelliklerini ve dağılışını anlar.
 - o Farklı ekosistemlerin (rneğin tropikal yağmur ormanları, savanlar, tundralar) zelliklerini ve dünya üzerindeki dağılımını anlama yeteneğidir.

4. Beşeri Sistemler Açısından

9. İnsan topluluklarının özelliklerini, dağılımını ve hareketlerini bilir.
 - o İnsan topluluklarının demografik yapısını, dünya üzerindeki dağılımını ve g gibi hareketlerini anlama becerisiyle ilişkilendirilir.
10. Dünyanın kültürel mozaiğini oluşturan öğelerin özelliklerini, dağılımını ve karmaşıklığını anlar.
 - o Kültürel öğelerin (rneğin diller, dinler, gelenekler) zelliklerini, dünya üzerindeki dağılımını ve bu dağılımın neden olduğu kültürel çeşitliliği anlama yeteneğidir.
11. Dünyanın ekonomik yapısını ve ülkelerin birbirine olan bağımlılığını anlar.
 - o Küresel ekonomik sistemlerin nasıl çalıştığını ve ülkelerin ekonomik olarak birbirine nasıl bağlı olduğunu anlama becerisiyle ilişkilendirilebilir.
12. İnsanların kurduğu yerleşim birimlerini, süreçleri ve ortak özelliklerini bilir.

- Şehirler, kasabalar ve köyler gibi yerleşim birimlerinin oluşumu, gelişimi ve ortak özelliklerini anlama yeteneğiyle ilgilidir.

13. Dünyanın değişik yerlerindeki coğrafi olayların insanların ortaklaşa çalışmalarından ya da çatışmalardan nasıl etkilendiğini bilir.

- Coğrafi olayların (örneğin doğal afetler, çevresel sorunlar) insan işbirliği veya çatışmaları üzerindeki etkilerini anlama becerisidir.

5. Çevre ve Toplum Açısından

14. İnsan hareketliliğinin fiziksel çevreyi nasıl değiştirdiğini bilir.

- İnsanların hareketleri (örneğin göç, turizm) ve faaliyetlerinin (örneğin inşaat, tarım) fiziksel çevre üzerindeki etkilerini anlama becerisi.

15. Fiziksel çevre şartlarının beşeri sistemleri nasıl etkilediğini anlar.

- İklim, topografya ve doğal kaynaklar gibi fiziksel çevre şartlarının insan yerleşimleri, tarım ve ekonomi gibi beşeri sistemler üzerindeki etkilerini anlama yeteneği ile alalıdır.

16. Doğal kaynakların kullanımı, dağılımı ve önemindeki değişimleri bilir ve anlar.

- Doğal kaynakların (örneğin su, mineraller, ormanlar) kullanımını, bu kaynakların dünya üzerindeki dağılımını ve zaman içindeki önemlerindeki değişimleri anlama becerisidir.

6. Coğrafyanın Kullanımı Açısından

17. Geçmiş hakkında bilgi almak için coğrafyayı nasıl kullanacağını bilir.

- Tarihi olayları ve süreçleri anlamak için coğrafi bilgileri ve yöntemleri kullanma yeteneği ile ilişkilendirilebilir.

18. Günümüzü anlamak ve geleceği planlamak için coğrafyayı nasıl kullanacağını bilir.

- Mevcut olayları anlamak ve gelecekteki planlamalar yapmak için coğrafi bilgi ve analizleri kullanma becerisine sahip olme ile ilişkilendirilebilir.

Konu başlıkları ve standartlarda coğrafya okuryazarlık bilgisine sahip olacak kişinin hangi becerilere sahip olması gerektiği ortaya konulmaya çalışılmıştır (Altınbilek ve

Sanalan, 2005). Bu açıklamalar, coğrafya okuryazarlığının geniş kapsamını ve farklı açılardan ne tür beceriler gerektirdiğini göstermektedir.

2.2.1.1 Coğrafya okuryazarlığın aşamaları

Oigara (2006) coğrafya okuryazarlığını üç aşamada ele almaktadır: alt, orta ve üst düzey. Alt düzeydeki coğrafya okuryazarlık aşaması, yerlerin ve lokasyonların bilinmesiyle ilgilidir. Orta düzey coğrafya okuryazarlık aşaması, çevre ile olan ilişkileri sebep-sonuç bağlamında anlama ve açıklamayı gerektirir. Üst düzey coğrafi okuryazarlık aşaması, geleneksel olmayan ve eleştirel bir coğrafya yaklaşımıdır. Bireylerin coğrafi olayları ve olguları "niçin" sorusunu sorarak eleştirel bir şekilde açıklama becerileri bu basamakta yer almaktadır

Stoltman (1991)'den aktarılan bilgiye göre, Dikmenli (2015, s.358) de bu aşamaları doğrular.

Bu aşamalar, coğrafya okuryazarlığının gelişim sürecini ve her bir seviyenin ne tür bilgi ve beceriler içerdiğini göstermektedir.

- Alt düzey, coğrafi bilginin temellerini öğrenmekle ilgilidir.
- Orta düzey, daha karmaşık analiz ve değerlendirmeler yapmayı içerir.
- Üst düzey, eleştirel düşünme ve karmaşık coğrafi olayları anlama yeteneğini kapsar.

Bu şekilde, coğrafya okuryazarlığı, bireylerin dünya üzerindeki yerleri tanımaktan başlayarak, çevresel ve toplumsal süreçleri anlamaya ve sonunda bu bilgileri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeye kadar geniş bir yelpazede gelişmektedir.

2.3. Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Coğrafya Okuryazarlığı

21. yüzyılda küreselleşen yenedünya düzeni ve gelişen teknolojiyle birlikte insan etkileşimleri geçmişe bakıldığında artarak devam etmektedir. Sosyal bilgiler geçmişte ve gelecekte bu etkileşimleri kendine çok yönlü olarak konu edinen bir disiplin olmuştur. İnsanların hayatlarında yer edinen tüm toplumsal olgular ve ilişkiler sosyal bilgilerin içerisinde yer alabilir (Boz, 2022). Sosyal bilgilerin çok disiplinli olması ve değişen dünya koşullarına göre şekillenmesi yorumlanmasını ve tanımının yapılmasını zorlaştırır da kavram olarak ilk defa 19. yy. başlarında ABD’de ortaya çıkmıştır (Doğanay, 2008). İlk olarak 1970 yılında Barth ve Shermis, Sosyal Bilgiler alanı için geniş bir mutabakata varılan bir tanım sunmuş olsalar da, Soğuk Savaş'ın sona ermesine kadar bu alanda çalışan

eğitimciler, yeni tanımlar getirmeye devam etmişlerdir (Öztürk, 2007, s. 23). Bu süreç boyunca Sosyal Bilgiler tanımı ve kapsamı, değişen toplumsal, kültürel ve siyasi koşullara göre çeşitli farklılıklar göstermeye devam etmiştir. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS, 1994) tarafından yapılan tanıma göre, sosyal bilgiler Vatandaşlık becerisini geliştirmek için sosyal ve beşerî bilimleri birleştiren bir derstir.

Sosyal bilgiler dersi, geniş bir disiplin yelpazesi kullanarak koordineli ve sistematik bir eğitim sağlar. Bu kapsamda beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden uygun içerikler alınır ve din, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi, felsefe, tarih, hukuk, coğrafya, ekonomi, arkeoloji, antropoloji gibi çeşitli alanlardan bilgi ve yöntemler entegre edilir. Bu disiplinler arası yaklaşım, öğrencilerin toplumsal, tarihi, coğrafi ve kültürel konuları daha kapsamlı ve bütüncül bir şekilde anlamalarına olanak tanır (Aslan, 2016). Ülkemizde Sosyal bilgiler dersi, bireylerin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını bir araya getiren, öğrenme alanlarını bir ünite veya tema altında kaynaştıran ve insanın sosyal ve doğal çevresiyle etkileşimini geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında inceleyen bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Dünya koşullarının yüzyıllar boyunca değişmesi, eğitim süreçlerini de etkileyerek her ülkenin ihtiyaçlarına ve önceliklerine göre şekillenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nı etkilemiştir. Sosyal bilgiler dersinin en temel amacı etkili vatandaşlar yetiştirmedir (Aslan, 2016). Bireylerin toplumsal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini zaman süreci içinde ele alan bir vatandaş yetiştirme programı olan sosyal bilgiler, ilköğretim programı içinde önemli bir yere sahiptir (Doğanay, 2008).

Ülkemizde sosyal bilgilerin tarihi temelini incelendiğinde ilk olarak 1962'de ilkokul programında, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi ve Aile Bilgisi derslerinin "Toplum ve Ülke İncelemeleri" başlığı altında birleştirildiği görülmektedir. Ancak 1968'de 4 ve 5. sınıflarda bu dersler "Sosyal Bilgiler" adı altında ayrı ayrı ders olarak okutulmuş, içerik bütünleştirilmemiştir. Sosyal Bilgiler dersi, 1968-69 öğretim yılında tüm ilkokullara, 1970-71 öğretim yılında ise deneme niteliğindeki ortaokullara resmen girmiştir. 12 Eylül 1980 askeri darbesi, eğitimde program geliştirme çalışmalarında yeni arayışlara yol açmıştır. 1985 yılında ortaokullarda okutulan sosyal bilgiler dersi kaldırılarak yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık dersleri konmuştur. Ancak, 1997'de zorunlu kesintisiz ilköğretim uygulamasının başlamasıyla birlikte bu dersler tekrar kaldırılmıştır. 1990'ların başından itibaren Türk Eğitim Derneği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği,

Türkiye Ekonomik Kalkınma ve Toplumsal Tarih Vakfı ile Prof. Dr. Salih Özbaran'ın çalışmaları, OECD üye ülkelerle yapılan iş birliği ve Milli Eğitim Gerçekleştirme Projesi gibi inisiyatifler, Türkiye'nin Milli Eğitim hedeflerine ulaşmasında belirleyici olan yeniden yapılanma ve reform çalışmalarının bir parçası olmuştur. Bu kapsamda, 1998 yılında 4-7. sınıfları kapsayan yeni bir sosyal bilgiler dersi öğretim programı yürürlüğe konulmuştur. Bu program, öğrencilerin sosyal çevrelerini ve toplumu anlamalarını, vatandaşlık bilinci kazanmalarını ve demokratik değerlere sahip bireyler olarak yetişmelerini hedeflemiştir. AB'ye uyum süreci, UNESCO ve diğer kuruluşların çalışmaları, alan eğitimcilerin program geliştirme çalışmalarının sonucu 2005 yılında sosyal bilgiler öğretim program (SBÖP) içerikleri yenilenmiştir (Tay, 2013; Aslan, 2016).

2005 SBDÖP, öğrencilerin daha etkin ve katılımcı bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temel alır. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilgiyi daha derinlemesine anlamalarını ve kendi yaşantılarına, ilgi alanlarına ve bireysel farklılıklarına önem vererek çevreleriyle etkileşim içinde olmalarını sağlarken, hayatlarına entegre etmelerini destekler (Ata, 2007). Değişen şartlar neticesinde 2005 SBDÖP 2017 senesinde yeniden revize edilerek yeni taslak program hazırlanmış olup, 2018 yılında yeni SBDÖP yürürlüğe girmiştir. Yeni program, öğrencilerin düşünme yeteneklerini geliştirmeyi, kendi hedeflerini belirlemeyi, öğrenme süreçlerini planlamayı ve program dahilinde üretken olmayı teşvik etmektedir. Ayrıca, öğrencilerin çeşitliliklere saygı göstererek farklı bakış açılarını değerlendirebilmesi ve aktif bir rol üstlenmesi hedeflenmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin karar alma süreçlerine katılımını artırmayı ve çözüm odaklı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, toplumlarına karşı sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için onları teşvik etmektedir. Öğrenciler, istikrarlı bir şekilde toplumun gelişimine katkıda bulunacak şekilde yetiştirilmektedirler. Bu yaklaşım, sadece bilgi aktarımıyla değil, aynı zamanda öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerine odaklanarak daha nitelikli bir eğitim sunmayı amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Ülkemizde 2024 yılında SBDÖP yeniden güncellenmiştir. “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” başlığı altında “kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilimler, değerler ve okuryazarlık becerileri” bir bütün olarak ele alan “öğrencilerin çok yönlü gelişiminin etkili bir şekilde desteklenmesini” amaçlayan bir program hazırlanmıştır (MEB, 2024). Tarih boyunca gerçekleşen programda gerçekleşen bu değişimler, eğitim sisteminin ihtiyaçlarına, toplumsal ve kültürel gelişmelere ve

pedagojik yaklaşımlardaki değişimlere bağlı olarak gerçekleşmiştir. Bu değişimlerin temelinde, öğrencilerin daha donanımlı, bilinçli ve sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Geçmiş dönemler incelendiğinde ilkokul ve ortaokul düzeyinde, sosyal bilgiler dersi farklı isimler altında ve farklı içeriklerle öğretilmiştir. Bu değişimler, eğitim sisteminin ve müfredatın genel gelişimine paralel olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgilerin ana disiplinlerinden biri olan coğrafya, özellikle değişen dünya koşullarına uyum sağlamayı kolaylaştıracak ve geleceği daha iyi anlamlandıracak bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Coğrafya bilimi, temel beşerî ihtiyaçlarımızı karşılamak ve çevremizdeki doğal kaynakları bilinçli bir şekilde kullanmak için gereken bilgiyi sağlayarak yaşamımızın devamını sağlamada bize yardımcı olur (Gençtürk, 2009). Coğrafya, insanların yaşadığı çevrenin fiziksel özelliklerini, doğal kaynaklarını, iklimini, kültürel yapılarını ve ekonomik potansiyellerini inceler. Bu sayede öğrenciler, dünya üzerindeki mekânsal ilişkileri, insan etkileşimlerini ve çevresel faktörlerin toplumlar üzerindeki etkilerini anlayarak daha bilinçli ve donanımlı bireyler halinde gelişmeleri beklenmektedir. Bu sayede sosyal bilgiler dersi, öğrencileri hem kendi toplumlarına hem de dünya geneline dair konularda bilinçli ve aktif bireyler olarak yetiştirmeyi amaçladığını ifade edebiliriz.

Gelişen ve değişen dünyada, coğrafi bilgileri daha iyi anlamak giderek daha önemli hale gelmektedir. Coğrafi bilgi ve beceriler, insanların çevrelerini daha iyi tanımalarını sağlarken edindikleri bilgiler sayesinde bu bilgileri kullanarak çevrelerini daha etkin bir şekilde yönetebilmelerini sağlar (Öztürk ve Alkış, 2009). Sosyal bilgiler öğretim programı incelendiğinde yapısı gereği birçok okuryazarlık becerisini öğrenciye aktarmayı amaçlamaktadır. (Güleç ve Hüdavendigar, 2020). Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere toplumun işleyişi, kültürel çeşitlilik, tarih, coğrafya ve sosyal bilimlerle ilgili diğer konular hakkında temel bilgiler sağlamakla kalmaz aynı zamanda temel bilgileri öğretirken aynı zamanda öğrencilere çeşitli okuryazarlık becerilerini de kazandırır. Bu becerilerden biri coğrafya okuryazarlığı becerisidir.

Coğrafya bilimi, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve çevredeki doğal kaynakları bilinçli bir şekilde kullanmak için gereken bilgiyi sağlamayı amaçlayarak hayatımızı devam ettirmemizi sağlamaktadır (Stoltman, 1991, Akt. Erol, 2015). İnsanların yaşamlarını sürdürürken değişime ayak uydurabilmeleri ve geleceği şekillendirebilmeleri için coğrafya bilgisine sahip olmaları önemlidir. Bu bilgi, insanların düşüncelerini

geliştirip sorulara cevap arayabilecekleri ve faydalı analizler yapabilecekleri bir düzeye ulaşmalarını kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Bu sebeple, coğrafya okuryazarlık bilgisine sahip olmak, insanların yaşamlarını sürdürme ve geleceğe hazırlanma süreçlerinde kritik bir rol oynayabilmektedir.

Her bireyin, temel coğrafi becerilere sahip olması gereklidir. Bu beceriler arasında, kendi yaşadığı yeri veya herhangi bir yeri haritada bulabilme, yaşanan olayları meydana geldikleri yerler bağlamında değerlendirebilme ve coğrafyanın sunduğu düşünme araçlarını kullanabilme yetenekleri yer almaktadır (Erol, 2016). Sosyal bilgilerin ana disiplinlerinden olan coğrafya disiplinine ait kazanımlar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer almaktadır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Uluslararası araştırma şirketi olan Gallup, 1988 yılında dokuz sanayileşmiş ülkede (İngiltere, Fransa, Kanada, İsveç, Meksika, İtalya, Japonya ve ABD) 18-24 yaş arasındaki gençlerin coğrafi bilgilerini ölçen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ABD bu ülkeler arasında coğrafi bilgi açısından en düşük seviyede yer almıştır. Katılımcıların %55'i New York'u, %14'ü ABD'yi ve %57'si İngiltere'yi harita üzerinde doğru bir şekilde gösterememiştir. Bu bulgular, ABD'li gençlerin coğrafi bilgi eksikliğini açıkça ortaya koymaktadır (Gallup Organization, 1988; Akt. Douglas, 1998).

NAEP (National Assessment Education Project) tarafından 1988 yılında yapılan bir araştırmada, 1987-1988 eğitim yılında öğrenim gören 3000 lise öğrencisinin coğrafi bilgileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları, çoğu öğrencinin temel coğrafi kavramları anlamadığını, birçok ülkenin yerini doğru şekilde belirleyemediğini ve harita kullanma becerilerinin oldukça sınırlı olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, lise öğrencilerinin coğrafya bilgisi ve becerilerinde önemli eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır.

ABD Ulusal Coğrafya Kurumu (NGS) tarafından farklı dönemlerde yapılan araştırmalarda, ABD'nin coğrafya bilgisi açısından sanayileşmiş ülkeler arasında sondan ikinci olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmalar, gençlerin coğrafya bilgisinin oldukça düşük seviyede olduğunu ortaya koymaktadır (National Geographic Roper, 2002, 2006).

Oigara (2006), üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık seviyelerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, öğrencilerin coğrafi bilgilerinin yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgu, üniversite düzeyindeki öğrencilerin coğrafi konularda yeterli bilgiye

sahip olmadığını ve coğrafya eğitiminin daha etkili hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu eksiklik, coğrafya eğitiminin kalitesinin artırılması ve öğrencilere daha derinlemesine coğrafi bilgiler kazandırılması için önemli bir çalışma olmuştur.

Mhishi (2013), üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık seviyelerini değerlendirmek için yaptığı araştırmada, genel olarak öğrencilerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin coğrafya konularında iyi bir bilgi birikimine sahip olduklarını ve coğrafya eğitiminin etkili bir şekilde uygulandığını göstermektedir. Öğrencilerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, onların dünya hakkında daha bilinçli ve bilgili bireyler olmalarını sağlayarak, küresel sorunları anlama ve çözme konusunda da önemli bir avantaj sunmaktadır.

Tuncel (2002), Türkiye'deki farklı üniversitelerin coğrafya bölümlerinde öğrenim gören 400 öğrencinin "İslam Dünyası" algılarını incelemek amacıyla bir araştırma yapmış, Bu araştırmada, öğrencilere coğrafya anketi uygulanmış ve ayrıca öğrencilerden harita çizimleri istenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çizdikleri haritalarda yeterli başarıyı gösteremedikleri belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğunu, harita çizimi konusunda daha fazla eğitim ve pratiğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu eksiklikler, coğrafya eğitiminin geliştirilmesi ve öğrencilerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Demirkaya (2009), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerini araştırmış ve öğrencilerin coğrafi bilgilerinin yetersiz olduğunu belirlemiştir. Araştırma sonuçları ABD'li genç yetişkinlerle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki gençlerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür.

Gençtürk (2009), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının coğrafi bilgi ve becerilerinin ne düzeyde olduğunu değerlendirmek için çeşitli ölçme araçları kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık seviyelerinin yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, öğretmen adaylarının coğrafya bilgisi ve coğrafi becerilerinin, etkili bir coğrafya öğretimi yapacak düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu durum, coğrafya eğitimine verilen önemin artırılması ve öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi

gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca, bu eksikliklerin giderilmesi için öğretim programlarının ve eğitim yöntemlerinin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Tuna (2013) yaptığı benzer bir araştırmada farklı sonuçlara ulaşmıştır. Tuna'nın araştırmasına göre, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeyleri genel olarak iyi bir seviyededir. Bu bulgu, Türkiye'de yapılan diğer araştırma sonuçlarından farklılık göstermektedir.

Erol (2014) tarafından ortaokul öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeyini değerlendirmeyi amaçlayan araştırma sonucunda, öğrencilerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin coğrafya konularında belirli bir bilgi seviyesine sahip oldukları, ancak bu bilgi ve becerileri daha ileriye taşımak için geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, coğrafya eğitiminin güçlendirilmesi ve öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerilerinin artırılması için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini göstermektedir.

Erol (2015) tarafından yetişkinlerin coğrafya okuryazarlığını belirlemeyi amaçlayan çalışmada, Adıyaman ilinde yaşayan 337 kişiye coğrafya okuryazarlık testi uygulanmış olup, araştırmanın sonucunda, yetişkinlerin coğrafya okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, yetişkinlerin coğrafi bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğunu ve coğrafya konularında eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. Bu durum, coğrafya eğitiminin sadece okul çağındaki bireyler için değil, yaşam boyu öğrenme sürecinde de önemli olduğunu vurgular. Bu nedenle, yetişkinlere yönelik coğrafya eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının önemi ortaya çıkmaktadır.

3.YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemleri ve veri analiz aşamaları hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, literatürde yer alan nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Olgubilim, bir olgunun derinlemesine anlaşılması için bireylerin veya grupların yaşanmış deneyimi değerlendirmeye odaklanan bir yöntemdir (Jasper, 1994; Miller, 2003). Bu yöntem, kişisel deneyimlere dayanarak çeşitli uygulama biçimlerine sahiptir ve farklı veri kaynaklarını içerebilir. Husserl'e göre olgubilimsel betimlemenin amacı; yönelim, zaman, renk ve sayı gibi temel insan kategorilerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Bu anlayış, bireyin olgubilimsel yöntemleri kendi kişisel deneyimlerine uygulamasıyla elde edilmiştir (Ceylan Çapar ve Ceylan, 2022). Dolayısıyla bu çalışmada ortaokulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan coğrafya okuryazarlık ile ilişkili kazanımların uygulanabilirliğini deneyimleri doğrultusunda tespit etmek amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında görev yapan 19 Sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilerek belirlenmiştir. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örneklemesinin tercih edilmesinin sebebi çalışma grubu, araştırmacının kolayca erişebileceği bir konumda bulunmasıdır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi, araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada öğretmenler görev yaptığı merkezi konumlarına göre ÖM (merkezdeki öğretmen), ÖK (kırsaldaki öğretmen) kodlarıyla ÖM1, ÖM3... OK1, OK2... olarak adlarla nitelendirilmiştir.

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenen çalışma grubunun genel özellikleri Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1 Çalışma grubunun cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyeti	F	%
Kadın	12	63,2
Erkek	7	36,8
Toplam	19	100

Tablo 3.1'e göre katılımcıların yarısından fazlası (%63,2) kadın öğretmendir. Katılımcıların yaklaşık üçte biri erkek öğretmendir.

Tablo 3.2 Çalışma grubunun mesleki alanlarına göre dağılımı

Branşları	F	%
Sosyal Bilgiler	13	68,4
Coğrafya	2	10,5
Tarih	4	21,1
Toplam	19	100

Tablo 3.2'ye göre katılımcıların çoğunluğunun branşı sosyal bilgiler (%68,4), diğerleri tarih (%21,1) ve coğrafya öğretmeninden (%10,5) oluşmaktadır.

Tablo 3.3 Çalışma grubunun mesleki çalışma yılına göre dağılımı

Mesleki Çalışma Yılı	F	%
1-5 Yıl	3	15,8
6-10 Yıl	4	21,1
11-15 Yıl	3	15,8
16-20 Yıl	9	47,3
Toplam	19	100

Tablo 3.3'e göre katılımcıların yarıya yakınının 16-20 yıl arasında çalışmış (%47,3) öğretmenler olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 3.4 Çalışma grubundaki öğretmenlerin görev yaptıkları okulların konumuna göre dağılımı

Okulun Konumu	F	%
Kırsal	3	15,8
Merkez	16	84,2
Toplam	19	100

Tablo 3.4'e göre çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin çoğunluğunu (%84,2) merkezde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Az sayıda kırsalda (%15,8) görev yapan öğretmen çalışma grubunda yer almaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak bir anket formu kullanılmıştır. Anket yöntemi, sıkça kullanılan bir veri toplama yöntemidir. Anketler, yazılı veya sözlü olarak gerçekleştirilir ve çeşitli bilgilerin elde edilmesine olanak sağlar. Bu çeşitlilik, cevaplayıcıların tutumlarından demografik özelliklerine kadar çeşitli bilgilerin toplanabilmesini sağlar. Ayrıca, anketler verilerin hızlı ve düşük maliyetle elde edilmesine imkân tanır, çünkü çeşitli konular ve kişilere kolayca erişilebilir. Anket yoluyla hem nicel, hem de nitel ölçümler ve analizler yapılabilmektedir (Arıkan, 2018). Araştırmada geliştirilen anket formu iki bölümden oluşmaktadır (Bkz. Ek.1). Birinci bölüm; katılımcıların cinsiyeti, mezun olduğu alanı, meslekteki çalışma yılı ve şu anda öğretmenlik yapılan okulun konumunu belirleyen kişisel bilgilerinin yer aldığı soruları kapsamaktadır. İkinci bölüm ise sosyal bilgiler öğretmenlerine, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) yer alan coğrafya okuryazarlık becerilerine ilişkin kazanımların uygulanabilirlik durumlarını belirleyen 39 kazanıma yönelik 39 maddeden oluşan 5'li likert tipi önermeler ve bu 39 kazanımların gerçekleşme durumunu sorgulayıcı 39 yarı yapılandırılmış görüşme sorusundan oluşmaktadır. Likert tipi önermeler, sosyal bilgiler programında yer alan coğrafya okuryazarlık ile doğrudan ilgili kazanımların uygulanabilirliği hakkında "hiç katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" basamaklarını içermektedir. Ölçekteki açık uçlu sorularda ise öğretmenlerden, ankette verilen seçenekleri değerlendirerek kazanımın uygulanabilirlik durumunun nedenini belirtmeleri istenmektedir.

Hazırlanan anket formu Sosyal bilgiler alan uzmanı kişilerinin görüşlerine sunulmuştur. Ayrıca 9 öğretmenle pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama da öğretmenlerin kazanımlara yönelik sorularının nedensel açıklamalarını çoğunlukla boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda 39 kazanımdan coğrafya okuryazarlık becerileri ile doğrudan ilişkili 5. sınıf düzeyinde 4 kazanım, 6. Sınıf düzeyinde 8 kazanım ve 7 sınıf düzeyinde 6 kazanım olmak üzere 19 kazanımın anket formuna dahil edilmiş diğer kazanımlar çıkarılmıştır. Ankete son düzenlemeler yapılmıştır.

Ankette yer verilen kazanımlar sırasıyla aşağıda belirtilmektedir.

- “SB.5.3.1.Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”,

- “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”,
- “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” ,
- “SB.5.7.1.Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” ,
- “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.”,
- “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.”,
- “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.”,
- “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.”,
- “SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” ,
- “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” ,
- “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.”,
- “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” ,
- “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.”,
- “SB.7.3.2.Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.”,
- “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.”,
- “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.”,
- “SB.7.7.2.Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır.” ve

- “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” (MEB, 2018, s. 17-25).

Verilerin toplanılabilmesi için çalışmanın gerekli etik izni 19.10.2022 tarihinde Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 2022\163\189 karar sayısı ile alınmıştır (Bkz. Ek. 2). Ardından çalışmanın yürütüleceği Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma için gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek.3). Anket Google forma dönüştürülmüş. Öğretmenlerin görüşleri Google form üzerinden toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Veriler içerik analizi ve frekans analiz olmak üzere iki çeşit yöntem kullanılarak çözümlenmiştir.

3.4.1. Frekans analizi

Frekans analizi, her bir verinin yinelenme sıklığını gösteren bir tablodur (Karasar, 2012, s. 209). Çalışmada Likert ölçeği maddelerinde belirli bir yanıt seçeneğinin sıklığını belirlemek, çalışma grubunun tanımlanmasında ve içerik analizinde bir kategoriye ait verilerin sıklığını göstermede frekans tabloları yapılmıştır.

3.4.2. İçerik analiz

Öğretmenlerin anket formlarında yer alan yarı yapılandırılmış sorulara verdikleri yanıtlar ile elde edilen veriler içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. İlgili konuda okuyucuya anlaşılır bir bakış açısı sunmak için içerik analizi tekniği kullanılır. Bu yöntem aynı zamanda verilerin derinlerine inerek gizli gerçekleri ortaya çıkarmayı hedefler. Bu çerçevede içerik analizi yapılırken uygulanması gereken birtakım basamaklar vardır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem; birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259).

İçerik analizinin ilk aşamasında öğretmenlerin soruya ilişkin bildirdikleri görüşlerin anlamlı bileşenlere ayrılması ve bu bileşenler arasında anlam bütünlüğünün korunması için kodlama işlemi yapılmıştır. Yapılan kodlamanın ardından kodlara ilişkin geçici kategoriler oluşturulmuştur. Her bir verinin kategoriye uygunluğu, uzman görüşü doğrultusunda tekrar tekrar incelenmiştir. Kategori oluşturma süreci, yeni bilgi, bakış açısı veya kavramların üretilmemesiyle doygunluğa ulaşıldığında tamamlanmış olur

(Çelik, Baykal ve Memur, 2020). Bu şekilde kategorileştirme işleminde tümevarımsal bir süreç izlenerek tamamlanmıştır. Kategorileştirilerek elde edilen bulgular, sistemli ve anlaşılır bir biçimde betimlenerek yorumlanmış ve katılımcıların görüşleriyle desteklenmiştir (Bkz. Tablo 3.5).

Tablo 3.5 Katılımcıların “SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. Neden?” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı Görüşü	f
Somut olarak öğrenme	Yaşadığı çevrede görme Dokunarak öğrenme Görerek öğrenme	Yaşantı ile deneyimleme, harita ile somutlaşması, Gözle görme, Dokunarak öğrenme	“Öğrenciler yeryüzü şekillerini bu kazanıma göre somut bir şekilde öğrenirse çok rahat harita üzerinde gösteriyor.” (ÖM8). “Kabartma harita ile çok basit şekilde oluyor bu. Çünkü somutlaşıyor bu sayede.” (ÖK2). “Coğrafi unsurları doğrudan görebilir.” (ÖK3). “[Ö]zellikle kabartma harita üzerinde dokunarak görerek farklılıkları öğrenebildikleri için” (ÖM13).	4
Harita kullanma	Harita üzerinde çalışma Kabartma harita ile çalışma	Harita ile etkileşim Kabartma harita,	“Harita üzerinde yapılan çalışmalar ile başarılı oluyorlar” (ÖM9). “Kabartma harita ile çok basit şekilde oluyor bu. Çünkü somutlaşıyor bu sayede” (ÖK2). “[Ö]zellikle kabartma harita üzerinde dokunarak görerek farklılıkları öğrenebildikleri için” (ÖM13).	3
Harita okuryazarlık becerisine sahip olma		Harita renklerin anlamını bilme Alt sınıflarda harita kullanma bilgisine sahip olma Haritada yeryüzü şekillerini öğrenme	“Fiziki haritalardaki renklerin anlamlarını açıkladıktan sonra öğrenci renk ve yüzey şekilleri ilişkisini kurabiliyor.” (ÖM4). “Harita bilgisinin alt sınıf düzeylerimden itibaren verilmesi faydalı olacaktır.” (ÖM6) “Harita okuryazarlığını öğretmek.” (ÖM15) “Haritalar üzerinde yeryüzü şekillerinin tanınması öğrenciyi güncel yaşamında bu kavramları daha iyi ifade etmesine sebep olur.” (ÖM11) “Konum bilgisine hakim.” (ÖK1)	6

Tablo 3.5’te Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. Neden?” sorusuna yönelik alınan yanıtlar incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalardan harita

okuryazarlık becerisi (f=6) teması kazanımın gerçekleşmesinde en çok ileri sürülen görüşleri içermektedir. Somut olarak öğrenme (f=4) ve harita kullanma (f=3) temalarına ilişkin görüşler diğer rastlanan temalardır.

3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik

Bilimsel çalışmalarda, araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için geçerlik ve güvenirlilik kavramları kritik öneme sahiptir. Bu kavramlar, araştırmanın temel dayanaklarından ikisini oluşturur. Elde edilen verilerin detaylı bir şekilde raporlanması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması, nitel bir araştırmanın geçerlilik ve güvenirlilik açısından büyük bir önem taşır. Bu çalışmada anketin hazırlanması, pilot uygulaması ve verilerin analizi aşamalarında uzman görüşü (peer debriefing) alınmıştır. Bu incelemede uzman, araştırma tasarımından toplanan verilerin analizine kadar olan süreçleri eleştirel bir biçimde incelemiştir. Geri bildirimler doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır (Başkale, 2016, s. 23). Çalışmada elde edilen sonuçların inandırıcılığını güçlendirmek için üçgenleme yöntemi kullanılmıştır. Bu strateji, farklı veri kaynaklarını veya metodolojileri kullanarak aynı konuyu inceleyerek, sonuçların doğruluğunu kontrol etmeyi amaçlar. Üçgenleme, araştırmacıların verileri daha kapsamlı bir şekilde analiz etmelerini ve sonuçları sağlam bir temele dayandırmalarını sağlar. Bu yöntem aynı zamanda araştırmanın güvenilirliğini artırır ve verilerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanır. Farklı veri kaynakları veya metodolojiler kullanılarak elde edilen sonuçların tutarlılık göstermesi, araştırmanın iç tutarlılığını güçlendirir ve sonuçların inandırıcılığını artırır. Bu nedenle, üçgenleme yöntemi, veri toplama sürecinde ve kaynaklarında çeşitliliği sağlar. Hazırlanan anket formunda beşli likert tipi ve yarı yapılandırılmış sorulara yer verilerek çalışmanın bulgular bölümünde daha ayrıntılı ve doğrulayıcı bulgulara ulaşmak amaçlanmıştır. Nitel araştırmalar için çeşitleme ile bir araştırmada araştırmanın açık, zengin ve ayrıntılı bir açıklamasının yanında veri, yöntem, örneklem, hatta araştırmacı çeşitlemesi ile araştırmanın geçerliliği artırılabilirliği genel olarak kabul edilmektedir (Tutar, 2022). Araştırmanın dış geçerliğini sağlamaya yönelik, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analiz yöntemi ayrıntılarıyla okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır. Bir araştırmada aktarılabilirlik, bulgularının aralarındaki temel bazı benzerlikler nedeniyle başka bağlamlarda, diğer katılımcılarla diğer durumlara ne ölçüde uygulanabileceği ve genelleştirilebileceği ile ilgilidir (Guba, 1981; Lincoln ve Guba, 1985; Merriam, 2009; Miles, Huberman ve Saldaña, 2014'ten Aktaran, Arslan, 2022). Bu çalışmada iç güvenirliliği sağlamaya yönelik anket yöntemi

kullanılarak elde edilen bulgular objektif şekilde araştırmacı tarafından, çalışmaya katılanların ifadelerini doğrudan alıntılarla okuyucuya sunmuştur (Yıldırım ve şimşek, 2013).

4. BULGULAR

Bu bölümde SBDÖP’de (2018) 5, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki mevcut kazanımlardan coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgular, sınıf düzeylerine göre alt amaçlar çerçevesinde yer verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Amaç 5. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular

Birinci alt amaç 5. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşlerin nicel ve nitel içerik analizi sonuçlarına tablolar halinde yer verilmiştir.

4.1.1. SB.5.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.5.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.1’de yer verilmektedir.

Tablo 4.1 Katılımcıların “SB.5.3.1.Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	
Katılmıyorum	1	5,26
Kararsızım	3	15,80
Katılıyorum	9	47,36
Tamamen Katılıyorum	6	31,58
Toplam	19	100

Tablo 4.1 incelendiğinde “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar” kazanımına ilişkin; katılımcıların %47,36’sı “Katılıyorum”; %31,58’i “Tamamen Katılıyorum”; %15,80’i “Kararsızım” ve %5,26’sı “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren

(Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %78,94 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak 19 katılımcıdan 15'i kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.5.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik olumlu görüşler

İlgili kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) kanaat bildiren katılımcıların bu durumun nedenine ilişkin görüşlerine Tablo 4.2’de yer almaktadır.

Tablo 4.2 Katılımcıların “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	F	Kategori	Tema
Tamamen Katılıyorum/ Katılıyorum	ÖM9, ÖK2, ÖM13	3	Harita üzerinde çalışma	Harita kullanma
			Kabartma harita ile çalışma	
	ÖM4, ÖM6, ÖM15, ÖM11, ÖK1,ÖM8	6	Harita renklerin anlamını bilme	Harita okuryazarlık becerisine sahip olma
			Alt sınıflarda harita kullanma bilgisine sahip olma	
			Haritada yeryüzü şekillerini öğrenme	
	ÖM8, ÖK2, ÖK3, ÖM13	4	Yaşadığı çevrede görme	Somut olarak öğrenme
			Dokunarak öğrenme	
			Görerek öğrenme	

Tablo 4.2 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalardan harita okuryazarlık becerisi (f=6) teması kazanımın gerçekleşmesinde en çok ileri sürülen görüşleri içermektedir. Somut olarak öğrenme (f=4) ve harita kullanma (f=3) temalarına ilişkin görüşler diğer rastlanan temalardır.

Herhangi bir kategori ve temaya girmeyen görüşler incelendiğinde, katılımcılardan 4 kişi bu soruyu herhangi bir şekilde değerlendirmemiş ya da diğer bir tabir ile boş bırakmaktadır. 2 katılımcı ise bu soruyu yanlış değerlendirmektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Harita Kullanma

Harita kullanımı temasıyla ilişkili üç katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Bu katılımcı görüşlerine aşağıda sırasıyla yer verilmektedir:

“Harita üzerinde yapılan çalışmalar ile başarılı oluyorlar” (ÖM9).

“Kabartma harita ile çok basit şekilde oluyor bu. Çünkü somutlaşıyor bu sayede” (ÖK2).

“[Ö]zellikle kabartma harita üzerinde dokunarak görerek farklılıkları öğrenebildikleri için” (ÖM13).

Yukarıda incelenen görüşlerde “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar” kazanımın gerçekleşmesini; ÖM9’un harita üzerinde yapılan çalışmalar ile diğer katılımcılardan ÖK2 ve ÖM13’ün özellikle kabartma harita üzerinde öğrencilerin dokunarak somut şekilde öğrenmesiyle ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Harita Okuryazarlık Becerisine Sahip Olma

İlgili kazanımın gerçekleşmesini harita okuryazarlık becerisi teması üzerinden açıklayan altı katılımcıya ilişkin görüşler şu şekildedir:

“Fiziki haritalardaki renklerin anlamlarını açıkladıktan sonra öğrenci renk ve yüzey şekilleri ilişkisini kurabiliyor.” (ÖM4).

“Harita bilgisinin alt sınıf düzeylerimden itibaren verilmesi faydalı olacaktır.” (ÖM6)

“Harita okuryazarlığını öğretmek.” (ÖM15)

“Haritalar üzerinde yeryüzü şekillerinin tanınması öğrenciyi güncel yaşamında bu kavramları daha iyi ifade etmesine sebep olur.” (ÖM11)

“Konum bilgisine hakim.” (ÖK1)

Yukarıda incelenen görüşlerde katılımcılar kazanımının gerçekleşme durumunu öğrencinin harita okuyabilme becerisini kazanmasına ve harita bilgisinin alt seviyelerde öğretilmesi ile koşulunun sağlanmasıyla mümkün olduğunu ileri sürmektedir.

Somut Olarak Öğrenme

Somut öğrenme temasıyla ilişkili katılımcı görüşleri şu şekildedir.

“Öğrenciler yeryüzü şekillerini bu kazanıma göre somut bir şekilde öğrenirse çok rahat harita üzerinde gösteriyor.” (ÖM8)

“Kabartma harita ile çok basit şekilse oluyor bu. Çünkü somutlaşıyor bu sayede.”(ÖK2)

“Coğrafi unsurları doğrudan görebilir.” (ÖK3)

“[Ö]zellikle kabartma harita üzerinde dokunarak görerek farklılıkları öğrenebildikleri için” (ÖM13).

Yukarıdaki sonuçlar, katılımcıların ilgili kazanımın gerçekleşme durumunu derslerde harita kullanımı, harita okuryazarlık becerisinin kazandırılabilmesi ve kazanımın bu şekilde somutlaşması üzerinden değerlendirdiğini göstermektedir. Katılımcılar öğrencilerin harita bilgisinin erken yaşlardan itibaren edinilmesinin önemini vurgulamaktadır.

4.1.2. SB.5.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.5.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.3’te yer verilmektedir.

Tablo 4.3 Katılımcıların “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	2	10,56
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	16	84,18

Tamamen Katılıyorum	1	5,26
Toplam	19	100

Tablo 4.3 incelendiğinde “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %84,18’i “Katılıyorum”; %5,26’sı “Tamamen Katılıyorum”; ve %10,56’sı “Hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %84,44 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak az sayıda katılımcı kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik olumsuz görüş bildirmektedir.

SB.5.3.2. Kazanımın gerçekleştirilebilirliğine yönelik olumlu görüşler

İlgili kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin Tablo 4.3’te olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren katılımcılar bu durumun nedenine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.4’te yer almaktadır.

Tablo 4.4 Katılımcıların “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/ Tamamen Katılıyorum	ÖM8, ÖM9, ÖM15, ÖM16, ÖK1	5	Yaşadığı çevreye etkisi	Yaşadığı yakın çevreyle ilişkili olması
			İklimin yaşama etkisi	
			Yaşama etki	
			Köy yaşamıyla ilişkilendirebilme	
	ÖM2, ÖM11, ÖK2, ÖK3, ÖM10	5	İklim sonuçlarını somut olarak görebilme	Somutlaştırılabilme
			Günlük yaşamda örnekleme	
			Yakın çevrede somut olarak görebilme	

	ÖM4, ÖM7	2	Yaşadıklarıyla ilgili	Deneyimleriyle ilgili olma
			Deneyimledikleriyle ilgili	

Tablo 4.4 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalardan yaşadığı yakın çevreyle ilişkili olması (n=5) ve somutlaştırılabilmesi (n=5) temaları kazanımın gerçekleşmesinde en çok ileri sürülen görüşleri içerdiği görülmektedir. Diğer deneyimlerle ilgili olması (n=2) temasına ilişkin az sayıda görüşe rastlanmaktadır.

Yukarıdaki temalara dâhil olmayan görüşler incelendiğinde beş katılımcı bu soruya cevap vermediği ya da boş bıraktığı görülmektedir. Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Yaşadığı Yakın Çevreyle İlişkili Olması

Kazanımın gerçekleşmesinin öğrencinin yaşadığı yakın çevresiyle ilişkili olmasına yönelik olumlu yönde görüş bildiren 5 katılımcının görüşleri şu şekildedir;

“Günlük yaşantıdan örnekler verebilmesi iklimin ya da hava durumunun anlaşılması üzerinde etkili.” (ÖM9)

“Köy yaşamını yakından takip ediyor.” (ÖK1)

“Doğal çevreye duyarlılığı artırmak iklimin yaşama etkisini sorgulamak.” (ÖM15)

“İklim doğrudan yaşamını etkiliyor sonrasında bu konu açıklandığında fark oluyor.” (ÖM16)

“Evet öğrenci yaşadığı çevre üzerinden iklimi tanımlar.” (ÖM8)

Yukarıda incelenen görüşlerde katılımcılar “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir” kazanımının gerçekleştirilmesini; öğrencilerin yaşadığı yakın çevre üzerinde iklimin etkilerine doğrudan tanık olması, somutlaştırılabilmesi, deneyimlenmesi ve bundan etkilenmesi yoluyla açıkladıkları görülmektedir.

Somutlaştırılabilme

İlgili kazanımın gerçekleşmesini somutlaştırma teması üzerinden açıklayan beş katılımcı görüşü şu şekildedir:

Katılımcı görüşleri;

“Kendi bölgesini kolay somutlaştırabilmekte diğer iklim özelliklerini görselleştirerek kazanıma ulaşıyor.” (ÖM10)

“Öğrencinin günlük hava durumlarını özelden genele doğru yorumlayıp iklimin ne olduğunu anlaması hem kendi hayatında hem de ilerideki yaşamında bireysel ve ekonomik yaşamını kolaylaştıracaktır.” (ÖM11)

“İklim ile ekonomik faaliyetlerin ilişkisini günlük yaşamdan örnekleyebiliyorlar.” (ÖM2).

“Evet öğrenci yaşadığı çevre üzerinden iklimi tanımlar.” (ÖK3)

“Bol bol örnekler ile yapmak mümkün. Örnek: şurada sürekli kar yağıyor. O zaman kıyafetler nasıldır? Kalın. Ulaşım[ı]? Kötü gibi.” (ÖK2)

Yukarıdaki görüşlerde katılımcılar kazanımın gerçekleşmesini; öğrencilerin iklimin sonuçlarını yakın çevrelerinde somut olarak görmeleri ve dolayısıyla günlük hayattan örnekler vermelerini kolaylaştırmalarıyla açıkladıkları görülmektedir.

Deneyimleriyle İlgili Olma

Deneyimlerle ilişkili temasında iki katılımcı görüşüne rastlanmaktadır: Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Yaşadıklarıyla ilgili konuyu kavrayabiliyorlar.” (ÖM4)

“Deneyimleri ve yaşantılarıyla (tarım, balıkçılık, büyükbaş hayvancılık vb.) ilişkili bu kazanımı gerçekleşmesi kolay oluyor.” (ÖM)

Katılımcıların görüşleri, "Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir" kazanımının gerçekleşme durumunu değerlendirmektedir. Görüşler, öğrencilerin yaşadıkları yakın çevrede iklimin etkilerini doğrudan gözlemlemesi ve günlük yaşamlarından örnekler vererek açıklamalarının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, kazanımın somutlaştırılması ve öğrencilerin deneyimleriyle ilişkilendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu görüşler, öğrencilerin kendi bölgesini somutlaştırma yeteneğini ve günlük hava durumlarını analiz ederek iklimi anlama becerisini geliştirmelerinin önemine işaret etmektedir.

SB.5.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik olumsuz görüşler

Yukarıda yer verilen Tablo 4.4 incelendiğinde “SB.5.3.2.Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar, etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşmesine ilişkin olumsuz yönde görüş bildiren sayılı katılımcıya (n=2) rastlanmaktadır. Katılımcılar bu durumu öğrencilerin yakın çevrelerini bilmemeleriyle açıkladıkları görülmektedir. Öğrencinin yakın çevreyi tanımaması durumunda kazanımın gerçekleşmeyeceğini belirtmektedirler.

4.1.3. SB.5.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.5.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.5’te yer verilmektedir.

Tablo 4.5 Katılımcıların “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5,26
Kararsızım	-	-
Katılıyorum	13	68,44
Tamamen Katılıyorum	5	26,3
Toplam	19	100

Tablo 4.5 incelendiğinde “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %68,44’ü “Katılıyorum”; %26,3’ü “Tamamen Katılıyorum”; ve %5,26’sı “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %94,74 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde (Katılmıyorum) görüş bildiren toplam katılımcı oranı ise %5,26’dır. Sonuç olarak 19 katılımcıdan 18’si kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.5.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik olumlu görüşler

İlgili kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) kanaat bildiren katılımcılar bu durumun nedenine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.6’da yer almaktadır.

Tablo 4.6 Katılımcıların “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM9, ÖM13, ÖM8	3	İlgili kavramları karşılaştırmalı öğretmeye uygunluğu	Doğal ve beşerî kavramların karşılaştırılabilir
			İlgili kavramları öğrenme koşulu	
	ÖK2, ÖM10, ÖM16, ÖM2, ÖM5	5	Kazanımın önceki kazanımla bağlantı olması	Öğretim ilkesine uygun
			Kazanımın ders öğretim araçlarıyla desteklenebilmesi	
			Kazanımda seviyeye uygunluk	
			Kazanımı içeren konunun kolay oluşu	
			Kazanım devamındakilerle bağlantılı olması	
	ÖM11, ÖM12, ÖM4, ÖM15, ÖM6, ÖM7, ÖK3	7	Yakın çevreyi tanıma koşulu	Yakın çevreyle ilişkili
			Yaşadıkları çevreyle ilişkili olma/somut	
			Yaşadığı coğrafyayla ilişkili	

Tablo 4.6 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin üç temayla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalardan kazanımın yakın çevreyle ilişkisi (n=7) ve kazanımın öğretim ilkesine uygunluğu (n=5) teması kazanımın gerçekleştirilmesinde en çok ileri sürülen görüşleri içermektedir. Diğer doğal ve beşerî kavramların karşılaştırılabilirliği öğretimi temasına ilişkin az sayıda görüşe (n=3) rastlanmaktadır.

Katılımcılardan bu kazanımı olumlu değerlendirip açık uçlu soruyu boş bırakanların sayısı dördüttür. Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Doğal ve Beşerî Kavramların Karşılaştırılabilir

Bu temada yer alan katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Su kaynakları(doğal) ya da iş imk[â]nları (beşeri) kavramları şehirler karşılaştırılarak verildiğinde anlaşıldığını düşünüyorum.” (ÖM9)

“[K]arşılaştırma yaparak kavratması çok kolay bir konu” (ÖM13)

“Doğal ve beşerî kavramını iyi öğrenirse örnekleri doğru oluyor.” (ÖM8)

Katılımcılar, öğrencilere doğal ve beşerî kavramların karşılaştırılarak öğretilmesinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu yaklaşımın öğrencilere konuyu daha iyi anlamalarını ve kavramları daha derinlemesine kavramalarını sağladığını ifade etmişlerdir.

Öğretim İlkesine Uygun

Kazanımın öğretim ilkesine uygunluğu temasıyla ilişkili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bir önceki kazanımlar ile bağlantı kurulursa olay basitleşiyor. Bölge dağdır ve iklim karasaldır insan çok mudur orda? Hayır. Neden hayır? Dağ olduğu için tarım yapılamıyor gibi” (ÖK2)

“Harita, görseller ve videolarla kazanım uygulanabilir.” (ÖM10)

“Nüfusun dağılışını etkileyen unsurlar kavranması zor olmayan bir konu” (ÖM2)

“Nüfus konusunda değinerek ilerleyin sınıflara katkı sağlanmaktadır.” (ÖM5)

Öğretmenler, kazanımın bir önceki bilgiyle bağlantılı olması, farklı öğretim araçlarıyla desteklenmesi ve öğrencilerin seviyesine uygun olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu şekilde, öğrencilerin konuyu daha iyi anlayabilecekleri ve öğrenme sürecinin daha etkili olacağını belirtmişlerdir.

Yakın Çevreyle İlişkili

Kazanımın yaşantısal önemi temasını işaret eden katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Beşerî ve doğal faktörlerin insan yaşamına etkisini öğrenmesi önemli olacaktır.”
(ÖM6)

“Bireyin sosyal ve ekonomik hayatının yönlendirilmesinde çevresini tanınması ve ona göre kararlar alması gereklidir.” ÖM11)

“Yaşadığı coğrafyayı tanımak.” (ÖM15)

“Yaşadıkları ilin özelliklerini çabuk kavıyorlar.” (ÖM4)

Katılımcılar, öğrencilerin doğal ve beşerî faktörlerin insan yaşamına etkilerini öğrenmelerinin önemini vurgulamışlardır. Öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanıyarak sosyal ve ekonomik hayatlarını yönlendirmelerinin gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Bu sayede, öğrencilerin konuyu daha anlamlı bulacakları ve öğrenme motivasyonlarının artacağı belirtilmiştir.

Öğretmenler, “SB.5.3.3.Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımın gerçekleşme sebeplerini açıklarken, doğal ve beşerî kavramların karşılaştırılabilirliği, öğretim ilkesine uygunluk ve yakın çevreyle ilişkilendirme gibi önemli faktörlere odaklanmışlardır. Bu sebepler, öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayarak öğrenme sürecini daha etkili hale getireceğini vurgulamaktadır.

4.1.4 SB.5.5.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşler

SB.5.5.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşler Tablo 4.7’de sunulmaktadır.

Tablo 4.7 Katılımcıların “SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	2	10,56

Katılıyorum	13	68,44
Tamamen Katılıyorum	4	21
Toplam	19	100

Tablo 4.7 incelendiğinde “SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %68,44’ü “Katılıyorum”; %21’i “Tamamen Katılıyorum”; ve %10,56’sı “Kararsızım” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %89,44 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Kararsızım) toplam %10,56’dır. Sonuç olarak katılımcılar ilgili kazanım olumlu (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) yönde gerçekleştirilebilir olduğunu belirtmektedir.

SB.5.5.1.Kazanımının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Olumlu Görüşler

İlgili kazanıma olumlu yönde görüş bildiren on yedi katılımcıdan on dördü bu kazanımın gerçekleşmesi durumunun nedenine yönelik görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlere Tablo 4.8’de yer almaktadır.

Tablo 4.8 Katılımcıların “SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/ Tamamen Katılıyorum	ÖM8, ÖK1, ÖM4, ÖM12, ÖM9, ÖM16, ÖM13, ÖM2, ÖK3, ÖM11		Günlük yaşamla ilişkili	Yakın çevreyle ilişkili
			Ailesinin ekonomik faaliyetleriyle ilişkili	
			Yakın çevresiyle ilişkili olması	
	ÖM10, ÖM5	2	Yakından uzağa öğretim ilkesi ile destekleyeme	Öğretim ilkesine uygunluk
			Seviyeye uygunluk	
	ÖK2, ÖM15	2	Köprü kurarak öğretebilme	Bağlamsal öğretebilme

			Konuları ilişkilendirmek	
--	--	--	--------------------------	--

Tablo 4.8 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin katılımcıların ileri sürdükleri görüşlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Yakın çevreyle ilişkili olması, öğretim ilkesine uygunluk ve bağlamsal öğretebilme. Bu temalardan yakın çevreyle ilişkili olması (n=10) teması kazanımın gerçekleşmesinde en çok ileri sürülen görüşleri içermektedir. Diğer öğretim ilkesine uygunluk (n=2) ve bağlamsal öğretebilme (n=2) temasına ilişkin az sayıda görüşe rastlanmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Yakın Çevreyle İlişkili

Kazanımın yaşantısal öğrenmeye uygun olması temasını işaret eden on katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Çevresini gözlemleyen öğrencim ekonomik faaliyetleri görebiliyor” (ÖM2)

“Yakın çevresinde olduğu için bağlantı kurabilir.” (ÖK3)

“Konu yaşamlarıyla alakalı.” (ÖM4)

“Yaşantı sonucu bilirler.” (ÖM8)

“Yaşadığı yerin ve çevrenin ekonomik faaliyetlerini analiz ederek gelecekteki hayatındaki ekonomik faaliyetlerini de bu doğrultuda yönlendirir.” (ÖM11)

“Günlük hayatla ilişkili.” (ÖM12)

“.... ailesinde çalışanlar var” (ÖM16)

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde katılımcılar öğrencilerin kazanımı günlük yaşamla ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebildiklerini vurgulamaktadırlar. Öğrencilerin çevrelerini gözlemleyerek ekonomik faaliyetleri somutlaştırabildikleri ve gelecekteki hayatlarına yön verebileceklerini ifade etmektedirler.

Öğretim İlkesine Uygunluk

Kazanımın öğretim ilkesine uygun olması temasını işaret eden iki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Uygulayabilir düzeyde bir kazanımdır.”(ÖM5)

“Bilinenden bilinmeyene ilkesiyle uygulanıyor. Önce yaşadığı ilçe sonra bölge sonra diğer bölgelerin iklim ve ekonomik faaliyetleri anlatılıp görsellerle destekleniyor.” (ÖM10)

Yukarıdaki görüşlerde katılımcılar, kazanımın öğrenci seviyesine uygun olduğunu ve bilinenden bilinmeyene ilkesiyle uygulandığını belirtmektedirler. Öğrencilere yaşadıkları ilçeden başlayarak bölge ve diğer bölgelerin iklim ve ekonomik faaliyetlerini anlatarak görsellerle desteklemenin etkili olduğu vurgulanmaktadır.

Bağlamsal Öğretme

Bağlamsal öğrenme teması ile ilişkili iki katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Coğrafya ile ekonomi arasında bağ kurmak” (ÖM15)

“İklim ve yer[ş]ekilleri üzeri[n]den yapıyorum. Aksi durum ezber oluyor.” (ÖK2)

Yukarıdaki görüşlere katılımcılar coğrafya ile ekonomi arasında bağ kurmanın önemine ve öğrenmenin iklim ve yer şekilleri üzerinden bağlamsal olarak yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmektedirler.

Katılımcı görüşleri genel olarak "SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder" kazanımının gerçekleşmesinin, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ve yakın çevreleriyle ilişkilendirme yeteneklerine dayandığını ve öğretim sürecinin öğrenci seviyesine uygun, bağlamsal ve etkili bir şekilde yapılandırılmasının önemini vurgulamaktadır.

SB.5.5.1.Kazanımının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Olumsuz Görüşler

“SB.5.5.1.Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme düzeyine ilişkin olumsuz (Kararsızım) yönde görüş bildiren iki katılımcının görüşüne rastlanmıştır.

Bu katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Etkinlikler ile desteklenmeli” (ÖM1)

“Analiz etmek üst düzey bir beceri. Öğrencilerimiz Sinop olması nedeniyle [b]alıkçılığı, pirinç, kestane vb. faaliyetlerin katkılarını biliyorlar.” (ÖM7)

Yukarıdaki görüşlerde katılımcılar kazanımı gerçekleştirilebilmesindeki kararsızlık nedenlerini etkinliklerle desteklenmesi gerektiği koşulu, öğrenci seviyesine uygunsuzluğu ve çevresindeki sınırlı ekonomik faaliyetlerle ilişkili açıklamaktadırlar.

4.1.4. SB.5.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.5.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.9’da yer verilmektedir.

Tablo 4.9 Katılımcıların “SB.5.7.1.Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	15,80
Kararsızım	7	36,82
Katılıyorum	7	36,82
Tamamen Katılıyorum	2	10,56
Toplam	19	100

Tablo 4.9 incelendiğinde “SB.5.7.1.Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %36,82’si “Katılıyorum”; %10,56’sı “Tamamen Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %47,38 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Katılmıyorum) %15,80 ve kararsızım yönde görüş bildiren toplam %36,82’dir. Sonuç olarak katılımcıların yarısından fazlası kazanımın gerçekleştirilebilir olduğuna yönelik olumlu görüş bildirmemektedir.

SB.5.7.1 Kazanımının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Olumsuzluk ve Kararsızlık İçeren Görüşler

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz (Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum) ve kararsız yönde kanaat bildiren katılımcılar bu durumun nedenine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.10’da yer almaktadır.

Tablo 4.10 Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılmıyorum	ÖK1, ÖK3, ÖM7	4	Öğrencinin ilişkilendirmede zorlanması	Öğrenci seviyesine uygunsuzluğu
			Öğrenci seviyesine uygun olmama	
			Akademik başarının düşük olması	
Kararsızım	ÖM8		Kazanımın üst düzey olması	
	ÖM13, ÖK2, ÖM16, ÖM2, ÖM12	5	Yetersiz bilgiye sahip olma	Diğer
			Konunun soyut kalması	
			Örneklerin deneyimledikleriyle sınırlı kalması	
			Konunun ayrıntılı olması	
			Konunun ilgi çekmemesi	

Tablo 4.10 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumsuz ve kararsız görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Kazanımın

öğrenci seviyesine uygun olmaması (n=4) ve birbirinden farklılık gösteren diğer nedenler (5).

Katılımcılardan elde edilen bulgular neticesinde kazanımın olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Öğrenci Seviyesine Uygunsuzluğu

Kazanımın öğrenci seviyesine uygunsuzluğu temasına ait üç olumsuz ve bir kararsız katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Katılımcıların belirttiği görüşler şu şekildedir:

“[İ]liskilendirme zayıf” (ÖK1)

“Çocuğun zihinsel algısının yeterli değildir.” (ÖK3)

“Araştırma ödevlerini yapmada akademik başarıları düşük.” (ÖM7)

“Bu kazanım biraz daha öğrenciler için ileri seviye” (ÖM8)

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde katılımcılar ilgili kazanımın öğrencilerin zihinsel yeteneklerine uygun olmadığını ve araştırma becerilerinin yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Bu durum, öğrencilerin konuyla ilişki kurmada ve araştırma yapmada güçlük çektiğini belirtmektedir.

Diğer nedenler

Konunun soyut ve ayrıntı içermesi temasına ilişkin beş katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Katılımcılara ait görüşler şu şekildedir:

“Gerekli ha[rita] [b]ilgisinin olduğundan emin değilim” (ÖM13)

“Çalıştığım yerden dolayı sadece büyük baş hayvancılık yapılıyor. Bayramlarda İstanbul’a mal satmaya gidiyorlar. Bu durum üzerinden örnek verebiliyorum sadece.” (ÖK2)

“[S]oyut kalıyor” (ÖM16)

“Konu kapsamlı olduğu için zorlanabiliyorlar.” (ÖM16)

“[İ]lgilerini çekmiyor” (ÖM12)

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde katılımcılar konunun soyut ve detaylı olması, öğrencilerin ilgisini çekmemesi ve sınırlı bilgiye sahip olmaları gibi faktörlerin kazanımın gerçekleşme durumunu olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. Ayrıca, katılımcılar konunun kapsamlı olmasının da öğrencileri zorlayabileceğini belirtmektedirler.

Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumunu öğrencilerin yetenek seviyelerine uygun olmaması, konunun soyutluğu ve detaylı olması, öğrencilerin ilgisizliği ve sınırlı bilgiye sahip olmaları gibi faktörlerin etkilediğini göstermektedir.

SB.5.7.1 Kazanımının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Olumlu Görüşler

SB.5.7.1 Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik olumlu görüş bildiren katılımcı görüşlerini içeren bulguya Tablo 4.11’de yer verilmektedir.

Tablo 4.11 Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM1, ÖM10, ÖM11	3	Kazanım etkinlikler ile desteklendiğinde	Zengin öğrenme ortamı
			Örneklerle üzerinden karşılaştırmalı çalışmalarla yapıldığında	
			Öğrenci yeterli temel bilgiye sahip olduğunda	
	ÖM4, ÖM9, ÖM15	3	Yaşantı ve yakın çevreye ilişkilendirebilir	Yerel ve ulusal bağlamla ilişkilendirebilme
			Yaşadığı ülkenin ekonomik alandaki ilişkisini bilir	
			Yerel ve ulusal düzeyde değerlendirme	

Tablo 4.11 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanımın zengin öğrenme ortamının (n=3) oluşturulması ve yerel ve ulusal bağlamla ilişkilendirebilir (n=3) olmasıyla gerçekleştiği görüşlerini içermektedir.

Katılımcılardan dört kişi bu kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin bir ifadeye yer vermemektedir. Kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Zengin Öğrenme Ortamı

Zengin öğrenme ortamı temasında üç katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Etkinlikler ile yapılabilir” (ÖM1)

“Örnekler üzerinden bölgeler arası karşılaştırmalar yapılarak ulaşılabilir hale geliyor” (ÖM10)

“İthalat ve ihracat ile ilgili temel bilgilere sahip olan birey ülkesindeki ekonomik faaliyetleri daha çok destekler.” (ÖM11)

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde katılımcılar kazanımın gerçekleşmesini öğrencilerin temel bilgilere sahip olması, etkinliklerle desteklenmesi ve örneklerle karşılaştırmalı çalışmalar yapılmasıyla ilişkilendirmektedirler. Öğrencilerin böyle zengin bir öğrenme ortamında konuyu daha iyi kavrayabilecekleri ve öğrenme sürecinin daha etkili olacağına inanmaktadırlar.

Yerel ve Ulusal Bağlamla İlişkilendirebilme

Konu yerel ve ulusal bağlamla ilişkilendirme temasında üç katılımcı görüşüne rastlanmaktadır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Konuyu yaşamlarıyla, çevreleriyle ilişkilendirebiliyorlar” (ÖM4)

“Yaşadığımız yerin ülkeler arası ekonomik ilişkilerde çok önemli bir yeri olmadığını farkındalar.”(ÖM9)

“Bölgesinin ve ülkesinin zenginliklerini değerlendirmek” (ÖM15)

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşmesinde katılımcılar öğrencilerin konuyu yaşantıları ve çevreleriyle ilişkilendirerek anlamalarının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin yaşadıkları ülkenin diğer ülkelerle ekonomik ilişkilerinin farkında olmaları ve yerel-ulusal düzeyde konuyu değerlendirebilmelerinin önemine dikkat çekmektedirler.

Katılımcıların “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin

olumlu görüşleri kazanımın gerçekleşme durumunda öğrencilere zengin öğrenme ortamları sunulması ve konunun yerel ve ulusal bağlamla ilişkilendirilmesiyle artığına işaret etmektedir.

4.2. İkinci Alt Amaç 6. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular

İkinci alt amaç 6. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşlerin nicel ve nitel içerik analizi sonuçlarına tablolar halinde yer verilmiştir.

4.2.1. SB.6.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.12’de yer verilmektedir.

Tablo 4.12 Katılımcıların “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5,30
Kararsızım	5	26,30
Katılıyorum	10	52,60
Tamamen Katılıyorum	3	15,80
Toplam	19	100

Tablo 4.12 incelendiğinde “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %52,60’ı “Katılıyorum”; %15,80’i “Tamamen Katılıyorum”; %26,30’u “Kararsızım” ve %5,30’u “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %68,40 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.6.3.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşler

Olumlu görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) on üç katılımcıdan iki kişinin bu kazanımın gerçekleşmesi durumuna ilişkin açık uçlu soruyu cevaplamadıkları görülmektedir. İlgili soruyu cevaplayan katılımcıların olumlu görüşleri Tablo 4.13'te yer almaktadır.

Tablo 4.13 Katılımcıların “SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/ Tamamen Katılıyorum	ÖM1, ÖM5, ÖM7, ÖM9 ÖK2, ÖK3, ÖM12, ÖM15, ÖM13,		Dünya haritası ile konum fark edebilmekte.	Harita ile desteklenmesi
			Harita üzerinde gerçekleştirebilme	
			Konu harita vb. materyal ile desteklenebilmekte	
			Harita ile desteklenebilmekte	
			Dünya haritası ile konum değerlendirilebilmekte.	
			Uygulamalı	
	ÖM4	1	Konunun ilgi çekici olması	Diğer
	ÖM11	1	Kavramlar üzerinden konu anlaşılır	

Tablo 4.13 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik ileri sürülen olumlu görüşlerin en fazla kazanımın harita ile desteklenmesiyle (n=9) ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer teması altındaki görüşlerin ise kazanımı içeren konunun ilgi çekiciliği (n=1) ve kazanımın öğrenci seviyesine uygun (n=1) olmasıyla ilgili ifadelerdir.

Kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Harita ile Desteklenmesi

Katılımcılardan elde edilen bulgular doğrultusunda kazanımın gerçekleşme düzeyinde en çok etkili olan ders materyalinin harita olduğu görülmektedir.

Harita destekli öğretim temasına ait katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Konum belirlemeyi harita eşliğinde yapabilmekteler.” (ÖM7)

“Harita ve daha sonra boyama etkinlikleri konunun kalıcı olmasında etkili.”
(ÖM9)

“Devasa haritamı açıyorum ve hepimiz üzerine oturup inceliyoruz. Sonra dünya pazılım var. Onu oynuyoruz. 1-2 çalışma kâğıdı sonrası oturuyor.” (ÖK2)

“Haritalar üzerinden gerçekleşebilir.” (ÖK3)

“Yaşadığı yeri ve [ü]lkemizin d[ü]nya [ü]zerindeki konumunu fark eder.” (ÖM5)

Diğer

Diğer temasıyla ilişkilendirilen iki görüşe rastlanmaktadır

“Bu konular öğrencilerin dikkatini çekiyor.” (ÖM4)

“Konum ile ilgili kavramları kullanarak küreselleşen dünyayı, hızla artan ülkelerarası ticari ve siyasi ilişkileri daha iyi kavrar.” (ÖM11)

Öğretmenler, öğrencilerin coğrafi konumla ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkelerin konumunu tanımlama becerilerini geliştirmesinin önemini vurgulamaktadırlar. Bu becerilerin öğrencilerin dikkatini çektiğini ve küreselleşen dünyada hızla artan ülkelerarası ticari ve siyasi ilişkileri daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmektedirler.

4.2.2. SB.6.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.14’te yer verilmektedir.

Tablo 4.14 Katılımcıların “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5,30
Kararsızım	4	21,04
Katılıyorum	11	57,86
Tamamen Katılıyorum	3	15,80
Toplam	19	100

Tablo 4.14 incelendiğinde “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %57,86’sı “Katılıyorum”; %15,80’i “Tamamen Katılıyorum”; %21,04’ü “Kararsızım” ve %5,30’u “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %73,66 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.6.3.2. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşler

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on dört katılımcıdan on bir katılımcı bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere ilişkin bulgular Tablo 4.15’te yer almaktadır.

Tablo 4.15 Katılımcıların “SB.6.3.2.Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖK2, ÖM10, ÖM15, ÖM1, ÖM12	5	Harita temelli öğretim	Harita ile desteklenmesi
			Kazanımın harita ve görsellerle desteklenebilmesi	

			Somutlaştırarak harita üzerinde gerçekleştirilmekte	
	ÖM11,ÖM13, M16, ÖM4, ÖM7, ÖM6	6	Ardıl öğrenmeyi içermesi	Öğretim ilkesine uygunluk
			Karşılaştırma yapabilmeleri	
			Konuların birbiriyle ilişkili	
			Konunun ilgi çekmesi	
			Sarmal kazanım	
			İklimle yaşam tarzını ilişkilendirme	

Tablo 4.15 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanımın harita ile desteklenmesi (n=5) ve öğretim ilkesine uygun (n=6) olması görüşlerini içerdiği görülmektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Harita İle Desteklenmesi

Kazanımın olumlu yönde gerçekleşme durumu ile ilişkili görüşler incelendiğinde, harita destekli olması teması ile ilişkilendirilen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Ben kazanımın mümkün olduğu kadar haritasını yapıyorum. Başta mesela iklim konusunu islerken Türkiye’de görülen iklimlerin haritasını defterlerine çıkartmıştım. Bu yüzden kolay oldu uygulamam. Hazırdı ö[ğ]renciler zaten.” (ÖK2)

“Harita ve görsel desteği ile kazanıma ulaşılabilir.” (ÖM10)

“Bilgiyi somutlaştırabilmek, harita okuryazarlığı, doğal ortamdan yararlanmayı öğrenmek.” (ÖM15)

Öğretim İlkelerine Uygunluk

Öğretim ilkelerine uygunluğu temasıyla ilişkilendirilen katılımcı görüşleri incelendiğinde kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesi durumunu konuların sarmal yapıda ilerlemesi, ilgi çekici olması ve kavramların ilişkisiyle alakalı konular olması görüşleri aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Sarmal olan bu kazanıma ilişkin bazı temel bilgi ve becerileri olan bu öğrencilerden bu kazanımı çok iyi seviyede gerçekleştiren öğrencilerim var.” (ÖM11)

“İlgilerini çeken bir konu.” (ÖM4)

“[B]irbiri ile ilgili.” (ÖM16)

“Karşılaştırma seçenekleri çok fazla.” (ÖM13)

“Faydalı iklimi bilmesi ona g[ö]re yaşam tarzı oluşturulması vs” (ÖM6)

Öğretmenler, Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerini (yer şekilleri, iklim özellikleri, bitki örtüsü) haritalar üzerinde incelenmesinin önemini vurguluyorlar. Harita destekli bir yaklaşımın kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesine katkı sağladığını belirtiyorlar. Öğrencilerin harita ve görsel desteklerle bilgiyi somutlaştırabildiğini, harita okuryazarlığı becerilerini geliştirebildiklerini ve doğal ortamdan yararlanmayı öğrendiklerini ifade ediyorlar. Ayrıca, öğretim ilkelerine uygunluğun kazanımın gerçekleşmesinde etkili olduğunu düşünüyorlar. Konuların sarmal bir yapıda ilerlemesi, ilgi çekici olması ve kavramların ilişkisinin vurgulanması, öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına ve kazanımı başarıyla tamamlamalarına olanak sağlını belirtiyorlar. Öğrencilerin ilgisini çeken bir konunun olması ve karşılaştırma seçeneklerinin fazla olması da öğrenme sürecini desteklediğine de dikkat çekiyorlar.

4.2.3. SB.6.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.16'da yer verilmektedir.

Tablo 4.16 Katılımcıların “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-

Katılmıyorum	2	10,52
Kararsızım	2	10,52
Katılıyorum	13	68,44
Tamamen Katılıyorum	2	10,52
Toplam	19	100

Tablo 4.16 incelendiğinde “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %68,44’ü “Katılıyorum”; %10,52’si “Tamamen Katılıyorum”; %10,52’si “Kararsızım” ve %10,52’si “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %78,96 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.6.3.3. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on beş katılımcıdan dokuz katılımcı bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere ilişkin bulgulara Tablo 4.17’de yer verilmektedir.

Tablo 4.17 Katılımcıların “SB.6.3.3.Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/ Tamamen Katılıyorum	ÖM9, ÖK2, ÖM16, ÖM4, ÖM6, ÖM7	6	Harita ve etkinliklerle destekleme	Harita destekli öğretim
			Sorgulayıcı içerikle harita destekli öğretim	
			Harita inceleme	
			Harita destekli öğretim	
			Harita destekli öğretim	

			Harita kullanmayı önemsemek öğrenmeyi destekler.	
	ÖM11, ÖM13, ÖM15	3	Beşeri coğrafya özelliklerini bilmek koşulu	Hazır bulunuşluk düzeyinin sağlanması koşulu
			Karşılaştırma yapma koşulu	
			Harita okuma becerisini kazandırmak.	

Tablo 4.17 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalardan kazanımın harita desteli öğretimi içermesiyle (n=6) ilişkili görüşlerin öne çıktığı görülmektedir. Diğer önemli görüşler kazanımın hazır bulunuşluk düzeyinin sağlanmasıyla (n=3) gerçekleştirilebileceğine ilişkindir. Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Harita Destekli Öğretim

Kazanımın olumlu yönde gerçekleşme durumuyla alakalı harita destekli öğretim temasıyla ilişkilendirilen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Harita çalışmaları ve etkinlikleri konuyu anlaşılır kılmakta.” (ÖM9)

“Önce örnek veriyorum hayvancılık haritas[ı] çizil[e]cek daha sonra neden haritan[ın] b[ö]yle oldu[ğ]u iklim ve yerşekilleri üzerinden anlat[ı]l[a]cak.” (ÖK2)

“Harita incelemesi yapabilirler.” (ÖM16)

“Haritaları kullanmak faydalı oluyor.” (ÖM4)

“Harita kullanımını önemsedğim için öğrencilerim bu kazanımı gerçekleştirmede başarılılar.” (ÖM7)

Hazır Bulunuşluk Düzeyinin Sağlanması Koşulu

Hazır bulunuşluk düzeylerinin sağlanması koşulu ile ilişkilendirilen görüşler şu şekildedir:

“Ülkemizin beşeri coğrafya özelliklerini bilen bireyler ülkemizin nüfusa dayalı planlamalarında doğru kararların içinde bulunur.” (ÖM11)

“Karşılaştırma seçenekleri çok fazla” (ÖM13)

“Harita okuryazarlığını sağlamak.” (ÖM15)

Öğretmenler, Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini (örneğin, nüfus, yerleşim, ekonomi, kültür, yönetim gibi) ilgili haritalar üzerinde göstermenin kazanımının gerçekleşmesinde önemini vurguluyorlar. Harita çalışmaları ve etkinliklerinin konuyu daha anlaşılır kıldığını, öğrencilere örnekler vererek harita analizini sağladıklarını belirtiyorlar. Haritaların, öğrencilerin konuyu kavramalarına ve beşerî coğrafya özelliklerini anlamalarına yardımcı olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca, hazır bulunuşluk düzeylerinin sağlanmasının önemini vurguluyorlar. Öğrencilerin ülkemizin beşerî coğrafya özelliklerini bilmesinin, ülkenin nüfusa dayalı planlamalarında doğru kararlar alınmasına katkı sağlayacağını düşünüyorlar. Karşılaştırma seçeneklerinin çeşitliliği ve harita okuryazarlığının geliştirilmesinin de öğrencilerin kazanımı başarıyla gerçekleştirmesine katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

4.2.4. SB.6.3.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.3.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.18’de yer verilmektedir.

Tablo 4.18 Katılımcıların “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	1	5,26
Katılmıyorum	1	5,26
Kararsızım	2	10,56
Katılıyorum	12	63,12

Tamamen Katılıyorum	3	15,80
Toplam	19	100

Tablo 4.18 incelendiğinde “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %63,12’si “Katılıyorum”; %15,80’i “Tamamen Katılıyorum”; %10,56’sı “Kararsızım”; %5,26’sı “Katılmıyorum”; ve %5,26’sı “Hiç Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %78,92 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.6.3.4 Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on beş katılımcıdan yalnızca on katılımcının bu durumun nedenine ilişkin ileri sürdükleri görüş Tablo 4.19’da yer verilmektedir.

Tablo 4.19 Katılımcıların “SB.6.3.4.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/ Tamamen Katılıyorum	ÖM9, ÖM10, ÖM7, ÖM1, ÖM13, ÖM4	6	Kazanımın video ile desteklenirse anlaşılır	Kazanıma uygun materyal, yöntem ve tekniklerin çeşitliliği
			Kazanım harita üzerinde karşılaştırma ile gerçekleşir.	
			Etkinliklerle ile gerçekleşir.	
			Zengin örnek içerir.	
			Ders materyallerinin çeşitliliği	
			Ders kitabında içerik ve örnekler ile desteklenirse gerçekleşir.	

	ÖM16, ÖM15	2	İklimin etkileri bilme.	Öğrenci seviyesine uygun
			Kavramlar arasında ilişkileri kurma	
	ÖM11	1	Kazanım günlük yaşamla ilişkilendirilmesi durumunda öğretilir.	Diğer
	ÖM2	1	İlgi çekici içerik	

Belendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülenlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanımın mesine yönelik materyal, yöntem ve teknik çeşitliliği (n=7), öğrenci unluğu (n=2) ve ilgi çekici içeriklerden oluşması (n=1) öne çıkan görüşleri gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Kazanıma Uygun Materyal, Yöntem ve Tekniklerin Çeşitliliği

Kazanıma uygun materyal, yöntem ve teknik çeşitliliği temasına yönelik görüş bildiren katılımcılardan elde edilen bulgulara göre ders materyallerinin çeşitliliği ve etkili kullanımı kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesinde etkin olmaktadır. Katılımcıların görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Harita üzerinde iklim bölgeleri ve iklim özelliklerinin kıyaslanması anlaşılmakta.” (ÖM9)

“Harita üzerinde iklim bölgeleri ve iklim özelliklerinin kıyaslanması anlaşılmakta.” (ÖM10)

“Bireyler günlük yaşamdaki örneklerden yola çıkarak iklim-insan ilişkisini daha iyi kavrar.” (ÖM11)

“Ders kitabındaki konu içerikleri ve örnekle çerçevesinde bu kazanım gerçekleşir.” (ÖM7)

“Etkinlikler ile uygulanabilir.” (ÖM1)

“[Ö]rneklme imkanı çok fazla.” (ÖM13)

“Sunumlar kullanıyorum, ilgilerini çekiyor.” (ÖM4)

Öğrenci Seviyesine Uygun

Öğrenci seviyesine uygun olma temasıyla ilişkilendirilen aynı zamanda bağlamsal öğrenme koşuluyla da ilişkili olan ÖM15 ve ÖM16’nın görüşleri şu şekildedir:

“İklim ve insan arasında bağ kurmak, iklimin yaşayışa etkisini incelemek.”
(ÖM15)

“İklimin etkilerini söyleyebilirler.” (ÖM16)

Diğer

Diğer başlığı altında incelenen herhangi bir tema ili ilişkilendirilemeyen ÖM11 ve ÖM2’nin görüşleri şu şekildedir:

“Bireyler günlük yaşamdaki örneklerden yola çıkarak iklim-insan ilişkisini daha iyi kavrar.” (ÖM11)

“Farklı yaşamlar öğrencilerim ilgisini çeken bir konu.” (ÖM2)

Öğretmenler, "Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunma" kazanımının gerçekleşmesinde çeşitli materyal, yöntem ve tekniklerin kullanımının önemini vurguluyorlar. Öğrencilerin iklim bölgelerini ve özelliklerini harita üzerinde karşılaştırarak anlamalarını sağlayan materyallerin etkili olduğunu belirtiyorlar. Ayrıca, günlük yaşamdan örnekler vererek iklim ile insan yaşantısı arasındaki ilişkiyi anlamalarına yardımcı olan etkinliklerin faydalı olduğunu ifade ediyorlar. Öğrenci seviyesine uygun materyallerin kullanılmasının da önemli olduğunu vurguluyorlar. Öğrencilerin iklimin insan yaşamı üzerindeki etkilerini anlamalarına ve çıkarımlarda bulunmalarına olanak sağlayacak bağlamsal öğrenme koşullarının oluşturulmasının önemini belirtiyorlar. Son olarak, öğrencilerin günlük yaşamdan örneklerle konuyu daha iyi anladıklarını ve farklı yaşamların öğrencilerin ilgisini çektiğini ifade ediyorlar. Bu şekilde, öğrencilerin konuya daha fazla ilgi göstermelerini sağlayarak kazanımın gerçekleşmesine katkı sağlanabileceğini belirtiyorlar.

4.2.5. SB.6.5.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.5.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.20’de yer verilmektedir.

Tablo 4.20 Katılımcıların “SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımına gerçekleştirme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5,26
Kararsızım	1	5,26
Katılıyorum	16	84,22
Tamamen Katılıyorum	1	5,26
Toplam	19	100

Tablo 4.20 incelendiğinde “SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %84,22’si “Katılıyorum”; %5,26’sı “Tamamen Katılıyorum”; %5,26’sı “Kararsızım”; ve %5,26’sı “Katılmıyorum”; seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %89,48 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.6.5.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on yedi katılımcıdan on bir katılımcı bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere ilişkin bulgulara Tablo 4.21’de yer verilmektedir.

Tablo 4.21 Katılımcıların “SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/	ÖM9, ÖM16, ÖM11	3	Birbiriyle ilişkili konular	Konuların birbiriyle tutarlılığı

Tamamen Katılıyorum	ÖM10, ÖM13	2	Materyaller ile desteklenebilmektedir	İçeriği destekleyici materyal ve örneklem fazlalığı
			Örneklem fazlalığı	
	ÖM2, ÖM4, ÖM12	3	İlgi çekici	İçeriğin ilgi çekiciliği
	ÖM7, ÖM15, ÖK3	3	Başarı seviyesi yüksek olan öğrencilerde kolay gerçekleşir	Öğrenci seviyesine uygunluğu
			Üst düzey düşünme becerisini geliştirme	
			Kazanımın öğrenci seviyesine uygun	

Tablo 4.21 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin dört tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanım içeriğinin birbiriyle ilişkili konular içermesi (f=3), içeriğin ilgi çekiciliği (f=3), öğrenci seviyesine uygunluğu (f=3) ve içeriği destekleyici materyal ve örneklem fazlalığını (f=2) ortaya koyan görüşleri içermektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Konuların Birbiriyle Tutarlılığı

Konuların birbiriyle tutarlılığı temasına yönelik görüş bildiren katılımcılardan elde edilen bulgulara göre hayata aktarılabilir, sarmal konular ve anlaşılır olması kazanımın olumlu yönde gerçekleşme durumunu sağlamıştır. Katılımcıların olumlu görüşleri şu şekildedir:

“Ülkemizdeki kaynakların farkına varıp bu kaynaklardan nasıl yararlandığımız anlaşılakta.” (ÖM9)

“Ülkesinin temel kaynaklarını iyi bilen birey bunların önemini daha iyi kavrayarak gerekli ekonomik faaliyetlerin içinde olmaya istekli olur.” (ÖM11)

“Birbiri ile ilişkili” (ÖM16)

İçeriği Destekleyici Materyal ve Örneklem Fazlalığı

İçeriği destekleyici materyal ve örneklem fazlalığı teması başlığında olumlu yönde görüş bildiren ÖM10 ve ÖM13'ün ifadeleri şu şekildedir:

“Video ve görsellerle kazanıma ulaşıyor.” (ÖM10)

“Örnekleme imkanı çok fazla”(ÖM13)

İçeriğin İlgi Çekiciliği

Konuların ilgi çekiciliği teması ile ilişkilendirilen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“İlgi çeken bir konu” (ÖM2)

“Konu ilgilerini çekiyor” (ÖM4)

“İlgilerini çekiyor” (ÖM12)

Öğrenci Seviyesine Uygunluğu

Öğrenci seviyesine uygun olması temasıyla ilişkilendirilen katılımcı ÖM7'nin görüşü değerlendirildiğinde kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesini öğrencilerin başarı seviyesiyle ilişkili olduğu koşuluna bağlamakta, ÖM15 ise kazanımın üst düzey düşünme becerisiyle ilişkilendirerek gerçekleştiği düşünmekte olup katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Başarılı öğrencilerin kolaylıkla gerçekleştirdiği bir kazanım.” (ÖM7)

“Ülkemizin zenginliklerinin ekonomik faaliyetlere katkısını değerlendirmek” (ÖM15)

“Uygulanabilir bir kazanım olduğunu düşünüyorum öğrenciye doğru biçimde aktarılabilir.” (ÖK3)

Öğretmenler, "Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirme" kazanımının gerçekleşmesinde çeşitli faktörlerin önemli olduğunu belirtiyorlar. Konuların birbiriyle tutarlılığı teması altında, öğrencilerin ülkenin kaynaklarını fark ederek bu kaynaklardan nasıl yararlandığını anladıklarını ifade ediyorlar. Ayrıca, ülkenin temel kaynaklarını iyi bilen bireylerin bu kaynakların önemini daha iyi kavrayarak ekonomik faaliyetlere daha istekli katılabileceklerini belirtiyorlar. Bu şekilde, konuların birbiriyle ilişkili ve hayata aktarılabilir olmasının kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesini sağladığı vurgulanıyor. İçeriği destekleyici materyal ve örneklem fazlalığı teması altında, video ve görsellerin kullanımının kazanıma ulaşmayı desteklediği ve örnekleme imkanının fazla olmasının öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına

yardımcı olduğu ifade ediliyor. Konuların öğrenciler için ilgi çekici olduğunu ve bu nedenle öğrenmeye daha istekli olduklarını belirtiyorlar. Bu durumun öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediği vurgulanıyor. Öğrenci seviyesine uygunluğu teması altında, başarılı öğrencilerin kazanımı kolaylıkla gerçekleştirebileceklerini ve kazanımın üst düzey düşünme becerileriyle ilişkilendirildiğini belirtiyorlar. Ayrıca, kazanımın öğrenciye doğru biçimde aktarılabilir olduğu ve uygulanabilir olduğu vurgulanıyor.

4.2.6. SB.6.5.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.5.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.22’de yer verilmektedir.

Tablo 4.22 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	10,55
Kararsızım	8	42,08
Katılıyorum	7	36,82
Tamamen Katılıyorum	2	10,55
Toplam	19	100

Tablo 4.22 incelendiğinde “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımına ilişkin; katılımcıların büyük çoğunluğunun (%36,82 + %10,55 = %47,37) gerçekleştirilebilir olduğuna katıldığı görülmektedir. Ancak, belirli bir kesim (%10,55) bu görüşe katılmamaktadır. Burada kararsız olan katılımcıların oranı da dikkate çekicidir (%42,08). Bu durum, kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda belirsizlik olduğunu göstermektedir.

SB.6.5.3. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz görüşler

İlgili kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik olumsuz yönde (Katılmıyorum) yönde görüş bildiren katılımcıların bu durumun sebebine ilişkin görüşlerine Tablo 4.23'te yer verilmektedir.

Tablo 4.23 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız yönde görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	F	Kategori	Tema
Kararsızım	ÖM4, ÖM6, ÖM7	3	Yaratıcı düşünme becerilerini kullanamama	Üst düzey düşünme becerisi içermesi
			Bilimsel araştırma basamakları içermesi.	
	ÖM16, ÖM4, ÖM9, ÖM7	4	Proje yapma becerisinde eksiklik	Öğrenci seviyesine uygun olmama
			Bireysel farklılıklara göre değişmektedir.	
			Soyut düşünememe	
	ÖM10, M12	2	Yaşama uzak konular	Öğrenci deneyimlerinden uzak
			İlgi çekici olmayan konular	
	ÖM1	1	Etkinlik destekli olmalı	Diğer

Tablo 4.23 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumunu ilişkin öne sürülen olumsuz/kararsız görüşlerin dört tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Üst düzey düşünme becerisi içermesi, öğrenci seviyesine uygun olmama, öğrenci deneyimlerinden uzak olması ve etkinlik şartı. Katılımcı görüşleri arasında en fazla kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmaması (f=4) ilişkili görüşlere rastlanmaktadır.

Kazanımın olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Üst Düzey Düşünme Becerisi İçermesi

Üst düzey düşünme becerilerini içermesi temasıyla ilişkilendirilen kazanımın gerçekleşmesi durumunu olumsuz yönde değerlendiren katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Bilimsel araştırma basamaklarını kullanması adına güzel” (ÖM6)

“Proje önerileri hazırlama konusunda hayal güçlerini kullanmakta zorlanıyorlar.” (ÖM4)

“Genel olarak orijinal bir önerileri olmuyor.” (ÖM7)

Öğrenci Seviyesine Uygun Olmama

Öğrenci seviyesine uygun olmama temasıyla ilişkilendirilen olumsuz yönde görüş bildiren katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Yatırım için yaşları küçük.” (ÖM16)

“Bazı öğrenciler çok yaratıcı fikirler ortaya atarken bazıları ise çok ilgisiz.” (ÖM9)

Katılımcılardan ÖM7 ve ÖM4’ün görüşleri incelendiğinde hem öğrenci seviyesine uygun olmama temasında hem de üst düzey düşünme becerisi içermesi temasında değerlendirilmektedir.

Öğrenci Deneyimlerinden Uzak Olma

Öğrenci deneyimlerinden uzak olma temasıyla ilişkilendirilen ÖM10 ve ÖM12’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Kendi bölgesine yönelik örnekleri rahatlıkla verebilmekteler fakat diğer bölgelerin özelliklerini dikkate alarak örnek vermeleri zor olmaktadır. Yaşama yakınlık Kazanımın uygulanabilirliğini etkilemektedir.” (ÖM10).

“Dikkatlerini çekmiyor” (ÖM12)

Diğer

Etkinlik şartı içermesi temasıyla ilişkilendirilen ÖM1, kazanımın “Etkinlikler ile desteklenmeli.” görüşünü savunmuştur.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, "Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar" kazanımının gerçekleşmeme durumunda öne çıkan sorunlar, öğrencilerin proje önerileri oluştururken hayal güçlerini kullanma konusunda

zorlanmaları ve orijinal fikirler üretmede sıkıntı yaşamalarıdır. Ayrıca, öğrencilerin yaş seviyeleri nedeniyle yatırım konularında yetersiz algıları olduğu ve bazılarının da bu projelere ilgisiz kaldığı belirtilmektedir. Öğrencilerin kendi bölgelerine yönelik örneklerde başarılı oldukları ancak diğer bölgeleri dikkate alarak örnek vermede zorlandıkları ve dikkat çekme konusunda başarısız oldukları da vurgulanmaktadır. Öğretmenler, kazanımın etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

SB.6.5.3. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren dokuz katılımcıdan yedisi bu durumun nedenine ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Bu görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.24'te yer almaktadır.

Tablo 4.24 Katılımcıların “SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM5, ÖK2, ÖM15, ÖM11	4	Coğrafya ve ekonomi arasında ilişki kurabilme	Coğrafyayı bilme ve temel alanlarıyla ilişkilendirebilme
			Fiziki ve beşerî coğrafyayı içermesi	
			Coğrafi özellikleri bilme	
	ÖM8	1	Benzer örneklerden faydalanma	Diğer
	ÖM13	1	Örnekleme ve uygulama çokluğu	
	ÖM2	1	Konun ilgi çekiciliği	

Tablo 4.24 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kazanımda belirtilen projeyi öğrencilerin hazırlayabilmesi daha çok coğrafyayı bilme ve temel alanlarıyla

ilişkilendirebilme temasıyla ilişkili (n=4) görüşlerdir. Diğer teması altında birbirinden farklı görüşlere de rastlanmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Coğrafyayı Bilme ve Temel Alanlarıyla İlişkilendirebilme

Bu temayla ilişkilendirilen katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde kazanımın olumlu yönde gerçekleşmesi öğrencilerin coğrafya ve ekonomi arasında bağ kurabilme, fiziki coğrafyayı bilme ve şartları değerlendirebilme koşuluyla ilişkilendirilmektedir. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Konum bilgisi gerektirdiği için uygundur.” (ÖM5)

“En sevdi[ğ]im kazanım. Ö[ğ]rencilere hayali bütçe veriyorum. Paranız bu bir yerde bir girişimcilik yapın ve alın bilgisayar sizindir araştır[ı]rabilirsiniz. Ama kurallarda var. Yapılan proje fiziki ve beşeri coğrafyayı kapsamalıdır.” (ÖK2)

“Coğrafya ve ekonomi arasında bağ kurarak yararlı bir proje tasarlamak.” (ÖM15)

“Türkiye[']nin coğrafi özelliklerini bilerek doğru alanda doğru yatırımlar gerçekleştirebilir.” (ÖM11)

Diğer

Diğer teması altında olumlu görüş bildiren ancak birbirinden farklı konularla ilgili katılımcıların görüşleri birleştirmektedir. Katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Örneklerden yola çıkarak yapıyorlar.” (ÖM8)

“Uygulama, karşılaştırma, örnekleme imkanları çok fazla.” (ÖM13)

“Öğrencilerin ilgisini çeken bir konu.” (ÖM2)

Katılımcıların "Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar" kazanımının olumlu yönde gerçekleşmesine durumuna ilişkin görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin coğrafya bilgisini kullanarak ekonomiyle ilişkilendirme becerisini artırdıkları ve projelerini oluştururken örneklerden faydalandıkları belirtilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin konuya ilgi gösterdikleri ve coğrafya ile ekonomi arasındaki bağlantıyı kavradıkları ifade edilmektedir.

4.2.7. SB.6.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.25'te yer verilmektedir.

Tablo 4.25 Katılımcıların “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	15,80
Kararsızım	8	42,07
Katılıyorum	6	31,58
Tamamen Katılıyorum	2	10,55
Toplam	19	100

Tablo 4.25 incelendiğinde “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %31,58’i “Katılıyorum”; %10,55’i “Tamamen Katılıyorum”; %42,07’si “Kararsızım”; ve %15,80’i “Katılmıyorum”; seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %42,13 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Bu tabloya göre, katılımcıların büyük bir kısmı (%42,07) kazanıma ilişkin kararsızdır ve kazanımın gerçekleştiğine %15,80’i katılmamaktadır. Kararsız olan katılımcıların oranı oldukça yüksektir, bu da kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda belirsizlik olduğunu göstermektedir.

SB.6.7.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız katılımcı görüşleri

Kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik olumsuz yönde ÖK3, ÖM16, ÖM ve kararsız ÖM1, ÖM2, ÖM4, ÖM7 ve ÖM13 görüş bildiren katılımcıların bu durumun sebebine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.26’da yer almaktadır.

Tablo 4.26 Katılımcıların “SB.6.7.1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz yönde görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	F	Kategori	Tema
Katılmıyorum/Kararsızım	ÖK3, ÖM7, ÖM13	3	Öğrenci seviyesine uygun olmama	Öğrenci seviyesine uygunsuzluk
			Kavrama düzeyinde gerçekleşir	
	ÖM1, ÖM2	2	Kazanıma ilişkin ders saatinin az olması	Kazanıma ilişkin süre ve içeriğin yetersizliği
			Kazanıma ilişkin konu içeriğinin zayıflığı	
	ÖM2, ÖM4, ÖM16, ÖM9	4	Dünya coğrafyasıyla ilgilenmeme.	Konuların öğrencinin ilgisini çekmemesi
			Konular öğrencilerin ilgi alanları dışında	
			Siyasetten uzak	

Tablo 4.26 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin öne sürülen kararsız ve olumsuz görüşler üç tema ile ilişkilendirilmektedir. Bu temaların birbirine yakın sayılarda görüşler içerdiği görülmektedir. Bu görüşler sırasıyla kazanım konuların öğrencinin ilgisini çekmemesi (f=4), öğrenci seviyesine uygunsuzluk (f=3) ve kazanıma ilişkin süre ve içeriğin yetersizliği (f=2) temalarını kapsamaktadır.

Kazanımın kararsız ve olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Öğrenciye Seviyesine Uygunsuzluk

Öğrenci seviyesine uygunsuzluk teması altında görüşleri birleştirilen ÖK3, ÖM7 ve ÖM13 kazanımının olumsuz yönde gerçekleşmesini öğrenci seviyesine uygun olmama ve konunun kavrama düzeyinde kalmasıyla ilişkilendirmektedir.

“Öğrenci seviyesi için uygun değildir.” (ÖK3)

“Daha çok kavrama düzeyinde gerçekleşen bir kazanım. Kazanım geniş kapsamlı içerik bunu karşılamada yetersiz.” (ÖM7)

“Araştırma becerisine ihtiyaç duyulan bir kazanım” (ÖM13)

Kazanıma İlişkin Süre ve İçeriğin Yetersizliği

Kazanıma ilişkin ders saatinin az olması ve konu içeriğinin zayıf olması görüşleriyle ilişkilendirilen ÖM1 ve ÖM2’nin görüşleri şu şekildedir:

“Dersin kazan[1]m süresi art[1]r[1]lmal[1].” (ÖM1)

“Dünya coğrafyası konusunda ilgi ve bilgi eksiği.” (ÖM2)

Konuların Öğrencinin İlgisini Çekmemesi

Konuların öğrencilerin ilgilerini çekmemesi temasıyla ilişkilendirilen katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Dünya coğrafyası konusunda ilgi ve bilgi eksiği.” (ÖM2)

“İlgilerini çok çekmiyor.” (ÖM4)

“Siyasetten uzaklar sorgulamaları mümkün değil.” (ÖM16)

“Dünyanın diğer Türk devletleri ilgilerini çekmekte ve konu merak edilmekte.” (ÖM9)

Katılımcıların değerlendirmelerine göre, "SB.6.7.1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder" kazanımının kararsız ve olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin ayrıntılı görüşlerde, kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmaması ve konunun yeterince derinlemesine işlenmemesi bu durumu etkilediği belirtilmektedir. Ders süresinin ve içeriğinin yetersizliği, kazanımın tam olarak anlaşılamamasına yol açtığı ifade edilmektedir. Öğrencilerin ilgisini çekmeyen konular ve sorgulama imkanının kısıtlı olması, kazanımın başarısızlığında etkili olduğu vurgulanmaktadır.

SB.6.7.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren sekiz katılımcıdan beş kişi bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler Tablo 4.27’de yer almaktadır.

Tablo 4.27 Katılımcıların “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
	ÖM10, ÖM15, ÖM6	3	Ortak yönler üzerinde ilişkilendirme	Ortak kültürel bağları içermesi
			Kültürel bağ oluşturma	
	ÖM9	2	Türk devletleri öğrenciler için ilgi çekici	Diğer
	ÖM11		Türki Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerimizin doğru aktarılması koşulu	

Tablo 4.27 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin iki temaya rastlanmaktadır: Ortak kültürel bağları içermesi ve diğer. En çok görüşlerin kazanımın ortak kültürel bağlar içermesi (n=3) temasıyla ilgili olduğu görülmektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

Ortak Kültürel Bağları İçermesi

Kazanım ortak kültürel bağları oluşturmaya katkı sağlayarak sosyal birliktelik ve politik bağlamda gerçekleşmesi durumunu katılımcılar aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

“Benzerlikler üzerinden uygulanabilir.” (ÖM10)

“Ülkemizin ekonomisini coğrafi konum ve tarihsel yakınlık bağlamında değerlendirir.” (ÖM15)

“Çocuğun soydaşlarını tanıması ona göre adımlar atması kimin ne olduğunu görmesi adına yararlı.” (ÖM6)

Diğer

Diğer teması altında birleştirilen öğrencilerin ilgisini çekme ve konuyu analiz etme koşuluyla ilişkilendirilen olumlu katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Dünyanın diğer Türk devletleri ilgilerini çekmekte ve konu merak edilmekte.” (ÖM9)

“Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini doğru analiz eden bireyler, Atatürk'ün çizmiş olduğu dış politika doğrultusunda bu ilişkileri çok yönlü alanda daha da geliştirebilir.” (ÖM11)

Katılımcıların değerlendirmelerine göre, "SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşlerini, kazanımın ortak kültürel bağları oluşturarak sosyal birlikteliği güçlendirmesi ve öğrencilere Türkiye'nin coğrafi konumu ve tarihî ilişkileri üzerinden ekonomik ve siyasi analiz yeteneği kazandırmasıyla açıklamaktadırlar. Öğrencilerin ilgisini çekme ve analiz yeteneğini geliştirme hususlarına odaklanarak, kazanımın daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için çeşitli yaklaşımların benimsenmesi gerektiği öne çıkmaktadır.

4.2.8. SB.6.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.6.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.28'de yer verilmektedir.

Tablo 4.28 Katılımcıların “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	1	5,26
Katılmıyorum	4	21,06
Kararsızım	9	47,36
Katılıyorum	4	21,06
Tamamen Katılıyorum	1	5,26
Toplam	19	100

Tablo 4.28 incelendiğinde “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %21,06’sı “Katılıyorum”; %5,26’sı “Tamamen Katılıyorum”; %47,36’sı “Kararsızım”; %21,06’sı “Katılmıyorum”; ve

%5,26'sı "Hiç Katılmıyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %26,32 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Katılmıyorum, Kararsızım ve Hiç Katılmıyorum) katılımcıların oranı ise %73,68'dir. Sonuç olarak katılımcıların dörtte üçüne yakını kazanımın gerçekleştirilebilir olmadığını düşünmektedir.

SB.6.7.2.Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız katılımcı görüşleri

Kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik olumsuz ve kararsız yönde görüş bildiren katılımcıların çoğu bu durumun sebebine ilişkin görüşlerine Tablo 4.29'da yer verilmektedir.

Tablo 4.29 Katılımcıların "SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz ve kararsız görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılmıyorum/ Kararsızım	ÖM1,ÖM7, ÖM4, ÖM12, ÖM5, ÖK3, ÖM16,ÖM9, ÖM13	8	Öğrenci seviyesine uygunsuz	Öğretim ilkesine uygunsuzluk
			Konu ilgi çekici değil	
			Amaca uygun değil	
			Hazırbulunuşlukta yetersizlik	
	ÖM10, ÖM2	2	İthalat ve ihracat kavram karmaşası	Kavram karmaşası yaşanması

Tablo 4.29 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik ileri sürülen kararsız ve olumsuz görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Öğretim ilkesine uygunsuzluk ve kavram karmaşası yaşanması. Katılımcıların en fazla kazanımın öğretim ilkesine uygunsuz olması temasıyla ilişkili (n=8) görüşlerine rastlanmaktadır.

Kazanımın olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin görüşlere tema başlıkları altında aşağıda yer verilmektedir:

Öğretim ilkesine uygunsuzluk

Öğretim ilkesine uygunsuzluk teması altında incelenen katılımcı görüşleri ilgili kazanımın olumlu yönde gerçekleşememe durumunu öğrenci seviyesine uygun olmama, konunun ilgi çekiciliğinin yetersiz olması ve amaca uygun olmamasına bağlamakta olup ilgili görüşler aşağıdaki gibidir:

“Çok fazla ilgi çekmediğini düşünüyorum.” (ÖM9)

“Öğrenci seviyesine uygun değildir. Öğrenciler ülke ekonomilerini algılayam[ı]yorlar.”

“Coğrafya ile ilgili oldu[ğ]unu düşünmüyorum.” (ÖM5)

“Öğrenmeye istekli değiller.” (ÖM4)

“Kazanım öğrencilere göre genelde üst düzey.” (ÖM7)

“S[1]n[1] seviyesinin üzerinde.” (ÖM1)

Kavram karmaşası yaşanması

Kavram karmaşası yaşanması teması içerisinde katılımcılardan ÖM10 ve ÖM2’nin görüşleri şu şekildedir:

“İhracat, ithalat gibi kavramlar karmaşık gelmekte.” (ÖM10)

“İthalat ve ihracat kavramlarının karıştırılması.” (ÖM2)

Katılımcıların çoğu "SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının olumsuz yönde gerçekleşme durumuna ilişkin genel görüşler ileri sürmektedir. Bu görüşler, öğrenci seviyesine uygun olmayan bir kazanımın varlığını ve konunun öğrencilerde ilgi uyandırmadığını göstermektedir. Ayrıca, kavram karmaşası yaşanması da kazanımın anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu durumlar, öğrencilerin ekonomik ilişkileri analiz etme becerilerini geliştirmekte zorlandıklarını ve kazanımın amacına uygun bir şekilde gerçekleşmediğini göstermektedir. Bu nedenle, kazanımın daha etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğrenci seviyesine uygun, ilgi çekici ve kavramları net bir şekilde açıklayan bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

SB.6.7.2.Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Katılımcılardan kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin beş kişi olumlu görüş bildirmiş yalnız bu katılımcıların üçü nedensel açıklamalar yapmıştır. Bu katılımcı görüşlerine (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) Tablo 4.30’da yer verilmektedir.

Tablo 4.30 Katılımcıların “SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖK2, ÖM11	2	Somutlaştırarak öğretebilme	Öğretim ilkesine uygunluk
			Yakında uzağa ilkesine uygun olarak konuyu kavrar.	
	ÖM15	1	Ülkemizin dünya ekonomisine katkısını kavrar.	Kazanım kavrama düzeyinde gerçekleşmesi

Tablo 4.30 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen az sayıda olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar; kazanımın öğretim ilkesine uygunluğunu (n=2) ve kazanım kavrama düzeyinde gerçekleşme (n=1) durumuna işaret eden görüşleri içermektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Öğretim İlkesine Uygunluk

Öğretim ilkesine uygunluk temasına ilişkin olumlu görüşlere bakıldığında katılımcılar kazanıma ilişkin konunun somutlaştırarak ve yakından uzağa öğretim ilkesini kullanarak olumlu yönde gerçekleştiğini ileri sürmekte olup görüşleri şu şekildedir:

"Bende su var or[a]dan çöl [i]kliminde[n] dolayı su yok. O bana bunu ben onu su veriyorum" diye anlatıyorum." (ÖK2)

"Ülkemizin diğer ülkelerle olan ilişkilerinden yola çıkarak küresel dünyada bu ekonomik ilişkilerin doğru bir planlama ve strateji ile yapılması gerektiğini anlar." (ÖM11)

Kazanım kavrama Düzeyinde Gerçekleşme

Kazanım kavrama düzeyinde gerçekleşme temasına giren katılımcı ÖM15'in görüşü şu şekildedir:

"Ülkemizin ekonomik faaliyetlerinin dünyaya katkısını kavramak."

Katılımcıların değerlendirmelerine göre, "SB.6.7.2.Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin az sayıda olumlu görüş bulunmaktadır. Öğretim ilkesine uygunluk ve kazanımın kavrama düzeyinde gerçekleşme gibi faktörler, bu olumlu görüşlerin temelini oluşturmaktadır. Ancak, genel olarak kazanımın gerçekleşme durumu üzerinde olumsuz etkilerin daha baskın olduğu görülmektedir. Öğrenci seviyesine uygun olmama, konunun ilgi çekiciliğinin düşük olması, kavram karmaşası yaşanması gibi faktörler, kazanımın etkili bir şekilde gerçekleşmesini engellemektedir. Bu nedenle, öğrencilerin ekonomik ilişkileri analiz etme becerilerini geliştirmek için daha etkili ve öğrenci odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Amaç 7. Sınıf Coğrafya Okuryazarlık Becerisiyle İlişkilendirilen Kazanımlarının Gerçekleştirilebilirliğine Yönelik Bulgular

Üçüncü alt amaç 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşlerin nicel ve nitel içerik analizi sonuçlarına tablolar halinde yer verilmiştir.

4.3.1. SB.7.3.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.7.3.1.Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.31’de yer verilmektedir.

Tablo 4.31 Katılımcıların “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	2	10,56
Katılıyorum	14	73,64
Tamamen Katılıyorum	3	15,80
Toplam	19	100

Tablo 4.31 incelendiğinde “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %73,64’ü “Katılıyorum”; %15,80’i “Tamamen Katılıyorum”; %10,56’sı “Kararsızım”; seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %89,44 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Kararsızım) katılımcıların oranı ise %10,56’dır. Sonuç olarak katılımcıların %90’a yakını kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.7.3.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on yedi katılımcıdan yalnız on katılımcı bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere Tablo 4.32’de yer verilmektedir.

Tablo 4.32 Katılımcıların “SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM15, ÖM6, ÖM13, ÖM4	4	Değişim ve sürekliliği fark etme	Öğrenci seviyesine uygunluk
			Geçmiş ve bugün arasında bağ kurabilme	
			Örnek verebilme, karşılaştırma yapabilme	
			Bağlamsal öğrenmeye uygunluk	
	ÖK2, ÖM7 ÖM16, ÖM2, ÖM10, ÖK3	6	Görseller ve örneklerle somutlaştırma	
			Örnekler ve materyallerle öğrenmeyi somutlaştırma	
			Örneklerle destekleme	

			Somut olarak yaşamla ilişkilendirme	Öğretim ilkelerine uygunluk
			Yakın coğrafi çevreden örnekler verebilme	

Tablo 4.32 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanımın öğrenci seviyesine (n=4) ve öğretim ilkelerine uygunluğuna yönelik (n=6) katılımcı görüşlerini içermektedir.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Öğrenci Seviyesine Uygunluk

Öğrenci seviyesine uygunluk temasına giren görüşler incelendiğinde öğrencilerin geçmiş ve bugün arasında bağ kurabilmesi koşulu ile öğrenmelerin olumlu yönde gerçekleşeceği katılımcılar tarafından belirtilmektedir. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmasını sağlar.” (ÖM6)

“Yerleşme nedenleri ve geçmiş bağlantısını kuran öğrenci daha başarılı” (ÖM4)

“İlkçağlardan beri yerleşim tercihlerinin zamansal değişimi ya da değişmezliğini fark etmek” (ÖM15)

“Örneklemeyle karşılaştırmaya açık bir konu” (ÖM13)

Öğretim İlkelerine Uygunluk

Öğretim ilkelerine uygunluk temasına dâhil olan olumlu görüşler incelendiğinde öğrencilerin öğrenmeyi, yakın çevresinden örnekler ve görseller ile somutlaştırdığı katılımcılar tarafından ifade edilmektedir.

“Bol görsel ve örnek üzerinden yapılmalı. Tarih öncesinde tarım ve hayvancılık bilinmiyordu o zaman insanlar hazırlı meyveleri toplayıp hayvanları avlıyorlardı. Bunların bulunduğunu yerlere yerleştiriyorlardı ve mont olmadıkları için o zaman sıcak yerlere gibi” (ÖK2)

“Örnekler üzerinden özellikle kendi yaşadıkları bölgenin coğrafi özelliklerine örnekler verilerek kazanıma ulaşıyor.” (ÖM10)

“Öğrenciler için algılanabilir bir kazanımdır.” (ÖK3)

“Görseller, somut örnekler öğrencilerin konuyu kavramasını kolaylaştırır.” (ÖM7)

“Yaşantılarından yola çıkarak konu somutlaştırılabilir.” (ÖM2)

“Örneklerle nüfus yoğunluğu ile açıklanıyor.” (ÖM16)

Genel olarak, katılımcılar "SB.7.3.1.Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur." kazanımını olumlu olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin bu kazanımı başarılı bir şekilde gerçekleştirmesinde öğrenci seviyesine uygunluk ve öğretim ilkelerine uygunluk önemli rol oynamaktadır. Öğrenci seviyesine uygunluk, öğrencilerin geçmiş ve günümüz arasında bağ kurarak konuyu anlamalarını ve yerleşim tercihlerinin zaman içindeki değişimini kavramalarını sağlar. Bu, öğrencilerin ilgisini artırırken, konuyu somutlaştırarak anlamalarını kolaylaştırır. Öğretim ilkelerine uygunluk ise öğrencilere konuyu somutlaştırmak için görseller ve örneklerle desteklenmesini sağlar. Görseller ve somut örnekler, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramasını sağlayarak öğrenme sürecini güçlendirir. Ayrıca, öğrencilerin kendi yaşadıkları bölgelerle ilişkilendirilmiş örneklerle konunun anlatılması da öğrenci ilgisini artırır ve öğrenmeyi daha etkili hale getirir. Bu sayede, öğrenciler geçmişten günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörleri analiz etme becerilerini geliştirirler ve kazanımı başarılı bir şekilde gerçekleştirirler.

4.3.2. SB.7.3.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

İlgili kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.33'te yer verilmektedir

Tablo 4.33 Katılımcıların “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımının gerçekleştirme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-

Katılmıyorum	2	10,54
Kararsızım	3	15,80
Katılıyorum	12	63,12
Tamamen Katılıyorum	2	10,54
Toplam	19	100

Tablo 4.33 incelendiğinde “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %63,12’si “Katılıyorum”; %10,54’ü “Tamamen Katılıyorum”; %15,80’i “Kararsızım”; ve %10,54’ü “Katılmıyorum”; seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %73,66 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Katılmıyorum ve Kararsızım) katılımcıların oranı ise %26,34’tür. Sonuç olarak katılımcıların dörtte üçü kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.7.3.2. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on iki katılımcıdan, on bir katılımcı bu durumun nedenine yönelik görüş bildirmiştir. Bu katılımcı görüşlerine Tablo 4.34’te yer verilmektedir.

Tablo 4.34 Katılımcıların “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM9, ÖM10, ÖK3, ÖM5	4	Nüfus piramitleriyle desteklenebilir.	Grafik düzenleyicilerin kullanımına uygunluğu
			Tablo ve grafik okumayla destekleme	
			Verileri yorumlama	

			Nüfusun dağılışıını inceleme	
	ÖM13, ÖM1	2	Etkinlikler yapılabilmesi	Etkinlik temelli öğretime uygunluğu
			Etkinliklerle desteklendiğinde	
	ÖM7	1	Somut örnekler öğrenmeyi kolaylaştırmakta	Somutlaştırılabilmesi
	ÖM15, ÖM6, ÖM4, ÖK2	4	Bağlamsal öğrenme	Bağlamsal öğrenmeye uygunluğu

Tablo 4.34 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin dört tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar kazanımın grafik düzenleyicilerin kullanımına uygunluğu (n=4), etkinlik temelli öğretime uygunluğu (n=2), somutlaştırılabilmesi (n=1) ve bağlamsal öğrenmeye uyluğuyla (n=4) ilişkili katılımcı görüşlerini içermektedir. Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Grafik Düzenleyicilerin Kullanıma Uygunluğu

Bu kategoride sınıflandırılan katılımcı görüşlerine bakıldığında kazanımın öğrenmeyi olumlu yönde destekleyen tablo ve grafik okuma becerisi, verileri yorumlama becerisi ve nüfus piramitleri ile nüfusun dağılışıını inceleme becerileri gibi yorumlarına ulaşılmaktadır. Katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Nüfus piramitleri ile ilgili çalışmalar kalıcı olmakta.” (ÖM9)

“Tablo ve grafik okumayla kazanım uygulanabilmektedir.” (ÖM10)

“Öğrenciler veriler üzerinden algı oluşturabilir.” (ÖK3)

“Nüfusun da[ğ] [1]l[1] [ş] [1]n[1] öğrenir.” (ÖM5)

Etkinlik Temelli Öğretime Uygunluğu

Etkinlik düzenlemeye uygunluğu kategorisi içerisinde değerlendirilen görüşlerin ortak noktası kazanımın karşılaştırmalı ve etkinlikler yoluyla desteklenerek olumlu yönde öğrenmeleri etkilemektedir. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Uygulamaya karşılaştırmaya açık bir konu” (ÖM13)

“Etkinlikler ile yapılır.” (ÖM1)

Somutlaştırılabilmesi

Somutlaştırılabilmesi kategorisi başlığında incelenen katılımcı ÖM7’nin görüşü “Somut örnekler üzerinden anlaması kolay oluyor.” Şeklindedir.

Bağlamsal Öğrenmeye Uygunluğu

Bağlamsal öğrenmeye uygunluğu kategorisine giren olumlu katılımcı görüşleri öğrencilerin öğrenmeyi hazır bulunuşluk seviyelerine göre kavramlar arasında bağ kurarak yorumlayabilme becerisine bağlamaktadır. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Nüfus ve demografik yapı arasında bağ kurmak çıkarım yapmak.” (ÖM15)

“Beşeri ve doğal faktörlerin insan yaşamına etkisini kavrayacaktır.” (ÖM6)

“Kolay öğreniyorlar” (ÖM4)

“Fiziki ve beşeri coğrafya üzerine temel al[ın]ırsa bu kazan[ım]ın uygulanabilirliği artıyor.” (ÖK2).

Katılımcılar, “SB.7.3.2.Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımının gerçekleşme durumunu olumlu bulmuşlardır. Özellikle, grafik düzenleyicilerin kullanımının öğrencilerin verileri yorumlama becerisini geliştirdiğini ve nüfusun dağılışını inceleme yeteneklerini artırdığını belirtmişlerdir. Bu konuda nüfus piramitlerinin öğrenciler üzerinde kalıcı etki bıraktığı ve tablo/grafik okuma becerilerinin kazanımın uygulanmasında etkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, etkinlik temelli öğretim ve somut örneklerin kullanımının da öğrenmeyi olumlu yönde desteklediği ifade edilmiştir. Katılımcılar, öğrencilerin konuyu somut örneklerle anlamının kolay olduğunu ve öğrenmeyi bağlamsal bir şekilde gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, öğrencilerin demografik yapıyı yorumlama ve çıkarımda bulunma becerilerinin geliştiği, konunun öğrenci seviyesine uygun ve etkinlik temelli olarak öğretilmesinin başarılı bir öğrenme ortamı sağladığı sonucuna varılmıştır.

4.3.3. SB.7.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.7.3.3. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.35’te yer verilmektedir.

Tablo 4.35 Katılımcıların “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanımın gerçekleştirilebilirliğine ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	1	5,25
Katılıyorum	11	57,90
Tamamen Katılıyorum	7	36,85
Toplam	19	100

Tablo 4.35 incelendiğinde “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %57,90’ı “Katılıyorum”; %36,85’i “Tamamen Katılıyorum”; %5,25’i “Kararsızım”; seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %94,75 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Kararsızım) katılımcıların oranı ise %5,25’tir. Sonuç olarak katılımcılar kazanımın yüksek bir oranla gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

SB.7.3.3. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on yedi katılımcıdan on bir katılımcı bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere Tablo 4.36’da yer verilmektedir.

Tablo 4.36 Katılımcıların “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanım gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
	ÖM9, M16, ÖK3, ÖM7,	7	Kendi aile yaşamıyla ilişkilendirerek öğrenme	

Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM12, ÖM10, ÖM13		Yaşamla ilişkili örneklerin çokluğu	İçeriğin yaşamla ilişkilendirebilmesi
			Günümüzdeki sorunlar üzerinden öğrenme	
			Günlük yaşamla ilişkili	
			Ülkemizle doğrudan ilişkili konu olması	
	ÖM11, ÖM6,	2	Bağlamsal öğrenme	Diğer unsurlar
	ÖM2	1	İçeriğin ilgi çekiciliği	
	ÖM15	1	Çok yönlü incelenabilir olması	
	ÖM4	1	Konunun anlaşılır olması	

Tablo 4.36 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temalar arasında en çok içeriğin yaşamla ilişkilendirebilmesi (n=7) temasıyla ilişkili görüşler dikkat çekmektedir. Diğer unsurlar teması içerisinde kazanımın bağlamsal öğrenmeyi içermesi (f=2) ve ilgi çekmesi (f=1), konunun çok boyutlu (f=1) ve öğrenmesi kolay (f=1) olduğunu içeren katılımcı görüşlerine rastlanmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin katılımcı görüşlerine, temalar başlığı altında aşağıda yer verilmektedir:

İçeriğin Yaşamla İlişkilendirilebilmesi

İçeriğin yaşamla ilişkilendirilebilmesi kategorisinde yer alan katılımcı görüşleri incelendiğinde kazanımın olumlu yönde gerçekleşebilesinin günlük yaşamla ilişkili, somut örneklerin ve günümüzdeki sorunlar üzerinden etkinlikler yoluyla öğrenme görüşünü beyan etmektedir.

Aşağıda katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Birçok öğrencinin ailesinde ekonomik sebepli göçler yaşandığı için anlaşılakta.” (ÖM9)

“Kendisi de göç edenler var ya da çevrelerinde var.” (ÖM16)

“Günümüz yaşanan sorunlar üzerinden anlayabilirler.” (ÖK3)

“Yaşamla ilişkili ve somut örnekler sunduğumuz bu kazanımın kavranması kolay oluyordu.” (ÖM7)

“Örnek inceleme üzerinden, rol yöntemiyle anlaşılabilir.” (ÖM10)

“Günlük yaşamla ilişkili.” (ÖM12)

“Özellikle ülkemiz örneğinden konunun öğrenilmesi çok kolay.” (ÖM13)

Diğer Unsurlar

Diğer unsurlar kategorisinde yer alan görüşler kazanımın gerçekleşme durumunu birbirinden farklı unsurlara dayandırarak ele almaktadır. Aşağıda katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Bağlamsal öğrenme: “Günümüz ile geçmiş arasında bağ kurmada yararı olacaktır.” (ÖM6)

“Bireyler göçlerin neden ve sonuçlarını bilerek iç ve dış göçler hakkında daha doğru çıkarımlarda bulunabilir.” (ÖM11)

İçeriğin ilgi çekiciliği: “Sevilen ve ilgi çekici bir konu olduğu için” (ÖM2)

Çok yönlü incelenebilir olması: “Göç olayının insan hayatına çok boyutlu etkisini incelemek.” (ÖM15)

Konunun anlaşılır olması: “Kolay öğreniyorlar.” (ÖM4)

Katılımcıların çoğunluğuna yakını “SB.7.3.3.Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanımının gerçekleşme durumunu olumlu bulmaktadır. Özellikle, içeriğin günlük yaşamla ilişkilendirilmesinin ve somut örneklerin kullanılmasının öğrenmeyi desteklediği belirtilmektedirler. Öğrencilerin çevrelerinde veya kendi yaşamlarında göçle ilgili deneyimlerinin bulunması, konuyu daha iyi anlamalarını sağladığı ifade etmektedirler. Ayrıca, günümüzdeki sorunlar üzerinden öğrenmenin etkili olduğu ve öğrencilerin bu yolla konuyu daha kolay kavradığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra, bağlamsal öğrenmenin öneminin vurgulanması, öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında bağ kurarak konuyu anlamalarını kolaylaştırdığı ifade edilmektedir. Katılımcılar ayrıca konunun ilgi çekici olduğunu ve çok yönlü olarak incelenebilir olmasının öğrenmeyi zenginleştirdiğini belirtmektedirler. Bu doğrultuda, öğrencilerin göçün neden

ve sonuçlarını tartışma becerilerinin geliştiği ve kazanımın anlaşılabilir olduğu sonucuna varılmaktadır.

4.4.4. SB.7.7.1. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

“SB.7.7.1” kodlu kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.37’de yer verilmektedir.

Tablo 4.37 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleştirilme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	1	5,26
Katılmıyorum	3	15,80
Kararsızım	6	31,60
Katılıyorum	4	21,04
Tamamen Katılıyorum	5	26,30
Toplam	19	100

Tablo 4.37 incelendiğinde “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %21,04’ü “Katılıyorum”; %26,30’u “Tamamen Katılıyorum”; %31,60’ı “Kararsızım”; %15,80’i “Katılmıyorum”; ve %5,26’ı “Hiç Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre olumlu yönde görüş bildiren (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) toplam %47,34 oranında katılımcı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönde görüş bildiren (Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum) katılımcıların oranı ise %21,06, kararsızlar ise %31,6’dır. Sonuç olarak görüş bildiren katılımcının yaklaşık yarıya yakını kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünürken yarısından fazlası olumsuz ve kararsız yönde görüş bildirmektedir.

SB.7.7.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz katılımcı görüşleri

Kazanımın gerçekleşme durumuna olumsuz ÖK3, ÖM5, ÖM10, ÖM16 ve kararsız yönde ÖK2, ÖM2, ÖM4, ÖM6, ÖM9, ÖM13 görüş bildiren katılımcıların bu durumun nedenine ilişkin görüşlerine Tablo 4.38’de yer verilmektedir.

Tablo 4.38 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin olumsuz görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	F	Kategori	Tema
Kararsızım, Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum	ÖM5, ÖM10, ÖK3, ÖM13, ÖM16, ÖK2	6	Seviyeye uygun değil	Kavramada zorluk
			Uluslararası kuruluşları kavramada zorluk	
			Ezbere dayanması	
	ÖM4, ÖM2, ÖM16, ÖM9, ÖM6	5	Konunun ilgi çekmemesi Dikkat çekmemesi	İlgi çekici olmama

Tablo 4.38 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen kararsız ve olumsuz görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Kavramada zorluk ve ilgi çekici olmama. Bu temalara ait katılımcı görüşlerinin birbirine yakın sayıda oldukları görülmektedir.

Kazanımın gerçekleşmemesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Kavramada zorluk

Kavramada zorluk kategorisinde yer alan görüşler incelendiğinde katılımcılar, kazanımın gerçekleşmememe durumunu kavramların öğrenilmesinin zor olmasına, seviyeye uygun olmamasına ve ezbere dayanmasına bağlamaktadırlar. Katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Uygulanabilirlikle alakası yok bunum sadece ezberlemek gerekiyor. En sevmediğim kazanımlardan.” (ÖK2)

“Kuruluşları ve amaçlarını algılanması zordur ve aynı anda çok sayıda kuruluş ile tanışmaları öğrencileri zorluyor.” (ÖK3)

“Uygun değil.” (ÖM5)

“Uluslararası kuruluşların fazla olması isimlerin birbirine benzemesi örneklendirmenin zor olması.” (ÖM10)

“Üye olduğumuz bütün kuruluşları bilme noktasında tereddüt[t]ün var ancak sınırlı da olsa bilgi sahibi olduklarına inanıyorum.” (ÖM13)

“Ezber içeriyor birde çocuklarla ilgisi yok.” (ÖM16)

İlgi Çekici Olmama

Konunun ilgi çekici olmama kategorisinde değerlendirilen katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

“İlgi çeken bir konu olmadığı için.” (ÖM2)

“Dikkatlerini çekmiyor.” (ÖM4)

“Kazanım çocukların çok fazla ilgisini çekmiyor.” (ÖM9)

“Ezber içeriyor bir [de] çocuklarla ilgisi yok.” (ÖM16)

Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna olumsuz ve kararsız yönde görüşlerine bakıldığında, temel olarak kavramda zorluk ve konunun ilgi çekici olmaması gibi nedenlerin öne çıktığı görülmektedir. Kavramda zorluk, katılımcıların kazanımın gerçekleşememe durumunu kavramların karmaşıklığına, seviyeye uygun olmamasına ve ezberleme gereksinimine bağlamaktadır. Bazı katılımcılar, uluslararası kuruluşların isimlerinin birbirine benzemesinin öğrenmeyi zorlaştırdığını belirtirken, diğerleri ise konunun çocuklar için ilgisiz olduğunu düşünmektedir. İlgi çekici olmama ise katılımcıların konunun kendilerini cezbetmediğini, dikkatlerini çekmediğini ve öğrencilerin bu konuya ilgi duymadığını ifade etmektedir. Bu durum, öğrencilerin konuyu öğrenme motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir.

SB.7.7.1. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) dokuz katılımcıdan yalnızca üç katılımcı nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere Tablo 4.39’da yer verilmektedir.

Tablo 4.39 Katılımcıların “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM11	1	Yaşama aktarabilme ve fayda görebilme	Yaşamla ilişkili olma
	ÖM15, ÖM7	2	Uluslararası kuruluşları bilir	Öğrenci seviyesine uygun
			Kavramların öğrenilebilmesi	

Tablo 4.39 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu temaların kazanımın yaşamla ilişkili olması (n=1) ve öğrenci seviyesine uygun olmasıyla (n=2) ilgili görüşler olduğu anlaşılmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Yaşamla İlişkili Olma

“Yaşamla ilişkili olma kategorisinde değerlendirilen ÖM11’in görüşü şu şekildedir: Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşları bilen bireyler dünyada gelişen siyasi ve ekonomik olaylarda bu kuruluşların üstlenmesi gereken görevleri bilir ve bu konuda çaba gösterir.”

Öğrenci Seviyesine Uygun

Katılımcılardan ÖM7 ve ÖM15 kazanımın gerçekleşme durumunu konunun kavrama düzeyinde olduğuna ve ülkesinin iş birliği yaptığı kuruluşları bilmesine dayandırmaktadır.

ÖM7 ve ÖM15’in görüşleri şu şekildedir:

“Kavrama düzeyindeki bu kazanım kolay gerçekleşiyor.” (ÖM7)

“Ülkesinin uluslararası alanda iş birliği yaptığı kuruluşları tanıtmak.” (ÖM15)

Az sayıda katılımcının kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin ifade ettiği olumlu görüşlerde, “SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımının öğrencilerin seviyesine uygun ve gerçek hayatla bağlantılı olduğu vurgulanarak öğrenmeyi teşvik ettiği belirtilmektedir.

4.5.5. SB.7.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.7.7.2. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.40'ta yer verilmektedir.

Tablo 4.40 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	1	5,26
Katılmıyorum	3	15,80
Kararsızım	7	36,80
Katılıyorum	6	31,58
Tamamen Katılıyorum	2	10,56
Toplam	19	100

Tablo 4.40 incelendiğinde “SB.7.7.2.Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %31,58'i “Katılıyorum”; %10,56'sı “Tamamen Katılıyorum”; %36,80'i “Kararsızım”; %15,80'i “Katılmıyorum”; ve %5,26'sı “Hiç Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların yalnızca yaklaşık üçte biri (toplamda %42,14) kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu belirtirken, %21,06 (Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum) olumsuz ve %36,80'i kararsız görüş bildirmiştir. Sonuç olarak katılımcıların yarısından fazlası %52,06'sı kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda belirsizlik içindedir veya olumsuz görüş bildirmektedir.

SB.7.7.2. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz katılımcı görüşleri

Kazanımın gerçekleşme durumu ile ilişkili ÖM6, ÖM10, ÖM16, ÖK3 olumsuz ve ÖM2, ÖM4, ÖM9, ÖM12, ÖM13, ÖK2 kararsız yönde görüş bildiren katılımcıların bu durumun nedenine ilişkin ileri sürdükleri görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4.41'de yer almaktadır.

Tablo 4.41 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız ve olumsuz görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Kararsızım/ Katılmıyorum/ Tamamen katılmıyorum	ÖK2, ÖM12, ÖM6, ÖM10, ÖK3	5	Mantıksal bağ kuramama	Yaş seviyesine uygun olmaması
			Ezber	
			Yorum katılması	
			Kavramada zorluk	
	ÖM9, ÖM2, ÖM4, ÖM16	4	Ekonomik ilişkiler ağı ilgi çekmiyor.	Konuların ilgi çekici olmaması
			Konu ilgi çekmiyor.	
	ÖM13	1	Yakın çevre ve sosyal medyayı takip etmeme	Gündemi takip etmeme

Tablo 4.41 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik ileri sürülen olumsuz görüşlerle ilişkili dört temaya yer verilmektedir. İlgili temalar kazanımın öncelikle yaş seviyesine uygun olmaması (n=5), konu içeriğinin ilgi çekici olmaması (n=4) ve öğrencilerin gündemi takip etmemesiyle ilgili (n=1) katılımcı görüşlerini içermektedir.

Kazanımın olumsuz yönde gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Yaş Seviyesine Uygun Olmaması

Yaş seviyesine uygun olmaması kategorinde değerlendirilen katılımcı görüşleri kazanımın gerçekleşememe durumunu belirli bir mantık zeminine oturmamasına, öğrencilerin üst düzey düşünce becerisini kazanmak yerine ezbere dayalı olduğu için kalıcı bilgiler olmadığını belirtmektedir. Katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Bu kazanımı bir mantık zeminine oturtup anlatamıyorum. Sadece çok önemlilerini ezberliyorlar.” (ÖK2)

“Ekonomik kuruluşları ve amaçlarını anlamakta düzeyleri yetersiz kalmaktadır.” (ÖK3)

“Çocuğa doğrudan bilgi vermek yerine yorum gücünü arttırmak daha faydalı olacaktır.” (ÖM6)

“İsim ve i[ç]erikleri tam anlamıyla bilmeler zor yaş seviyeye uygun değil.” (ÖM10)

“Ezber oldu[ğ]u i[ç]in ak[ı]llar[ı]nda pek kalm[ı]yor.” (ÖM12)

Konuların İlgi Çekici Olmaması

Konunun ilgi çekici olmaması kategorisinde değerlendirilen katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“İlgi çeken bir konu olmadığı için.” (ÖM2)

“İlgilerini çekmiyor.” (ÖM4)

“Devletlerarası ekonomik ilişkiler çok ilgilerini çekmiyor.” (ÖM9)

“[İ]lgi alanları değil” (ÖM16)

Gündemi Takip Etmeme

Gündemi takip etmeme kategorisinde değerlendirilen katılımcı ÖM13 kazanımının gerçekleşmeme durumunu sosyal medyayı takip etmesiyle ilişkili olduğunu düşünmekte olup, görüşü şu şekildedir:

“Çevresini ve medyayı takip etme düzeyine bağlı.” (ÖM13)

Katılımcılar, "SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir." kazanımının gerçekleşmeme sebepleri olarak yaş seviyesine uygun olmayan öğretim yaklaşımı, konunun düşük ilgi çekiciliği ve güncel gelişmelerin takip edilmemesi gibi çeşitli faktörleri ileri sürmektedirler. Bu faktörlerin dikkate alınmasıyla, öğrencilerin bu kazanımı daha etkili bir şekilde gerçekleştirmeleri desteklenebilir."

SB.7.7.2. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren sekiz katılımcıdan dördü bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere Tablo 4.42’de yer verilmektedir.

Tablo 4.42 Katılımcıların “SB.7.7.2.Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanım gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen katılıyorum	ÖM11, ÖM1	2	İlgili kuruluşlarda rol almak ister	Diğer sebepler
			Etkinlikler desteklenebilir.	
	ÖM7, ÖM15	2	Bilgi düzeyinde.	Öğrenci seviyesine uygun
			Analiz edebilir.	

Tablo 4.42 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir: Bu temalarda kazanımın diğer nedenler (n=2) ve öğrenci seviyesine uygun olmasıyla (n=2) ilişkili görüşlere rastlanmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Diğer sebepler

Yaşamla ilişkili kategorisinde yer alan katılımcı görüşleri incelendiğinde kazanımın gerçekleşmesinde, öğrencinin ilgili kuruluşlarla ilişki içinde olması ve kazanımın etkinlikler ile desteklenerek öğrenilmesi koşuluna bağlamaktadır.

Aşağıda katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

“Etkinlikler ile yapılır.” (ÖM1)

“Türkiye ile ilişkide bulunan ekonomik bölge ve kuruluşları bilerek yakın çevresindeki ülkelerle olan ekonomik ilişkilerde gelecekteki yaşamında görev almak isteyebilir ve bu gelişmeleri takip eder.” (ÖM11)

Öğrenci Seviyesine Uygun

Öğrenci seviyesine uygun kategorisinde yer alan katılımcı görüşleri, kazanımın öğrencinin bilgi seviyesinde olduğuna ve analiz edilebilir olduğunu düşünmektedirler. Katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Sınıf genel olarak bilgi düzeyindeki bu kazanımı kolay öğrenmektedir.” (ÖM7)

“Ülkesinin uluslararası platformda ilişkilerini analiz etmek.” (ÖM15)

Katılımcıların "SB.7.7.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır." kazanımının gerçekleşme durumunu değerlendirirken, öğrencilerin etkinliklerle desteklenmiş bir öğrenme süreci yaşadıklarını ve kazanımın öğrenci seviyesine uygun bir şekilde sunulduğunu göz önünde bulundurdıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, kazanımın gerçekleşmesinde etkinliklerle desteklenmiş ve öğrenci seviyesine uygun bir öğretim yaklaşımının benimsenmesinin önemini vurgulamaktadır.

4.5.6. SB.7.7.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik bulgular

SB.7.7.4. Kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik katılımcı görüşlerine Tablo 4.43'te yer verilmektedir.

Tablo 4.43 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin görüşleri

Görüşler	N	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5,26
Kararsızım	7	36,85
Katılıyorum	7	36,85
Tamamen Katılıyorum	4	21,04
Toplam	19	100

Tablo 4.43 incelendiğinde “SB.7.7.4.Arkaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımına ilişkin; katılımcıların %36,85’i “Katılıyorum”; %21,04’ü “Tamamen Katılıyorum”; %36,85’i “Kararsızım”; ve %5,26’sı “Katılmıyorum” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara kazanımın göre katılımcıların %57,89’u kazanımın gerçekleştirilebilir olduğuna ilişkin olumlu (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) yönde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların %42,11’ ise kazanımın gerçekleştirildiğine ilişkin kararsız ve olumsuz yönde (Katılmıyorum) görüş belirttiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak katılımcıdan yarısından çoğu kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir.

Kazanımının gerçekleşme durumunun nedenine ilişkin olumlu ve kararsız görüşlerden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmektedir.

SB.7.7.4. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu yönde (Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum) görüş bildiren on bir katılımcıdan sekiz kişi bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere ilişkin kategori ve tema tablosuna Tablo 4.44'te yer verilmektedir.

Tablo 4.44 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Katılıyorum/Tamamen Katılıyorum	ÖM11, ÖM15 ÖM16, ÖM6 ÖK3, ÖM5 ÖM12	7	Küresel sorunlara çözüm bulma ihtiyacı oluşturması	Yaşamla ilişkili sorunlara çözüm bulma ihtiyacı oluşturması
			Doğa bilinci oluşturması	
			Yaşadığı dünyayı güzelleştirme ihtiyacı oluşturması	
			Sorun çözüm odaklı olması	
			Çevre sorunlarını analiz etme ihtiyacını desteklemesi	
			Dünya sorunları hakkında farkındalık oluşturması	
			Yaşamla ilişkili sorunlar olması	
	ÖM10	1	Öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesine uygun	Öğrenci seviyesine uygun

Tablo 4.44 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin iki tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kazanımın gerçekleşme

nedenine ilişkin ileri sürülen olumlu görüşlerin en çok yaşamla ilişkili sorunlara çözüm bulma ihtiyacı oluşturması (n=7) temasıyla ilgili olduğu görülmektedir. Diğer tema kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmasıyla (n=1) ilgili bir görüşten oluşmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Yaşamla İlişkili Sorunlara Çözüm Bulma İhtiyacı Oluşturması

Bu kategoride değerlendirilen kazanımın gerçekleşme durumuyla ilişkili olumlu katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Özellikle çevre sorunları ile ilgili durumları analiz edebilirler.”(ÖK3)

“Dünya sorunlar[1] hakk[1] nda fark[1] ndal[1] k kazan[1] r”(ÖM5)

“Sorun-çözüm odaklı olmasına katkı sağlanacaktır.”(ÖM6)

“Günlük yaşamla ilişkili”(ÖM12)

“Doğa bilinci oluşturmak, doğa ile etkileşim kurmak.”(ÖM15)

“Yaşayacakları dünyayı güzelleştirmek için ekonomik çıkarlara ihtiyaçları yok.

Çıkar girince insan yaşadığı dünyayı katletmekten çekinmiyor”(ÖM16)

Öğrenci seviyesine uygun

Öğrenci seviyesine uygun olma kategorisi içerisinde yer alan ÖM10’un görüşü kazanımın gerçekleşmesi durumunu şu şekilde değerlendirmiştir:

“[İ]lkokuldan itibaren haz[1]r bulunu[ş]luklar[1] var oldu[ğ]u i[ç]in kolay anla[ş]labilmekte.”(ÖM10)

Katılımcıların "SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir." kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin olumlu görüşlerine göre, öğrencilerin yaşamla ilişkilendirilebilen sorunlara çözüm bulma ihtiyacı oluşturması ve öğrenci seviyesine uygun bir şekilde sunulması, bu kazanımın etkili bir şekilde gerçekleşmesini desteklemektedir. Öğrencilerin çevre sorunlarına duyarlılık kazanması, dünya sorunları hakkında farkındalık geliştirmesi ve sorun-çözüm odaklı düşünme yeteneklerinin artması bu kazanımın gerçekleşme durumunu olumlu yönde etkilemektedir.

SB.7.7.4. Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız katılımcı görüşleri

Kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız yönde görüş bildiren yedi katılımcıdan altı kişi bu durumun nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Bu görüşlere ilişkin kategori ve tema tablosuna Tablo 4.45’te yer verilmektedir.

Tablo 4.45 Katılımcıların “SB.7.7.4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin kararsız yönde görüşleri

Görüşler	Katılımcılar	N	Kategori	Tema
Kararsızım	ÖM9, ÖM2	2	Öğrencilerin konuya ilgi duymasında bireysel farklılıklar görülmesi	Konunun ilgi çekici olmaması
			Konun ilgi çekici olmaması	
	ÖM4, ÖM7	2	Yaratıcı fikirler üretememeleri	Özgün fikir üretememe
	ÖK2	1	Dönem içerisinde kazanımın işlenmemesi	Diğer nedenler
	ÖM13	1	Ekip çalışmasında sorumluluk bilincindeki bireysel farklılık	

Tablo 4.44 incelendiğinde ilgili kazanımın gerçekleşme durumuna ilişkin ileri sürülen kararsız görüşlerin üç tema ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kazanımın gerçekleşme nedenine ilişkin ileri sürülen kararsız görüşlerin konunun ilgi çekici olmaması, öğrencilerin özgün fikir üretememesi, diğer nedenler teması dönem içerisinde kazanıma yer verilmemesi ve öğrencilerin iş birliği içerisinde sorumluluk almaktan kaçınmasına yönelik görüşlere rastlanmaktadır.

Kazanımın gerçekleşmesine ilişkin temalara yönelik ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmektedir:

Konunun İlgi Çekici Olmaması

Kazanımın gerçekleşme durumunda kararsız görüş bildiren ve görüşlerinde kazanımın gerçekleşmeme durumunu öğrencilerin konuyu ilgi çekici bulmamasına ve bireysel isteklere bağladığı görülmektedir. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“İlgi çeken bir konu olmadığı için.” (ÖM2)

“Bazı öğrenciler fikirler ortaya çıkarmaya çalışırken bazıları ise konu ile ilgili herhangi bir merak duymuyor.” (ÖM9)

Özgün Fikir Üretememe

Özgün fikirler üretememe kategorisi içerisinde değerlendirilen kararsız katılımcı görüşleri incelendiğinde öğrencilerin fikir üretirken bilindik ve tek tip çözümler üretmesinden bahsetmektedir. Aşağıda katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Yaratıcı fikirler üretmekte zorlanıyorlar. Farklı düşünemiyorlar, tek tip düşün[ü]yorlar.” (ÖM4)

“Özgün çözüm önerileri gelmiyor. Tanıdık küresel sorunlara bilindik çözümler getiriyorlar.” (ÖM7)

Diğer Nedenler

Diğer nedenler kategorisinde değerlendirilen kararsız katılımcılardan ÖK2 ve ÖM13 kazanımın gerçekleşememe durumunu farklı sebeplere bağlamakta olup aşağıdaki gibi görüş bildirmektedir:

“4 yıldır görevdeyim bu konuyu anlattığımı hatırlamıyorum. Son ünitenin son 2 kazanımını i[ş]leyecek ö[ğ]renciyi okulda bulamadım daha.” (ÖK2)

“Görev alma sorumluluk bilincine göre değişir.” (ÖM13)

Kararsız yönde görüş bildiren katılımcılar, "SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir." kazanımının gerçekleşme durumunu değerlendirirken çeşitli nedenler öne sürmektedirler. İlki, konunun öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunmamasıdır. Öğrencilerin bireysel ilgi ve merak düzeylerinin farklı olduğu belirtilmektedir. İkinci olarak, öğrencilerin özgün fikirler üretme konusunda zorlandıkları ve genellikle bilindik ve tek tip çözümler sundukları ifade edilmektedir. Son olarak, bazı katılımcılar kazanımın gerçekleşmemesini öğrencilerin sorumluluk bilincine sahip olmamalarına ve öğretmenin konuyu yeterince işlememesine bağlamaktadır. Bu sonuçlar, kazanımın gerçekleşme durumunu etkileyen çeşitli faktörlerin varlığına işaret etmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (2018) yer alan coğrafya okuryazarlık kazanımlarının uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaca ilişkin olarak yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar araştırmanın alt amaçları çerçevesinde sunulmuştur.

5.1.1. Birinci alt amaç 5. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar

- Katılımcıların %78,94'ü “SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu bildirmiştir. Bu olumlu görüşlerini özellikle harita kullanımı, harita okuryazarlık becerisinin kazandırılması ve somut öğrenme gibi temalar üzerinden ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda, katılımcılar öğrencilerin harita bilgisini erken yaşlardan itibaren edinmelerinin ve somut öğrenme deneyimlerinin kazanımın başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağladığını belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %84,44'ü “SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu belirtmiştir. Görüşler öğrencilerin yaşadıkları yakın çevreyle ilişkilendirme, somutlaştırma ve deneyimleriyle ilişkilendirme temaları etrafında toplanmıştır. Katılımcılar, öğrencilerin günlük yaşamlarından örnekler vererek iklimin etkilerini açıklamasının, öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacağını ve somutlaştırma yeteneklerini geliştireceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki deneyimleriyle ilişkilendirerek konuyu kavramalarının önemine vurgu yapmışlardır. Bu görüşler, öğrencilerin kendi yaşadıkları çevreyi anlayarak ve günlük hava durumlarını analiz ederek iklimin etkilerini kavramalarının önemini ortaya koymuştur.
- Katılımcıların %94,74'ünü oluşturan büyük çoğunluğu “SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür. Bu oran, katılımcıların genel olarak bu kazanımın önemli ve uygulanabilir olduğu konusunda hemfikir olduğunu göstermektedir. Katılımcıların olumlu görüşleri,

kazanımın gerçekleştirilebilirliğine ilişkin belirli temalar etrafında toplanmıştır. Bu temalar arasında kazanımın yakın çevreyle ilişkilendirilmesi, öğretim ilkesine uygunluk ve doğal ile beşerî kavramların karşılaştırılabilirliği ön plana çıkmaktadır. Bu temaların vurgulanması, öğretmenlerin kazanımı nasıl uygulayacaklarına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanıyarak konuyu daha anlamlı bulacaklarını ve öğrenme motivasyonlarının artacağını vurgulamaktadır. Bu durum, öğrenci merkezli bir yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, öğrencilere konuyu daha iyi anlamalarını sağlamak için farklı eğitim yöntemlerinin kullanılmasının önemini vurgulamaktadır. Bu yöntemler arasında karşılaştırmalı öğretim, önceki bilgilerle bağlantı kurma ve yaşadıkları çevreyle ilişkilendirme gibi yaklaşımlar bulunmaktadır.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu (%89,44) "SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür. Bu oran, katılımcıların genel olarak bu kazanımın uygulanabilir olduğu konusunda hemfikir olduğunu göstermektedir. Olumlu görüş bildiren katılımcılar, kazanımın gerçekleşmesinin temel nedenlerini üç tema altında açıklamışlardır: Yakın çevreyle ilişkilendirme, öğretim ilkesine uygunluk, bağlamsal öğrenme. Bu sonuçlar, kazanımın gerçekleştirilebilir olduğu yönünde güçlü bir kanı sunmaktadır. Ancak, bazı katılımcılar kazanımın gerçekleşmesinde etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini ve öğrenci seviyesine uyumsuzluğun bazı zorluklar yaratabileceğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle, öğretim sürecinin öğrencilerin ihtiyaçlarına ve seviyelerine uygun şekilde yapılandırılması önem arz etmektedir.
- Katılımcıların %47,38'i "SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür. Bu oran, katılımcıların yarısından fazlasının kazanımın uygulanabilirliğine ilişkin şüpheler taşıdığını göstermektedir. Olumsuz ve kararsız görüşlerin temaları, öğrencilerin yetenek seviyelerine uygunluğu ve konunun soyutluğu gibi farklı nedenlere dayandırılmıştır. Bu durum, kazanımın gerçekleştirilebilirliğini etkileyen çeşitli faktörlerin olduğunu göstermektedir. Olumlu görüşler, zengin öğrenme ortamlarının sağlanması ve konunun yerel ve ulusal bağlamlarla ilişkilendirilmesi gibi temalara odaklanmaktadır. Bu temalar, kazanımın başarılı bir şekilde

gerçekleştirilmesi için önemli ipuçları sunmuştur. Katılımcılar, kazanımın gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin temel bilgilere sahip olması, konuyu yaşantılarıyla ilişkilendirme yeteneğine sahip olmaları ve yerel-ulusal bağlamları değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

5.1.2. İkinci alt amaç 6. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar

- Katılımcıların yaklaşık %68,40'ı, "SB.6.3.1.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür. Sonuç olarak, katılımcılar kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür ve bu görüşlerini kazanımın harita ile desteklenmesinin önemi üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu destek, öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına ve küresel ilişkileri daha derinlemesine kavramalarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, kazanımın ilgi çekici ve öğrenci seviyesine uygun bir şekilde sunulmasının da başarıya etkisi olduğu vurgulanmıştır.
- Katılımcıların "SB.6.3.2. Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler." kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yönelik görüşlerinden çıkan sonuçlar olumlu bir tabloyu yansıtmıştır. Toplam katılımcıların %73,66'sı (Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum seçeneklerini işaretleyenler) bu kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak, katılımcıların görüşleri kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda olumlu bir perspektifi yansıtmıştır. Harita destekli öğretim yaklaşımı ve öğretim ilkelerine uygun tasarlanmış ders materyallerinin kullanımı, öğrencilerin bu kazanımı başarıyla tamamlamasına olanak sağlamıştır. Bu sonuçlar söz konusu kazanımın etkili bir şekilde uygulanabileceğine ve öğrencilerin temel coğrafi kavramları başarılı bir şekilde öğrenebileceklerine dair güven vermiştir.
- Katılımcıların %78,96'sı "SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir." kazanımının katılımcıların (Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum seçeneklerini işaretleyenler) bu kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu bildirmiştir. Harita destekli öğretim yöntemlerinin kullanılması ve hazır bulunuşluk düzeylerinin sağlanması,

öğrencilerin bu kazanımı başarıyla tamamlamalarına olanak sağladığı belirtilmiştir. Söz konusu kazanımın etkili bir şekilde uygulanabileceğine ve öğrencilerin temel beşerî coğrafya kavramlarını başarılı bir şekilde öğrenebileceklerine dair öğretmenlerin olumlu görüşlerine rastlanmıştır.

- Katılımcıların %78,92'si "SB.6.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur." kazanımının gerçekleştirilebilirliği konusunda olumlu görüşler yansıtmışlardır. Katılımcıların olumlu görüşlerinin temelinde, kazanımın çeşitli materyal, yöntem ve tekniklerle desteklenmesi, öğrenci seviyesine uygun olması ve ilgi çekici içeriklerden oluşması görüşlerine rastlanmıştır. Katılımcılar kazanımın başarılı bir şekilde uygulanabileceğine ve öğrencilerin iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunabileceklerine dair güven vermektedir.
- Toplam katılımcıların %89,48'i "SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğu belirtmiştir. Bu, katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili kazanımın başarılı bir şekilde tamamlanabileceğine güvendiğini göstermiştir. Katılımcıların olumlu görüşlerinin temelinde, kazanımın içeriğinin birbiriyle ilişkili konular içermesi, içeriğin ilgi çekiciliği, öğrenci seviyesine uygunluğu ve içeriği destekleyici materyal ve örneklem fazlalığının bulunması öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına ve kazanımı gerçekleştirmelerine yardımcı olduğunu bildirmiştir. Bu sonuçlar, söz konusu kazanımın etkili bir şekilde uygulanabileceğine ve öğrencilerin ülkenin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetleri ilişkilendirme becerilerini geliştirebileceklerini ortaya koymuştur.
- Katılımcıların değerlendirmelerine göre, "SB.6.5.3. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar." kazanımının gerçekleştirilmesi konusunda katılımcıların yarısına yakını (%47,37) gerçekleştirilebilir olduğuna katıldığı görülmüştür. Ancak, burada kararsız olan katılımcıların oranı da dikkate çekicidir (%42,08). Katılımcıların kararsız görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini kullanma konusunda zorlandıkları ve orijinal fikirler üretmede sıkıntı yaşadıkları, yaş seviyelerine uygun olmayan bir konuda çalıştıkları ve projelerinde başarılı olmakta güçlük çektikleri ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kendi bölgesi dışındaki öğrenme deneyimlerine dayanmayan konuları ele alma konusunda başarısız oldukları vurgulanmışlardır. Diğer yandan, olumlu yönde gerçekleşme

durumuna ilişkin katılımcı görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin coğrafya bilgisini kullanarak ekonomiyle ilişkilendirme becerisini artırdıkları, projelerini oluştururken örneklerden faydalandıkları, öğrencilerin konuya ilgi gösterdikleri ve coğrafya ile ekonomi arasındaki bağlantıyı kavradıkları ifade etmişlerdir.

- Katılımcılar “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin olumsuz ve kararsız görüşler hemen hemen aynı oranda (yaklaşık %42) olduğu görülmüştür. Olumsuz yönde görüş bildiren (Katılmıyorum ve Kararsızım) katılımcıların oranı ise oldukça yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak katılımcıların yarısından fazlası kazanımın gerçekleştirilebilir olmadığını düşünmüştür. Görüşlerinden çıkan olumlu görüşlerin temelinde, kazanımın öğrencilere kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkileri analiz etme becerisi kazandırma potansiyeli olduğu yatmaktadır. Özellikle, katılımcı görüşlerinde kazanımın Türkiye'nin komşu ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini anlama ve bu ilişkileri analiz etme fırsatı sunduğu belirtilmiştir. Katılımcılar, bu kazanımın öğrencilere Türkiye'nin coğrafi konumu ve tarihî ilişkileri üzerinden ekonomik ve siyasi analiz yeteneği kazandırabileceğini düşünmüştür. Ancak, olumsuz ve kararsız görüşlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Özellikle, kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmadığı, konuların yeterince derinlemesine işlenmediği ve ders süresinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir.
- Katılımcıların "SB.6.7.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının gerçekleştirilebilirliğine %26,32'si katılmadığını, 47,36 kararsız olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda şüpheli ve olumsuz görüşlere sahip olduğunu göstermiştir. Katılımcıların olumsuz ve kararsız görüşlerinin analizine dayanarak, kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik belirli sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunlar, öğretim ilkesine uygunsuzluk ve kavram karmaşası yaşanması olarak öne çıkmaktadır. Özellikle, kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmaması, konunun ilgi çekiciliğinin yetersiz olması ve kavram karmaşası yaşanması gibi faktörler, olumsuz görüşlerin temelini oluşturmaktadır. Ancak, az sayıda katılımcının (%26,2) olumlu görüşlerine rastlanmıştır. Öğretim ilkesine uygunluk ve kazanımın kavrama düzeyinde gerçekleşme gibi faktörler, bu olumlu görüşlerin temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, bu olumlu görüşlerin sayısı

ve etkisi, olumsuz görüşlerin etkisinin çok altında kalmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların çoğunluğu, kazanımının gerçekleştirilebilirliği konusunda olumsuz görüş bildirmişlerdir.

5.1.3. Üçüncü alt amaç 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilen kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine yönelik sonuçlar

- Katılımcıların %89,44'ü "SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu bildirmiştir. Bu oran katılımcıların büyük çoğunluğunun kazanımın gerçekleştirilebilir olduğu konusunda hemfikir olduğunu göstermiştir. Olumlu yönde görüş bildiren katılımcılar kazanımın gerçekleştirmesinde öğrenci seviyesine uygunluk ve öğretim ilkelerine uygunluğun önemli rol bir etken olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenci seviyesine uygun materyallerin kullanılması, öğrencilerin konuyu anlamalarını kolaylaştırdığını ve ilgilerini artırırken, öğretim ilkelerine uygun bir yaklaşım benimsenerek görseller ve örneklerin kullanılması, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendi yaşadıkları bölgelerle ilişkilendirilmiş örneklerle konunun anlatılması da öğrenci ilgisini artırdığı ve öğrenmeyi daha etkili hale getirdiği dikkat çekilmiştir. Bu yaklaşımlar sayesinde, öğrenciler geçmişten günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörleri analiz etme becerilerini geliştirebildikleri ve kazanımı başarılı bir şekilde gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.
- Katılımcıların "SB.7.3.2. Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar." %73,66'sı kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmüştür. Olumlu yönde görüş bildiren katılımcıların analizine dayanarak, kazanımın gerçekleşme durumuna yönelik ifadelerinde özellikle, grafik düzenleyicilerin kullanımının öğrencilerin verileri yorumlama becerisini geliştirdiği ve nüfusun dağılışını inceleme yeteneklerini artırdığı, etkinlik temelli öğretim ve somut örneklerin kullanımının da öğrenmeyi olumlu yönde desteklediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcılar, öğrencilerin konuyu somut örneklerle anlamalarının kolay olduğunu ve öğrenmeyi bağlamsal bir şekilde gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, kazanımın

öğrenci seviyesine uygun ve etkinlik temelli olarak öğretilmesinin başarılı bir öğrenme ortamı sağladığı sonucuna varılmıştır.

- Katılımcıların "SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır." Büyük çoğunluğu (%94,75'i) kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu bildirmiştir. Olumlu yönde görüş bildiren katılımcılar kazanımın gerçekleşmesinde özellikle, içeriğin günlük yaşamla ilişkilendirilebilmesinin ve somut örneklerin kullanılmasının öğrenmeyi desteklediği belirtilmişlerdir. Öğrencilerin çevrelerinde veya kendi yaşamlarında göçle ilgili deneyimlerinin bulunması, konuyu daha iyi anlamalarını sağladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, katılımcılar günümüzdeki sorunlar üzerinden öğrenmenin etkili olduğu ve öğrencilerin bu yolla konuyu daha kolay kavradığı belirtilmişlerdir. Katılımcılar bağlamsal öğrenmenin önemini vurgulamış, öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında bağ kurarak konuyu anlamalarını kolaylaştırdığı ifade etmişlerdir. Konunun ilgi çekici olduğu ve çok yönlü olarak incelenebilir olmasının öğrenmeyi zenginleştirdiğini vurgulamışlardır. Bu doğrultuda, öğrencilerin göçün neden ve sonuçlarını tartışma becerilerinin geliştiği ve kazanımın anlaşılabilir olduğu sonucuna varılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğuna yakınının olumlu görüş bildirmesi, bu kazanımın etkili bir şekilde gerçekleştirilebileceğine işaret etmektedir.
- Katılımcıların yaklaşık yarısı, "SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir." kazanımının gerçekleştirilebilir olduğunu düşünürken, %21,06'sı olumsuz görüş bildirmiştir, %31,6'sı ise kararsızdır. Bu sonuçlar, kazanımın gerçekleştirilebilirliği konusunda belirli bir bölünmüşlüğü ve katılımcıların farklı düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. Olumsuz ve kararsız yönde görüş bildiren katılımcıların nedenine ilişkin görüşlerine bakıldığında, temel olarak kavramada zorluk ve ilgi çekici olmama gibi nedenlerin öne çıktığı görülmüştür. Katılımcılar kazanımın gerçekleşememe durumunu aynı zamanda kavramların karmaşıklığına, seviyeye uygun olmamasına ve ezberleme gereksinimine bağlamışlardır. Olumlu görüş bildiren katılımcılarda az sayıda katılımcının kazanımının gerçekleşme durumuna ilişkin ifade ettiği olumlu görüşlerde, kazanımın öğrencilerin seviyesine uygun ve gerçek hayatla bağlantılı olduğu vurgulanarak öğrenmeyi teşvik ettiği belirtilmiştir.
- Katılımcıların "SB.7.7.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır." kazanımının gerçekleştirilebilirliğine yalnızca yaklaşık üçte biri

(toplamda %42,14) kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu belirtirken, %36,80'i kararsız görüş bildirmiştir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların yarısından fazlası kazanımın gerçekleştirilebilir olduğunu düşünmezken diğer yarısı bu görüşte değildir. Olumsuz ve kararsız yönde görüş bildiren katılımcıların nedenine ilişkin görüşlerine bakıldığında, temel olarak yaş seviyesine uygun olmayan öğretim yaklaşımı, konunun düşük ilgi çekiciliği ve güncel gelişmelerin takip edilmemesi gibi faktörlerin öne çıktığı görülmüştür. Ancak, olumlu görüş bildiren katılımcıların bazıları, kazanımın etkinliklerle desteklenerek bir öğrenme süreci olacağını ve öğrenci seviyesine uygun bir şekilde kazanımın işlenebileceğini vurgulamışlardır.

- Katılımcıların "SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir." kazanımının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde %57,89'u olumlu görüş, %36,85'i "Kararsızım" diyerek bu kazanımın gerçekleştirilemediğini bildirmiştir. Katılımcılar öğrencilerin yaşamla ilişkilendirilebilen sorunlara çözüm bulma ihtiyacı oluşturmaları ve öğrenci seviyesine uygun olması, öğrencilerin çevre sorunlarına duyarlılık kazandırması, dünya sorunları hakkında farkındalık geliştirmesi ve sorun-çözüm odaklı düşünme yeteneklerinin artırması gibi faktörlerle kazanımın gerçekleştiğini bildirmişlerdir. Olumsuz görüşler kazanımla ilişkili konuların öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunmaması, öğrencilerin özgün fikirler üretememesi ve öğretmenin konuyu yeterince işlememesi gibi faktörleri ileri sürmüşlerdir. Sonuçlar kazanımın gerçekleşme durumunun çeşitli faktörlere bağlı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, kazanımın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin ve program planlayıcılarının bu faktörleri dikkate alması önemli görünmektedir.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Program'ında belirlenen coğrafya okuryazarlık kazanımlarının öğretmen görüşleri temel alınarak uygulanabilirliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

5. sınıf düzeyinde coğrafya eğitimi ile ilişkilendirilen SB.5.3.1., SB.5.3.2., SB.5.3.3. kazanımlarının katılımcılar tarafından uygulanabilir olduğu görüşünü yansıtmıştır. Bu kazanımların harita okuryazarlık becerisini desteklediği, öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ilişki kurmalarını sağladığı, öğrenme sürecinde deneyimleriyle bağlantı

kurduğu, somutlaştırmaya olanak tanıdığı, öğretim ilkelerine uygun olduğu ve bağlamsal öğrenmeye uygun olduğu vurgulanmıştır. Ancak, **SB.5.7.1. kodlu kazanımın** gerçekleştirilebilirliği konusunda bazı olumsuz görüşler ve endişeler dile getirilmiştir. Kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmaması ve soyut olması gibi nedenler bazı katılımcılar tarafından ileri sürülmüştür. Sezer, Üztemur ve Sağlam (2021, s.137) araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler sosyal bilgiler öğretimi kapsamında verilen coğrafya eğitimiyle birlikte öğrencilerin öncelikle yakın çevreleri hakkında bilgi edindiklerini ve çevrenin günlük yaşamlarında ne kadar önemli olduğunu kavradıklarını belirtmişlerdir.

6. sınıf düzeyinde coğrafya eğitimi ile ilişkilendirilen SB.6.3.1, SB.6.3.2, SB.6.3.3, SB.6.3.4. ve SB.6.5.1. kazanımları katılımcılar gerçekleştirilebilir olduğunu bildirmişlerdir. Bu kazanımların başarılı bir şekilde tamamlanmasını; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin sağlanması, harita destekli öğretim yaklaşımının kullanılması ve öğretim ilkelerine uygun tasarlanmış ders materyallerinin kullanımının sağlanabilmesiyle ilişkilendirmişlerdir. Ayrıca kazanım içeriklerinin ilgi çekiciliği ve öğrenci seviyesine uygunluğu konuları daha iyi anlamalarına ve coğrafi kavramları daha derinlemesine kavramalarına sağladığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, kazanım içeriğinin ilgi çekiciliği ve öğrenci seviyesine uygunluğunun öğrencilerin daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. **SB.6.5.3. SB.6.7.1. ve SB.6.7.2.** kodlu kazanımları, katılımcıların gerçekleştirilebilirliğine ilişkin olumlu görüşleri olmakla birlikte kararsız görüşlerin dikkat çektiği kazanımlar olduğu görülmüştür. Özellikle, katılımcılar kazanımın öğrenci seviyesine uygun olmadığını, kavram karmaşası yarattığı, konuların yeterince derinlemesine işlenmediğini ve ders süresinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörlerin, öğrencilerin kazanımı başarıyla gerçekleştirmelerini zorlaştırdığı anlaşılmaktadır. Araştırma sonuçlarında olumsuz görüşleri destekleyici nitelikte olan Gümüş ve Avcı'nın (2016) çalışması, 6. sınıf öğrencilerinin kuzey-güney yarım küre, kültür balıkçılığı ve yarım küre gibi kavramlarda daha fazla yanılgıya düştüklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, coğrafya konularının öğretiminde hem öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinden hem de konuların yapısal özelliklerinden dolayı bazı sıkıntılar yaşandığını göstermiştir (Sezer, Üztemur ve Sağlam, 2021, s.138). Kahrıman'ın (2008) araştırmasına göre de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık yarıya yakını, 6. sınıf SBDÖP'nin coğrafya içerikli kazanımların tutarlı olduğunu ve kazanım ile kavramların açık ve net bir şekilde ele alındığını ifade etmişlerdir (Kahrıman, 2008).

Sezer, Üztemur ve Sağlam çalışmasında coğrafya konularının öğretiminde katılımcıların ders saatlerinin az olması nedeniyle konuyu yüzeysel ele alıp geçtiklerini ve bu durumun bir sonucu olarak öğrencilerde anlamlı öğrenmenin gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Kot ve Özcan (2019) tarafından yapılan araştırmaya göre, sosyal bilgiler derslerindeki coğrafya konularının öğretiminde öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerin tercih edilmesi ile aktif öğrenme uygulamalarının yetersiz kalması en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme kuramını bilmesine rağmen, öğretmen merkezli öğretim yöntemlerine kolayca yönelmelerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çelikkaya ve Kuş'a (2009) göre, coğrafya eğitimindeki başarısızlıkların arasında sınıf mevcutlarının kalabalık olması, müfredat içeriğinin yoğunluğu, ders sürelerinin kısıtlı olması, öğretmenlerin öğrenci merkezli etkinliklere isteksiz olmaları ve öğretim araç-gereçlerinin yetersizliği gibi faktörler gösterilebilir.

Katılımcıların 7. sınıf coğrafya okuryazarlık becerileriyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilebilirliğine dair değerlendirmeleri çeşitlilik göstermiştir. Özellikle, SB.7.3.1. ve SB.7.3.2. kodlu kazanımının gerçekleştirilebilirliği, öğrenci seviyesine uygun materyallerin kullanımı, grafik düzenleyicilerin kullanımı, öğretim ilkelerine uygun yaklaşımın ve etkinlik temelli öğretim ile ilişkilendirilmiştir. Ancak, **SB.7.7.1., SB.7.7.2. ve SB.7.7.4. kodlu** kazanımlarla ilgili görüşler daha bölünmüştür. Bazı katılımcılar bu kazanımların gerçekleştirilebilir olduğunu düşünürken, diğerleri bu konuda şüpheli veya olumsuz görüşler bildirmiştir. Özellikle, kazanımın gerçekleştirilebilirliğinde uygun öğretim yaklaşımını belirlemede zorluk, içeriğin öğrenci seviyesine uygunluğunun, yaşamla ilişkili sorunlara çözüm bulma ihtiyacının zorluğu, öğrenci seviyesine uygun öğretim yaklaşımı belirlemenin zorluğu ve zaman yetersizliği ileri sürülmüş. Sever ve Koçoğlu'nun (2013) araştırmasına göre, benzer bir görüşle sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretimiyle ilgili olarak içeriğin öğrencilerin gelişim seviyelerinden çok daha üst düzeyde ve yüzeysel bir üslupla yazılmış olmasını eleştirmişlerdir. Benzer içerikli 2005 SBDÖP'na yönelik Salik'in (2007, s.75) araştırmasına göre, öğretmenler coğrafya konularının öğretiminde en önemli sorunun 7. sınıflarda öğretim programının yoğunluğu, 6. sınıflarda ise öğretim programının öğrenci seviyelerine uygun olmamasıyla ilişkilendirdiği ortaya çıkmıştır. Salik aynı çalışmasında sosyal bilgiler derslerinde branşı tarih olan öğretmenlerin coğrafya konularını kavratmada güçlükler yaşadıklarını bildirmiştir. Sezer, Üztemur ve Sağlam (2021) çalışmasına göre,

sosyal bilgiler öğretmenleri coğrafya konularının öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olmadığını, konular arasında tutarsızlık olduğunu ve bazı konuların öğrencilerin bilişsel düzeyinin üzerinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların kazanımların gerçekleştirilebilirliğine ilişkin olumsuz görüşlerinin ortak noktaları incelendiğinde, kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmaması, soyut ve ilgi çekici bulunmaması, güncel konularla ilişkilendirilememesi ve ders süresinin yetersizliği nedeniyle yeterince derinlemesine işlenememesi gibi görüşlere sıkça rastlanmıştır. Ayrıca, coğrafya kavramların karmaşıklığı ve yaratıcı düşünme becerilerinin gerektirdiği kazanımlarda öğrencilerin özgün fikirler üretememesi de belirtilmiştir. Öğretmenler, kazanımların gerçekleştirilebilirliğini artırmak için öğrencilerin yaşadıkları doğal ve beşerî çevreyle, günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilmiş, somut ve ilgi çekici materyallerin kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, harita okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi, grafik düzenleyicilerin etkin bir şekilde kullanılması, öğretim ilkelerine uygun yaklaşımlar benimsenmesi ve öğrenci merkezli, etkinlik temelli zengin öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, başarılı gerçekleştirme oranı yüksek olan kazanımların öğrenci seviyesine uygun, ilgi çekici ve bağlamsal olmasına, öğrencilerin yakın çevreleriyle ilişkilendirme, somutlaştırma ve deneyimlerini kullanma gibi yöntemlerin etkin bir şekilde uygulanmasına bağlamışlardır. Bu öneriler, coğrafya okuryazarlık becerilerinin daha etkili bir şekilde kazandırılmasına ve ilgili kazanımların uygulanabilirliğinin artırılmasına yardımcı olabilir. Ancak araştırma sonuçları, bazı önemli kazanımların da güncellenmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

5.3 Öneriler

2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Program'ında belirlenen coğrafya okuryazarlık kazanımlarının öğretmen görüşleri temel alınarak uygulanabilirliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuçlar olumsuz ve kararsız görüş bildirilen kazanımların başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için belirli önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir. Bu öneriler ilgili kazanımların altında sunulmuştur.

Katılımcıların çoğunluğunun **"SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır."** kazanımının uygulanabilirliği konusunda şüpheler taşıdığı görülmüştür. Kazanımın

gerçekleştirilmesine yönelik öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

Program geliştiriciler: Kazanımın öğrencilerin seviyelerine uygun hale dönüştürmesi gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri: Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kazanımın soyutluğunu azaltmak ve öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlamak için somut örnekler ve pratik uygulamalar sunabilirler. Öğrencilere, ekonomik ilişkilerin günlük hayattaki etkilerini anlamaları için ilgi çekici örnekler sunarak konuyu daha çekici hale getirebilirler. Ders materyallerini ve kaynaklarını zenginleştirerek farklı öğrenme stillerini destekleyen ve öğrencilerin ilgisini çekecek zengin öğrenme ortamları oluşturabilirler. Öğrencilerin katılımını artırmak ve konuyu daha çekici hale getirmek için tercih edebilecekleri aktif öğrenme yöntemlerini, tartışmaları, grup çalışmalarını ve saha çalışmalarını kullanabilirler. Farklı perspektifler sunarak öğrencilerin konuyu daha derinlemesine anlamalarını teşvik edebilirler. Konuyu, öğrencilerin yaşadıkları yer ve ülke bağlarıyla ilişkilendirerek anlatabilir ve öğrencilerin çevrelerindeki ekonomik ilişkileri gözlemlemelerini teşvik etmelidirler. Ayrıca, sınıfta karşılaştırmalı çalışmalar yaparak öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarını sağlayabilirler.

Katılımcıların yaklaşık yarıya yakını “**SB.6.5.3.Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.**” kazanımının gerçekleştirilebilir olduğuna yönelik görüş bildirmiştir. Kazanımın gerçekleştirilmesine yönelik öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

- **Program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına öneriler:** İlgili kazanıma odaklanarak, projelerin öğrencilerin yaş seviyelerine uygun ve çevrelerine yakın konularla ilişkilendirilmesi ve ders içeriklerinin güncellenmesi önemlidir. Bu, öğrencilerin daha ilgi çekici ve gerçek hayata daha uygun projeler geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- **Sosyal Bilgiler Öğretmenleri:** Öğretmenler, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler ve materyaller önerebilirler. Örneğin, beyin fırtınası oturumları, rol yapma, senaryo yazma gibi aktiviteler öğrencilerin yaratıcı düşünme yeteneklerini güçlendirebilir. Ayrıca,

öğrencilerin yaş seviyelerine uygun ve ilgi çekici coğrafya ve ekonomiyle ilgili konular seçerek öğrenme motivasyonlarını artırabilirler. Projeleri boyunca öğrencilere destek sağlayarak, adım adım planlama yapmalarına, kaynakları etkin bir şekilde kullanmalarına ve başarılı olmalarına rehberlik edebilirler. Ayrıca, öğrencilerin farklı yerleri keşfetmelerini teşvik etmek için alan gezileri düzenlemek veya çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla konuk konuşmacılarla sanal geziler gibi çeşitli aktiviteler düzenleyerek öğrenme deneyimlerini çeşitlendirebilirler.

Katılımcılardan elde edilen görüşler çerçevesinde “SB.6.7.1.Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımının uygulanabilirliğini arttırmak için öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

- **Program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına öneriler:** Kazanımların daha ayrıntılı işlenebilmesi için yeterli ders süresi ve öğrencilerin konuları kavraması ve ilişkilendirme yapması için yeterli zamanın olması önemlidir. Öğretmenlere, kazanımları etkili bir şekilde öğretebilmeleri için gerekli eğitim ve destek sağlanmalıdır. Öğretmenler, konuyu daha iyi anlamaları ve öğrencilere aktarabilmeleri için sürekli olarak desteklenmeli ve eğitilmelidir.
- **Sosyal Bilgiler Öğretmenleri: Öğretim** materyalleri, öğrencilerin konuyu anlamalarına ve ilgi duymalarına yardımcı olacak şekilde seçilebilir. Öğretmenler, öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmek için etkileşimli öğrenme yöntemlerini ve öğrencilerin konu ile alakalı etkileşim yapabilecekleri aktiviteler uygulayabilir. Örneğin, öğrencilerin ekonomik ilişkileri analiz etmelerini sağlamak için simülasyonlar veya saha çalışmaları düzenlenebilir. Öğrencilerin hangi alanlarda zorlandıklarını anlamak ve ihtiyaçlarına göre müdahale etmek için sürekli geribildirim sağlanmalı ve değerlendirme süreçleri etkili bir şekilde yapılandırılabilir.

Katılımcıların belirttikleri görüşler ile ilişkili olarak "SB.6.7.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder." kazanımının gerçekleştirilmesine yönelik öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

- **Program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına öneriler:** Kazanımın öğrenci seviyesine uygun hale gelmesi için öğretim materyalleri gerektiğinde

güncellenmeli ve öğrencilerin ilgisini çekerek konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

- **Sosyal Bilgiler Öğretmenleri:** Öğretmenler, konuyu daha ilgi çekici hale getirmek için farklı öğrenme yöntemleri ve etkileşimli aktiviteler kullanabilir. Öğrencilerin kavram karmaşasını azaltmak için konuları basitleştirerek açıklamalı ve somut örneklerle destekleyebilir. Ayrıca öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre dersleri planlayarak öğrenci merkezli bir öğretim yaklaşımı benimseyerek daha fazla katılımını ve etkileşimini teşvik edebilirler.

Katılımcıların "SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir." kazanımının gerçekleştirilebilir olmasına yönelik öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

- **Program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına öneriler:** Öğretim materyalleri, farklı öğrenme stillerini ve seviyeleri destekleyecek şekilde çeşitlendirilebilir. Öğrencilerin ilgisini çekecek gerçek hayattan örnekler ve görsel materyaller kullanılabilir.
- **Sosyal Bilgiler Öğretmenleri:** Öğretmenler, kazanımı daha anlamlı hale getirmek için Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara dair güncel ve ilgili örneklerle destekleyebilirler. Öğretmenler, öğrencilerin derse katılımını teşvik etmek için çeşitli öğrenme yöntemlerini kullanarak, örneğin grup çalışmaları, tartışmalar ve projeler gibi öğrencilerin kazanımı daha iyi anlamalarına ve içselleştirmelerine yardımcı olabilir. Öğrenci merkezli bir yaklaşım benimseyerek, öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmeli ve kendi öğrenme süreçlerini yönlendirmelerine olanak sağlanabilir. Öğrencilerin kazanımı ne kadar iyi anladıklarını ve uygulayabildiklerini değerlendirmek için çeşitli değerlendirme yöntemleri kullanılabilir.

Katılımcıların yaklaşık yarısından fazlası "SB.7.7.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır." kazanımının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlere yönelik öneriler, program geliştiricileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri için sunulmuştur:

- **Program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına öneriler:** : Kazanımı daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilmek için yaş seviyesine uygun öğretim yaklaşımları

benimsenebilir. Öğrencilerin ilgisini çekecek etkileşimli ve uygulamalı öğrenme yöntemleri kullanılabilir.

- **Sosyal Bilgiler Öğretmenleri:** Öğretmenler, Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşlarla ilgili güncel gelişmeleri takip ederek ve bunları derslerde öğrencilere aktararak öğrencilerin konunun önemini ve güncelliğini daha iyi anlamalarını sağlayabilir. Derslerde öğrencilerin ilgisini çekecek ve etkileyecek içeriklere öncelik verebilirler.

KAYNAKLAR

- Akengin, H. (2013). *Genel fiziki coğrafya*. H. Akengin ve İ. Dölek (Ed.), Pegem Akademi Yayınları.
- Akkuş, Z., & Kuzey, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin harita ve yön becerilerine sahip olma ve bu becerileri yaşama aktarabilme durumları üzerine bir değerlendirme. *Millî Eğitim Dergisi*, 47(218), 201-233.
- Altınbilek, M. S. & Sanalan, V. A. (2005). Coğrafya okuryazarlığı I. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13), 341-357.
- Arıkan, R. (2018). Anket yöntemi üzerinde bir değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 97-159.
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 395-407.
- Ata, N. (2007). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin kendimi tanıyorum ünitesindeki kazanımların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.8
- Boz, E., & Çoban, A. (2019). Ortaokul öğrencilerinin harita ve coğrafi koordinatlarla ilgili kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi (UCEK-2019). Eskişehir, Türkiye.
- Boz, M. (2022). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan tarih disipliniyle ilgili kazanımların karşılaştırılması. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 43-68.
- Ceylan Çapar, M., & Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 295-312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Çelik, H., Baykal, N. B., & Memur, H. N. K. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>
- Çelikkaya, T., & Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Demir, B., & Aktın, A. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programında coğrafya okuryazarlığının boyutları. Z. Karacagil (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar* (ss. 73-88). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Demirbaş, İ., & Demir, F. B. (2018). Coğrafya okuryazarlığı. S. Kaymakçı (Ed.). *İlkokulda Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss.29-61). Eğiten Kitap
- Demirci, A. (2008). Coğrafya öğretiminde laboratuvar çalışmaları, R. Özey ve A. Demirci. (Ed.). *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar* (ss. 57-76). Aktif Yayınevi.
- Demirkaya, H. (2009). *Üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlığı Burdur örneği*, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dikmenli, Y. (2015). Öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlığı algı düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 353-368.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafya'ya Giriş I*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50439>
- Douglas, M. P. (1998). *The history, psychology, and pedagogy of geographic literacy*. Praeger.
- Erol, H. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Erol, H. (2015). Yetişkinlerin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi “Adıyaman Örneği”. *The Journal of Academic Social Science Studies. International Journal of Social Science*. 38,383-406.
- Erol, H. (2016). Ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programı ve ders kitaplarının coğrafya okuryazarlığı açısından değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22), 129-163.
- Gençtürk, E. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gençtürk, E. (2013). Coğrafya okuryazarlığı. E. Gençtürk ve K. Karatekin (Ed.). *Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar* (ss. 24-42). Pegem Akademi Yayınları.
- Geography For Life (1994). *National geography standards. geography education standards project*. Washington D. C: National Geographic Research & Exploration.
- Görmez, E. (2021). Ortaokul öğrencilerinin harita okuryazarlık becerisi yeterlilikleri üzerine bir çalışma. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 712-733. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1029178>
- Gümüş, N., & Avcı, G. (2016). Altıncı sınıflarda sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 47, 191-206.
- Güleç, S., & Hüdavendigar, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 24-36.
- Haas, M. E. (1989). Teaching geography in the elementary school. Retrieved February 22, 2023, from Eric Clearing
- İncekara, S. (2013). Ortaöğretim coğrafya eğitiminde uluslararası eğilimler ve Türkiye örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi* 16, 109-130.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309-314
- Kahriman, M. (2008). *6. sınıf sosyal bilgiler programının coğrafya içerikli ünitelerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Konya ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karabağ, S. (1998,2001). Coğrafya öğretiminde anahtar sorular ve kavramlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 25-41.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları.

- Kot, M., & Özcan, E. (2019). Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretiminin akademisyenler ve öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 208-225.
- MEB (2005). Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4-5. Sınıf Programı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4.5.6 ve 7. Sınıflar)*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2024). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. Millî Eğitim Bakanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr/>
- Mhishi, M., Pedzisai E & Edward M. (2013). Geographic literacy and world knowledge amongst open distance learning students in zimbabwe. *Greener Journal of Educational Research*, 3(7), 301-309.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- National Education Process (NAEP, 1988). *Geography objectives:1988 assesment*. National Assesment of Educational Progress Department of Education Washington DC.
- National Geographic Roper (2002). Global geographic literacy survey. prepared by RoperASW for: National Geographic Education Foundation. Washington D.C.
- National Geographic Roper Public Affairs (2006). 2006 Geographic Literacy Prepared by RoperASW for: National Geographic Education Foundation. Washington D.C.
- Nelson, J.N. ve Zobairi N. (1999). Multiple literacies: The whole mind at work. *International Journal of Early Childhood*, 31(2), 82-90.
- Oigara, J. (2006). A multi-method study of background experiences influencing levels of geographic literacy. Ph.D. Thesis Binghamton University. USA.
- Özey, R. (1996). Osmanlı döneminden bugüne coğrafya, 21. yüzyıla doğru Türkiye, III. Coğrafya Sempozyumu, 15-19 Nisan 1996, Ankara.
- Özgüç, N., & Tümertekin, E. (2000). *Coğrafya geçmiş kavramlar coğrafyacılar*. Çantay Kitapevi.
- Özçağlar, A. (2009). *Coğrafyaya giriş*, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Öztürk, M., & Alkış, S. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili algılamaları. *İlköğretim Online*, 8(3), 782-797 <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8s3m13.pdf>
- Salik, G. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sever, R., & Koçoğlu, E. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya konularına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri / Diyarbakır merkez Dicle örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 17-34.
- Sezer, A., Üztemur, S., & Sağlam, M. (2021). Geography in social studies education: A phenomenological research based on teacher's opinions. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 44, 124-144.
- Şahin, S. (2003). Coğrafya öğretiminde beş temel konu. 15-18 Ekim 2003 XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Thomas, P. G. (2001). *An analysis of the geographic knowledge of preservice teachers at selected midwestern universities* (Yayınlanmamış doktora tezi), Kansas State University, Kansas.

- Tuna, F. (2013). *Türkiye’de üniversite öğrencilerinin coğrafi okuryazarlık düzeyleri: mevcut durum analizi ve öneriler*. Türkiye Coğrafyacılar Derneği Yıllık Kongresi, İstanbul. S. 929.
- Tuncel, H. (2002). Türk öğrencilerin zihin haritalarında İslam ülkeleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 83-103.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2) 117-140.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Winship, J. P. (2004). Geographic literacy and world knowledge among under graduate college students. (Unpublished Master Theses). Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia

EKLER

EK.1. Anket

ANKET GÖRÜŞME FORMU

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN COĞRAFI OKURYAZARLIK KAZANIMLARININ UYGULANABİLİRLİĞİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN ANKET GÖRÜŞME FORMU

Değerli Öğretmenler; Bu anket formunun amacı **Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) yer alan coğrafi okuryazarlık becerilerine ilişkin kazanımlarının uygulanabilirliğine yönelik öğretmen görüşlerini almaktır.** Araştırmamızın amacına ulaşabilmesi için her kazanımı dikkatlice okuduktan sonra size uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneklerden yalnız birini işaretleyiniz. **Her bir kazanımın altına nedenleri ile ilgili açıklama yapmanız** çalışmamızın sağlıklı veriler elde etmesine yardımcı olacaktır.

Lütfen hiçbir maddeyi ve neden kısmını boş bırakmayınız.

Araştırmamıza katkınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Betül DEMİR

Sinop Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi/Sosyal Bilgiler Eğitimi
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

Meslekteki Kıdeminiz

1-5 () 5-10 () 10-15 () 15-20 () 20'den fazla ()

Mezuniyet Alanınız

Tarih () Coğrafya () Sosyal Bilgiler () Diğer ()

Cevabınız diğer ise mezuniyet alanınızı bu boşluğa yazınız.

(.....)

Suanda öğretmenlik yaptığınız okulun bulunduğu yer

Köy () İl Merkezi () İlçe () Diğer ()

Cevabınız diğer ise bu boşluğa yazınız. (.....)

Kodları	Coğrafi Okuryazarlık Kazanımları	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
SB.5.3.1.	Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.					
	Neden?					
SB.5.3.2.	Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.					
	Neden?					
SB.5.3.3.	Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.					
	Neden?					
SB.5.5.1.	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.					
	Neden?					
SB.5.7.1.	Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.					
	Neden?					
SB.6.3.1.	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.					
	Neden?					
SB.6.3.2.	Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.					
	Neden?					
SB.6.3.3.	Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.					
	Neden?					
SB.6.3.4.	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.					
	Neden?					
SB.6.5.1.	Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.					
	Neden?					

SB.6.5.3	Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.					
	Neden?					
SB.6.7.1.	Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.					
	Neden					
SB.6.7.2.	Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.					
	Neden					
SB.7.3.1.	Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.					
	Neden					
SB.7.7.1.	Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.					
	Neden					
SB.7.7.2.	Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.					
	Neden?					
SB.7.3.2.	Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.					
	Neden?					
SB.7.3.3.	Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.					
	Neden?					
SB.7.7.4.	Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.					
	Neden?					

EK.2 Etik Kurul İzni

T.C.
SINOP ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararları

Toplantı Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
19.10.2022	7	2022/163-189

Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU başkanlığında 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR NO: 2022/183

Yüksek Lisans Öğrencisi Betül DEMİR'in 12.10.2022 tarihinde Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna online başvurusu ile ilgili görüşüldü.

Yüksek Lisans Öğrencisi Betül DEMİR ve Doç. Dr. Kibar AKTİN'in "*Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri*" başlıklı çalışması ve çalışmasında kullanacağı aşağıda örneği verilmiş **altı (6)** sayfalık ölçme araçlarının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvuruçuya ait olmak üzere, "Kişisel Verilerin Korunması Kanununa" dikkat edilmesi şartıyla Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesine uygun olduğunun kabulüne, sonucun Yüksek Lisans Öğrencisi Betül DEMİR'e bildirilmesine oybirliği ile karar verildi.

YÜRÜRLÜK

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

No	Araştırma Başlığı	Araştırma Yürütücüsü	Araştırma Yürütücüsünün Unvanı	Araştırma Yürütücüsünün Adresi	Araştırma Yürütücüsünün Telefonu	Araştırma Yürütücüsünün E-posta Adresi
1	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr
2	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr
3	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr
4	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr
5	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr
6	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri	Betül DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	Sinop Üniversitesi	0362 222 22 22	betul.demir@sinop.edu.tr

YÜRÜRLÜK

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU tarafından 19.10.2022 tarihinde 09.00-12.00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

T.C.
SINOP ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararları

Toplantı Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
19.10.2022	7	2022/163-189

Konu	Yürürlük	İzlenim	Yazdır	Yazdır
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararları				
163/2022				
164/2022				
165/2022				
166/2022				
167/2022				
168/2022				
169/2022				
170/2022				
171/2022				
172/2022				
173/2022				
174/2022				
175/2022				
176/2022				
177/2022				
178/2022				
179/2022				
180/2022				
181/2022				
182/2022				
183/2022				
184/2022				
185/2022				
186/2022				
187/2022				
188/2022				
189/2022				

Konu	Yürürlük	İzlenim	Yazdır	Yazdır
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararları				
163/2022				
164/2022				
165/2022				
166/2022				
167/2022				
168/2022				
169/2022				
170/2022				
171/2022				
172/2022				
173/2022				
174/2022				
175/2022				
176/2022				
177/2022				
178/2022				
179/2022				
180/2022				
181/2022				
182/2022				
183/2022				
184/2022				
185/2022				
186/2022				
187/2022				
188/2022				
189/2022				

Konu	Yürürlük	İzlenim	Yazdır	Yazdır
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararları				
163/2022				
164/2022				
165/2022				
166/2022				
167/2022				
168/2022				
169/2022				
170/2022				
171/2022				
172/2022				
173/2022				
174/2022				
175/2022				
176/2022				
177/2022				
178/2022				
179/2022				
180/2022				
181/2022				
182/2022				
183/2022				
184/2022				
185/2022				
186/2022				
187/2022				
188/2022				
189/2022				

(İmza)
Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU
Başkan

(İmza)
Doç. Dr. Songül ÇEK
Başkan Yardımcısı

(Katılmadı)
Doç. Dr. İbrahim DEMİRCİ
Üye

(İmza)
Doç. Dr. Ahmet MOR
Üye

EK.3. Sinop İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Araştırma İzni

T.C.
SİNOP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-25072426-605.01-66077555
Konu : Araştırma İzni (Betül DEMİR)

16.12.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: a) Sinop Üniversitesi Rektörlüğü'nün (Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü) 09.12.2022 tarihli ve E-76539049-605.01-145867 sayılı yazısı.
b) Müdürlük Makamının 15.12.2022 tarihli ve E-25072426-605.01-65996289 sayılı Oluru.

Sinop Üniversitesi Rektörlüğü'nün (Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün) Türkçe Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Öğr. Üyesi Kibar ATKIN'ın danışmanı olduğu tezli yüksek lisans programı öğrencisi Betül DEMİR'in "Sosyal Bilgiler Eğitim Programında Yer alan Coğrafi Okuryazarlık Kazanımlarının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışması araştırması hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri değerlendirilmiş olup söz konusu araştırmanın, İlimiz geneli ilkokul, ortaokul ve bilim sanat merkezlerinde yürütülmesine ilgi (b) Olur ile izin verilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini arz/rica ederim.

Ercan YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Olur (1 sayfa)
2-İlgi yazı ve ekleri (17 sayfa)

Dağıtım:
Gereği İçin;
Merkez İlçe İlkokul Müdürlükleri
Merkez İlçe Ortaokul Müdürlükleri
Sinop Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüğü
İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri

Bilgi İçin;
Sinop Üniversitesi Rektörlüğü
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

Adres : Hükümet Konağı Kat: 2 Merkez/Sinop

Telefon No : 0 (368) 261 19 87
E-Posta: stratejigelistirme57@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Ayşe KELEŞ
Unvan : Memur
İnternet Adresi: sinop.meb.gov.tr Faks: 3682611507

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sinop.meb.gov.tr/adresinden> 6a13-04e6-3b8d-h570-4de6 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Betül DEMİR

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Adapazarı Kız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2014

Lisans : Sinop Üniversitesi, 2019

Yüksek Lisans : Sinop Üniversitesi, 2024

Mesleki Deneyim

İş Yeri :

Yayın Listesi : Demir, B. ve Aktın, K. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Coğrafya Okuryazarlığının Boyutları, Z. Karacagil ve M. Bulut (Ed.). Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler 10 (s.68-83). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.